

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 28 · 6. desember
Sesjonen 2019–2020

Møte fredag den 6. desember 2019 kl. 9.
Votering ved møtets slutt.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 28):

1. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020))
2. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (vilkår for statstilskudd til private høyskoler) (Innst. 76 L (2019–2020), jf. Prop. 9 L (2019–2020))
3. Referat

Presidenten: Representanten Gisle Meininger Saudland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Ketil *Kjenseth*, Else-May *Norderhus*, Tore *Storehaug* og Lene *Westgaard-Halle* om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 13. desember, og fra representanten Ole André *Myhrvold* om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 12. desember – alle for å delta i den 25. partskonferanse under FNs klimakonvensjon og partsmøter under Kyotoprotokollen og Parisavtalen, COP25, i Madrid
- fra representantene Hårek *Elvenes*, Marianne *Marthinsen*, Liv Signe *Navarsete*, Christian *Tybring-Gjedde* og Erlend *Wiborg* om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 11. desember, og fra representantene Trond *Helleland* og Tellef Inge *Mørland* om permisjon i tiden fra og med 9. til og med 12. desember – alle for å delta på møter i NATOs parlamentariske forsamling i Washington DC
- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Tor André *Johnsen* i tiden fra og med 6. desember og inntil videre
- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Heidi *Greni* i dagene 9. og 10. desember for å delta i presidiemøte i Nordisk råd på Hadeland
- Disse søknadene behandles straks og innvilges.

Fra første vararepresentanter for henholdsvis Aust-Agder og Sør-Trøndelag, Abel Cecilie Knibe *Kroglund* og Geir Arild *Espnes*, foreligger søknader om fritak fra å møte i Stortinget under henholdsvis representantene Tellef Inge *Mørland* og Heidi *Greni*s permisjoner, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Disse søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden slik:
3. For Aust-Agder: Kristine *Hallingstad* 9.–12. desember
4. For Akershus: Anne Kristine *Linnestad* 9.–11. desember
5. For Buskerud: Iselin *Haugo* 9.–12. desember
6. For Hedmark: Johan *Aas* 6. desember og inntil videre
7. For Møre og Romsdal: Tove-Lise *Torve* 9.–13. desember
8. For Oppland: Ingjerd Thon *Hagaseth* 9.–13. desember
9. For Oslo: Zaineb *Al-Samarai* 9.–11. desember og Geir Hågen *Karlsen* 9.–11. desember
10. For Sogn og Fjordane: Steinar *Ness* 9.–11. desember og Trude *Brosvik* 9.–13. desember
11. For Sør-Trøndelag: Marte *Løvik* 9.–10. desember
12. For Vestfold: Renate *Sølversen Berge* 9.–13. desember
13. For Østfold: Elin *Tvete* 9.–12. desember og Bjørnar *Laabak* 9.–11. desember

Presidenten: Johan Aas er til stede og vil ta sete.

Representanten Karin Andersen vil fremsette et representantforslag.

Karin Andersen (SV) [09:02:46]: På vegne av stortingsrepresentant Torleif Hamre og meg sjøl vil jeg sette fram forslag om å sikre grunnleggende menneskerettigheter og kompetansebaserte bemanningsnormer i eldreomsorgen og i andre kommunale omsorgstilbud.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:03:10]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil debatten bli begrenset til 1 time og 15 minutter, og presidenten vil ordne debatten slik:

Arbeiderpartiet 10 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De

Grønne 5 minutter, Rødt 5 minutter og medlemmer av regjeringen 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, få en taletid på inntil 3 minutter.

Roy Steffensen (FrP) [09:04:16] (komiteens leder): Først av alt vil jeg benytte anledningen til å takke ikke bare komiteens medlemmer, men også sekretariatet og tekstsenteret her på Stortinget, som i disse dager jobber til langt på natt for å ferdigstille de dokumentene vi skal behandle i salen.

Det er en stor sektor vi har ansvar for, med over 1,6 millioner mennesker når vi tar for oss dem som både jobber og har sitt daglige virke i barnehager, skoler, universiteter og høyskoler. Gjennom året treffer både opposisjonspartiene og regjeringspartiene på mange av disse på våre besøk rundt omkring i barnehager og skoler. Vi treffer læringer, vi snakker med lærere, rektorer, professorer og forskere. Den kunnskapsinnhenting vi får med oss i løpet av året, prøver vi å trekke inn og vise igjen i statsbudsjettet som blir lagt fram. Opposisjonspartiene forsøker å legge det fram i sine alternative statsbudsjett og viser sine satsinger der. Jeg antar at de respektive partiene selv vil redegjøre for sine forslag og vedtak i dag.

Dette er det første statsbudsjettet som blir lagt fram av en ikke-sosialistisk flertallsregjering, og mange fryktet nok at høringen vi hadde i oktober, ikke ville bety noe særlig. Heldigvis er jeg glad for at vi har motbevist det, for partiene har forhandlet også etter at regjeringen la fram sitt forslag. For vår komité har det betydd endringer, som bl.a. 25 mill. kr mer til utstyr til yrkesfag, penger til skoleskipet «Gann», startmidler til Feiring videregående skole, og vi har bl.a. fjernet kuttet som lå inne til studieforbund. Videre har regjeringspartiene i utdanningskomiteen gjort ytterligere endringer, som f.eks. å tilbakeføre midler til Globalskolen. Vi har fått på plass ytterligere styrking av realfagsatsingen ved Talent-senteret, men også ekstra penger til Newton-rom.

Dette viser for det første at Stortinget ikke bare er en rundingsbøye for regjeringen, men at vi endrer på ting vi finner nødvendig, og som vi kan enes om. For det andre viser det at høringene her på Stortinget faktisk betyr noe, selv om vi har en flertallsregjering.

Sist det var flertallsregjering var i 2012. Jeg har lest høringssvar fra den høsten. Jeg skal ikke bruke tid på å lese opp hva som sto der, men det var en nyttig påminnelse om at det faktisk har skjedd ganske mye de siste

seks årene. Jeg kan nevne yrkesfagløft, lærerløft, flere ansatte i barnehage og skole, strengere mobbelov, stor satsing på høyere utdanning og ikke minst forskning, studentene har fått mer studiestøtte, og det bygges langt flere studentboliger. Resultatene på disse årene er at elevene lærer mer og er mer til stede, karakterene blir bedre, fraværet går ned, frafallet synker, mobbetallene går ned, det er flere lærere, flere søker seg til yrkesfag, og vi har satt rekord i lærekontrakter fire år på rad.

Som medlem av et parti som går inn i det syvende året i regjering, kan man lett falle for fristelsen til å slå seg på brystet og si at de aller fleste pilene peker i rett retning, skryte av alt vi får til, slå seg til ro med det og si at vi går mil etter mil i samme retning, så dette går bra. Jeg har imidlertid ikke tenkt å gjøre det. Pilene peker rett nok i riktig retning, men den siste PISA-undersøkelsen viser at det også er utfordringer. Selv om vi ser at politikken stort sett virker, er fortsatt hovedutfordringene nesten de samme som da vi kom i regjering i 2013. 50 000 elever får vedtak om spesialundervisning hvert eneste år. Cirka 40 000 elever opplever å bli mobbet to–tre ganger hver måned. Fortsatt går tusenvis ut av skolen uten å kunne lese og skrive skikkelig – og kanskje ikke er i stand til å skrive sin egen jobbsøknad. Fortsatt er det slik at fire av 6-åringene som startet i en tilfeldig 1. klasse i høst, risikerer å ikke fullføre tretten års skolegang. Fortsatt er det tusenvis av elever som ikke får lærekontrakt, og vi ligger an til å mangle ca. 100 000 flere fagarbeidere om tyve år.

Politikk er en tålmodighetsprøve. Er man samferdselspolitiker, kan man raskt se at det legges ny asfalt om man bevilger penger til økt vedlikehold. Slik er det sjelden innenfor vårt fagfelt. De endelige resultatene av satsing, tiltak og endringer innenfor utdanningssektoren ser man først om fem eller kanskje så mye som tyve år. Og de hovedutfordringen jeg nettopp nevnte, er vi heldigvis i gang med. Det er nå lagt fram en stortingsmelding om tidlig innsats. Den tar for seg de utfordringene vi har innenfor spesialundervisning, der vi vet at nesten halvparten av elevene får undervisning av ukvalifiserte. Vi vet at hjelpen kommer for sent, at det oppfattes som ekskluderende, og at det brukes for mye tid på å skrive rapporter. Vi – altså alle som har vært i et regjeringsparti de siste ti–tyve årene – har rett og slett sviktet dem som trenger det mest. Spesialundervisning har blitt stemonerlig behandlet i årevis, men jeg håper og tror at arbeidet med stortingsmeldingen nå på nyåret vil være startskuddet for en positiv endring på dette feltet.

Målet er selvfølgelig å redusere antall personer som har behov for spesialundervisning, og de fleste som har lese- og skrivevansker, får spesialundervisning. Med stadig flere lærere på barnetrinnet, mer videreutdanning av lærere, plikt til intensiv opplæring når hjelpebehovet oppstår, slik at elevene opplever mestringsfølelse før

nederlagsfølelsen slår inn, er jeg positiv til at vi vil se bedre resultater for lese- og skrivevansker om noen år.

Å ha lese- og skrivevansker, bare det å være en av dem som får spesialundervisning, kan også føre til mobbing. Klarer vi å få gjort mer her, vil vi også se en ytterligere reduksjon på mobbetallene. Nå oppgir 6,1 pst. at de opplever mobbing. Fortsatt er det et høyt tall, men vi har gjort mye, og det er det laveste som noensinne er blitt målt. Målet er at alle skal få leve mobbefrie liv, og for å få det til hender det at noen har et sterkt ønske selv om å bytte skolemiljø, selv om vi har gjort det lettere for skolene å sørge for at det er mobberen som skal bytte skole – rett og slett fordi en ny omgangskrets og nye omgivelser kan skaffe dem nye venner og gi dem en ny start. Derfor er jeg glad for at regjeringen er i gang med et arbeid for å innføre fritt skolevalg i alle landets fylker. Selv å få velge hva slags type skole og hvor man vil gå, er for meg en naturlig rett for en elev, og det handler om å flytte makten til eleven, som tross alt skal leve med konsekvensen av avgjørelsen.

Færre på spesialundervisning, færre tilfeller av mobbing og flere som lærer å lese og skrive, vil med all sannsynlighet føre til at flere av dem som startet i 1. klasse i høst, vil fullføre 13 års skolegang. Vi vet at hvis problemene får spire, gro og vokse seg store i løpet av grunnskolen, blir det svært vanskelig å komme seg gjennom videregående. Derfor er dette arbeidet så viktig.

Vi vet at vi vil trenge 100 000 flere fagarbeidere om tyve år. Da har vi to alternativer. Det er enten å importere arbeidskraften, eller å utdanne folk selv. Vi ønsker å utdanne dem selv, og i regjering har vi fått på plass et yrkesfagløft, bl.a. med økt lærlingtilskudd, krav om lærlinger i det offentlige og ved anbud. Til neste år endrer vi tilbudsstrukturen slik at den er bedre tilpasset næringslivets behov, og vi yrkesretter fellesfagene slik at mer av undervisningen handler om det de faktisk vil få bruk for i arbeidslivet. Neste år endrer vi utstyrsstipendet, som har vært et krav fra Elevorganisasjonen i årevis, og vi får på plass 25 mill. kr til utstyr i videregående, hvor vi bl.a. skal se på modellen med gaveforsterkning. Det er en modell som jeg tror vil kunne føre til at skolene får et enda tettere samarbeid med næringslivet og være en vinn-vinn-situasjon for både eleven, skolen og de som skal ha eleven i arbeid senere.

Vi har altså fortsatt en rekke utfordringer som må løses. Det er gjort veldig mye bra på disse årene, ting er i startgroen, og det ligger mye bra i dette budsjettet. I Fremskrittspartiet er vi utålmodige. Vi skulle veldig gjerne sett enda tydeligere satsinger på enkelte områder, men vi ser at pilene peker i rett retning, og at det vi gjør, er med på å utgjøre en forskjell. Så lenge vi ser resultater av det arbeidet vi gjør, er dette svært meningsfullt å drive på med. Jeg er glad for at vi i dag skal få vedtatt et bud-

sjett for utdanningssektoren som sørger for fortsatt flere lærere, mer videreutdanning, fortsatt yrkesfagløft og bedre studentvelferd.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jorodd Asphjell (A) [09:12:50]: I et sideinnlegg i Dagbladet 26. november i år skriver representanten Steffensen at vi trenger flere som jobber i kjeledress framfor i dress. Det er godt å se at han har dress på seg i dag. Han viser til at arbeidsledigheten da kan komme ned i 2,2 pst. i 2020. Dette står i sterk kontrast til hva hans partifelle Tord Lien, nåværende NHO-sjef i Trøndelag, sier i Adresseavisen 19. november. Bare i Trøndelag er det 415 konkurser, tvangsavviklinger og tvangsløsninger.

Konkurransen i næringslivet blir stadig tøffere, marginene blir mindre, og seks av ti NHO-bedrifter mangler ansatte med riktig kompetanse. Jeg vil gjerne spørre den konservative representanten Steffensen fra høyreregjeringen: Kan han trekke fram tre eksempler i dette budsjettet som vil gi økt tilgang på fagfolk for de bedriftene som etterspør det?

Roy Steffensen (FrP) [09:13:55]: For det første er det ingen tvil om at vi må stole på SSB-tallene som sier at arbeidsledigheten går nedover og ser ut til å gå nedover nettopp fordi det blir ført en god politikk på området.

Det som ligger i budsjettet, og da tenker jeg på helheten i budsjettet, handler om at når jeg er ute på bedriftsbesøk og spør bedrifter om hva som trengs for at de skal oppleve vekst og utvikling i sin region, snakker de alltid om skattelette og infrastruktursatsing. Det er det massivt av i budsjettet. Når det gjelder utdanningsbudsjettet, handler det rett og slett om yrkesfagløftet, som vi startet på i 2013 og har videreført i år, bl.a. ved å endre på utstyrsstipendet og satse på utstyr til yrkesfag. Det er en del av en større satsing, som vi ser resultatet av ved at det nå er flere som søker seg til yrkesfag, det er flere som vil bli fagarbeidere, og det vil bli flere lærekontrakter hvert år.

Jorodd Asphjell (A) [09:14:57]: Dette var ikke akkurat et så godt svar. Jeg tror ikke man får flere folk som jobber i kjeledress framfor i dress med det budsjettet som er lagt fram, og jeg må si at med dette budsjettet er det vel fortsatt flere som kan snakke i en katedral framfor å jobbe i en katedral.

Derfor er spørsmålet mitt: På førstesiden av avisen Sør-Trøndelag står det den 2. desember at en lokal bedrift som heter Jankos, kunne ha økt omsetningen med flere millioner kroner i Snillfjord dersom de hadde hatt bedre tilgang på fagfolk.

Daglig leder Jan Rune Berdal i Jankos sier:

«Mye har skjedd siden bedriften ble etablert i 1993. I 2019 er en av bedriftens største utfordringer å skaffe nok folk (...). Jeg kan kjøpe så mange maskiner jeg vil, men har jeg ikke de riktige folkene bak maskinene, er det dødfødt.»

Av det svaret representanten Steffensen ga her, kan jeg ikke se hvordan vi kan utvikle dette på en god måte, sånn at flere søker på yrkesfag. Det handler om hvilke budsjettposter vi kan peke på som vil gi bedre resultat på dette området.

Roy Steffensen (FrP) [09:16:03]: Det kan for eksempel være at det blir 100 flere studieplasser til fagskolene. Det er en konkret ting som sørger for at vi fortsetter yrkesfagløftet.

Det er litt rart å oppleve kritikk fra Arbeiderpartiet, som altså ikke gjorde noen ting med lærlingtilskuddet på de årene de satt i regjering. Det var ikke spor av noe yrkesfagløft.

Vi har i seks år satset kraftig på yrkesfag og høyere yrkesfaglig utdanning. Det har nå blitt 750 nye fagskoleplasser på disse årene, i tillegg til at vi har oppjustert lærlingtilskuddet syv ganger. Vi har sørget for at det offentlige plikter å ta inn lærlinger også ved anbudsprosesser, og vi ser at yrkesfagene er blitt styrket. Flere søker seg til yrkesfag, flere gjennomfører yrkesfag, og vi ser at det blir rekord i antall lærlinger for fjerde år på rad. Det er ingen tvil om at denne regjeringen sørger for at det blir flere i kjeledress, ikke bare i dress.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:17:15]: Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet på yrkesfag. Samtidig fører sentralisering og pålegg om karakterbasert opptak til videregående skole til at flere ungdommer blir tvunget til å flytte på hybel når de er 15 år gamle. Senterpartiet mener at manglende finansiering for yrkesfagelever generelt og borteboende elever spesielt svekker gratisprinsippet i videregående skole. Den 26. november sto Ylva E. Halsen fram i Brønnøysunds Avis og fortalte at hun satt igjen med kun 429 kr av bostøtten å leve for etter at husleien var betalt. Mener Fremskrittspartiet at det er rettferdig at elever som må ta ekstrabelastningen med å flytte på hybel, i tillegg skal leve under fattigdomsgrensen når bostøtten og utstyrsstøtten ikke er i nærheten av det elevene har i utgifter?

Roy Steffensen (FrP) [09:18:09]: Jeg kjenner godt ordningen med bostøtte. Jeg kommer selv fra en liten øy med 500 innbyggere, og jeg var nødt til å flytte på meg og bo på hybel. Vi kan vel si at støtten ikke er nok til å dekke alle kostnader for alle elever. Det er likevel viktig for oss. Vi ser at Norge er et langstrakt land, og

alle skal ha muligheten til å kunne velge den utdanningen de ønsker. Derfor bruker vi 1 mrd. kr på bostøtte. Beløpet kunne helt sikkert vært enda høyere, men enn så lenge er det det nivået det er på.

Når det kommer til karakterbasert opptak, som representanten tar opp, synes jeg det er en kjempeviktig verdi at elevene faktisk har fritt skolevalg. Selv valgte jeg å gå på en skole som var lenger unna enn kommunen min, for jeg ønsket å gå på en skole, søkte og fikk muligheten til å gå der.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:19:11]: Det er en bakside ved fritt skolevalg at elever kan miste tilbud som de ellers kunne hatt i sitt nærområde, fordi de blir utsatt for en konkurranse. Frihet for den enkelte elev kan faktisk være manglende frihet for å opprettholde et skoletilbud. Men vi får si som han sa «med sprukken røst: Intet er nytt under solen».

FriFagbevegelse skrev 27. november:

«LO og NHO la ned arbeid med læreplaner i protest.»

Vi viser da til arbeidet med nye læreplaner i yrkesfagene. De mener de har for liten innflytelse og for korte frister. Mener Fremskrittspartiet at det ikke er viktig at NHO og LO får god innflytelse og frister å forholde seg til, som gjør at de kan komme med gode innspill som ivaretar også arbeidslivets behov når nye læreplaner skal på plass for yrkesfag?

Roy Steffensen (FrP) [09:20:03]: Vi er veldig opptatt av at vi skal få på plass gode læreplaner for yrkesfag. Det arbeidet er jeg sikker på at skal fortsette, og at det skal bli fullført i god tid, så jeg er ikke så bekymret for det.

Når det kommer til det med karakterbasert opptak, altså fritt skolevalg, som representanten var inne på, er det typisk å se hvordan Senterpartiet føler at de eier elevene og vil bestemme over elevene. De mener det er riktig at fylkespolitikernes skal bestemme hvor elevene skal gå på skole. Jeg mener det er en naturlig rett elevene har til selv å kunne velge skole. Senterpartiet er opptatt av sentralisering. Jeg mener at det finnes ingen større desentralisering enn å flytte makt og avgjørelser vekk fra politikere og byråkrater over til hver enkelt elev, sånn at de skal få større innflytelse over sitt eget liv. Jeg mener det er helt naturlig at den innsatsen man legger ned på ungdomsskolen, også skal få være med og påvirke valget av hvor man skal studere når man skal begynne på videregående skole.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:21:23]: Jeg er stolt av å kunne presentere Arbeiderpartiets alternative budsjett for utdanning og forskning, stolt av å kunne

presentere offensive satsinger på barnehage, skole og forskning, et sosialdemokratisk krafttak for å gi barna våre og samfunnet kunnskapen vi trenger for framtida. Det er viktig sånn at vi får en barnehage og skole som gir alle barn grunnlaget for arbeid, deltagelse og gode liv, og for at alle barn skal ha den samme muligheten til å lykkes. Vi legger opp til en mer ambisiøs pedagog-norm i barnehage, flere lærere, mer tidlig innsats, kamp mot mobbing, skolemat og bedre skolehelse.

For Arbeiderpartiet er det viktig å ha en fellesskole som ser hele eleven, fordi det er sånn barna våre lærer best. Det er ingen motsetning mellom læring og trivsel. Vi vil at alle skal lære mer og trives bedre, og at alle elever skal møte lærere med tid og ressurser, sånn at de lærer bedre. Derfor satser vi på flere lærere, bedre lærer-rekruttering, for å løse den voksende lærermangelen regjeringa bare står og ser på.

Vi mener fellesskapet må utdanne den arbeidskraf-ten samfunnet vårt trenger, både mestere og mastere. Derfor innfører vi en praktisk skolesekk og vil tenke nytt om ungdomsskolen. Derfor foreslår vi en yrkesfagmil-liard med læreplassgaranti og utstyrsloft, og derfor har vi en massiv satsing på flere studieplasser og fagskole-plasser.

Men ser en derimot på regjeringas kunnskapsbud-sjett, minner det mer om en gammel, sliten Grand Prix-hit fra en svunnen tid. Fra regjeringa strømmer kun gamle melodier, og mange lurar nok på når de vil våkne opp og spørre seg hva som skjer. Kontrasten er derfor stor til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som viser helt andre ambisjoner for Skole-Norge. Og nei, det er ikke bare drøm og fantasier, det er et budsjett det «swin-ger» av, og jo mer en hører om Arbeiderpartiets satsin-ger i vårt budsjett, ja, da «swinger» det bare mer og mer.

Men det er også spennende tider for norsk skole. Fagfornyelsen skal rulles ut, læreplanene skal bli nye, og til og med Høyres kunnskapsminister jubler for mer lek og praktisk skole. Jeg gleder meg også. Fagfornyelsen skal gi oss slankere læreplaner, færre kompetansemål og mer aktiv, praktisk og utforskende læring.

Men det er også grunn til bekymring. Jeg er bekym-ret for om de gode intensjonene i fagfornyelsen faktisk vil bety endringer for elever og lærere ute i klasserom-mene rundt om i Norge. PISA-resultatene mener jeg vi-ser behovet for et bredere kunnskapssyn. Og denne re-gjeringa må slutte å tro at den kan innføre så store endringer i skolen uten å betale for det. Skolene får nå enormt kort tid på å gjøre store endringer, uten at det er satt av penger og tid til å gjøre den jobben. Det er ikke satt av nok midler til innkjøp av nye læremidler, det er ikke satt av tid til kurs og forberedelse for lærerne, og det er behov for et taktskifte for en bedre digitalisering av skolen.

Den hodeløse digitaliseringen som regjeringa nå driver med, mener jeg gjør at motstanden mot digitale løsninger øker. Nå sist så vi at regjeringas egen digitalise-ringsminister var ute og var bekymret. Arbeiderpartiet mener det er behov for en plan, en mer helhetlig satsing, og det er synd at det forslaget vårt i dag blir nedstemt.

De nye læreplanene er også kun et skritt på veien. Enda viktigere er det å ha nok lærere, riktig utstyr og oppdaterte læremidler, sånn som vi foreslår i vårt bud-sjett – som et løft i kommuneøkonomien for å ansette flere lærere og det å innføre vår tidlig innsats-reform, en lese-, skrive-, og regnegaranti som sikrer de yngste barna som henger etter i fag, hjelpen de trenger.

Disse grepene har aldri vært viktigere, for det er nå vi må ta grep om å snu trenden. Norsk skole står overfor en alvorlig lærermangel, og problemet vil øke i årene som kommer. Nettstedet Khrono meldte nylig at det står 349 tomme studieplasser på lærerutdanningen. Dette er et symptom på noe større, for vi ligger an til å mangle 5 800 kvalifiserte lærere i 2040, ifølge SSB.

Allerede er andelen ukvalifiserte lærere som under-viser i klasserommet, den høyeste på over 15 år – en øk-ning på nesten 50 pst. siden Høyre overtok styringen i 2013. De siste åra har flere ukvalifiserte blitt satt inn i un-dervisningen for å dekke lærermangelen, og halvparten av timene med spesialundervisning i grunnskolen utfø-res nå av assistenter som ikke er kvalifiserte til å under-vise.

Heldigvis er det sånn at Arbeiderpartiet styrer de fleste kommuner i Norge. Det betyr at det ansettes flere lærere i kommuner som Ålesund og Oslo, men Høyre-regjeringas kommuneøkonomi er så stram at det ikke er rom for å ansette nok lærere. Dette er alvorlig.

Med dette tar jeg også opp Arbeiderpartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Sol-berg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [09:26:37]: Det er in-gen hemmelighet at Arbeiderpartiet og Høyre «swin-ger» seg til ulike sanger i skolepolitikken. Arbeiderpar-tiet har gratis skolemat som sin viktigste sak, og Høyre har prioritert flere gode lærere og tidlig innsats. Det som overrasket meg i det alternative budsjettet til Ar-beiderpartiet, var at selv med 10 mrd. kr i skatteøknin-ger er man ikke i nærheten av å betale for sine viktigste skoleløfter. Arbeiderpartiet har lovet gratis SFO til alle 1.-klassinger, men finner rom til kun noen timer i uken. Arbeiderpartiet har lovet en stor fritidsreform der alle fritidsaktiviteter skal inn i SFO og AKS, men i sitt alter-native budsjett foreslår de bare 47 kr per elev. Det blir ikke mye langrenn og turn for 25 øre dagen. Skolemat

koster i hvert fall 3,6 mrd. kr. Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 16 pst. av totalkostnaden, samtidig som den andre halvparten av regningen sendes til kommunene.

Mitt spørsmål til representanten Tvedt Solberg er om han vet hvor mange milliarder kroner Arbeiderpartiet må finne i skolebudsjettene fremover for ikke å ha et løftebrudd.

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:27:39]: La meg starte med den motsetningen som Høyre drar opp, der en sier det er en motsetning mellom trivsel og læring, en motsetning mellom å satse på tidlig innsats og skolemat. Det er jeg helt uenig i. Det er en motsetning i skolepolitikken som kun fins i Høyres ideologiske blikk på skolen. Arbeiderpartiet mener og vi viser i våre budsjetter at det er mulig å satse på begge deler. Vi har en enorm satsing, over 1 mrd. kr, på tidlig innsats i skolen, på kvalitet, på vår lese-, skrive- og regnearanti, og samtidig klarer vi å prioritere SFO, som det ble sagt, og skolemat. Jeg skulle også ønsket at Arbeiderpartiet styrte, og at vi fikk lov til å lage hele budsjettet. Vi klarer ikke på ett år å innføre alt som vi ønsker. Vi har også sagt i vårt budsjett at det vil ta tid å snu de grepene som høyre-regjeringen har gjort, og få innføre det som er vår politikk. Men det viktigste vi gjør i våre budsjett, er å starte på det. Vi starter på en opptrapping mot gratis SFO, en opptrapping med skolemat på alle skoler, og så tror jeg representanten fra Høyre vet at så store løft klarer en ikke å gjøre på et år.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [09:28:44]: 25 øre til å innføre en fritidsreform kaller ikke jeg en opptrapping. Det kaller jeg småtterier som kommer til å spise opp skolebudsjettet. Det er det som er poenget. For selv Arbeiderpartiet kan ikke bruke en krone flere ganger. Hvis planen ikke er å øke skattene med 10 mrd. kr hvert år, er det ikke rom fremover til å satse på tidlig innsats og gode lærere.

Man trenger egentlig ikke bare se på fremtidige budsjetter. La oss ta dette budsjettet. Nå har Arbeiderpartiet snudd om kompetansekrav til lærere, snudd om skjerpet karakterkrav til lærerutdanningen, og nå har man også snudd om lærerspesialistordningen – en ordning som over 1 000 lærere søker seg til, som gjør at man får attraktive karriereveier i klasserommet med elevene og ikke må ut av klasserommet. Da er egentlig mitt spørsmål til representanten Tvedt Solberg: Vet han hva som blir det neste kompetansetiltaket som Arbeiderpartiet kommer til å måtte kutte og nedprioritere i årene fremover, dersom man ikke skal unngå løftebrudd om skolemat og SFO?

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:29:38]: Jeg vet at representanten Tybring-Gjedde er veldig opptatt av å

klare å prioritere i budsjettene. Arbeiderpartiets alternative budsjett er veldig tydelig – til og med bedre enn regjeringas – på nettopp å prioritere det som er viktig, slik at en klarer å få til en enorm satsing både på tidlig innsats og skolemat, på læring og trivsel.

Når det kommer til spørsmålene om kompetansekrav og lærerspesialistordningen, har det vært viktig for Arbeiderpartiet å se de realitetene som er i skolen. Jeg synes det er synd at regjeringen er så pass blind for de endringene som skjer i skolen. Nå står vi overfor en enorm lærermangel. På Høyres vakt har det aldri vært flere ukvalifiserte som er i norske klasserom og underviser norske elever. Derfor har vi gått imot 4-kravet. Derfor har vi gått imot et kompetansekrav med tilbakevirkende kraft, og vi omprioriterer de midlene til en bredere satsing på etter- og videreutdanning. Lærerspesialistordningen er en ordning som fagforeningene er imot. Vi synes den er dårlig, og derfor vil vi ikke ha den.

Roy Steffensen (FrP) [09:30:50]: Arbeiderpartiet har kritisert ABE-reformen, men ikke lagt inn noe i sitt alternative budsjett. Nå hørte vi fra representanten på talerstolen at han også kritiserte at det ikke er nok til innkjøp av læremidler, men det er heller ikke ivarettatt i Arbeiderpartiets budsjett. Vi hørte også han snakket om hodeløs digitalisering – og det fra partiet som i 2017 gikk til valg på at samtlige 630 000 elever i grunnskolen skulle få egen iPad. Det antar jeg er et løfte som Arbeiderpartiet fortsatt har tenkt å innfri, sammen med et annet løfte som ikke ligger inne i budsjettet. Det er tolv måneders studiestøtte til studenter med barn. Samtidig vet vi at det kun er 10 pst. av kostnaden til såkalt gratis skolemat som ligger inne.

Representanten sa at det er store løft, og man kan ikke forvente å klare alt på ett år. Jeg lurer på hvor lang tid representanten ser for seg at det vil ta å innføre løftene hvis Arbeiderpartiet hadde styrt? Hvor mye ville det koste, og hvordan vil det dekkes inn? Er det i form av økte skatter til vanlige folk, eller er det snakk om å kutte i utdanningssektoren?

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:31:53]: Egentlig kunne dette svaret vært veldig kort. Vi vil gjøre det over fire år, slik det er når en har valgprogrammer. Vi er sånn sett glad for at Fremskrittspartiet har stor tro på Arbeiderpartiets prestasjoner i politikken og på hva vi kan klare å få til. Vi deler jo iveren for Viking og håper på gode prestasjoner i cupfinalen nå i helga. Men jeg må bare gjenta at vi klarer ikke å ordne alt på ett år.

Vi har satt av 3 mrd. kr mer til kommuneøkonomien. Det ville betydd et helt annet rom for å innføre fagfornyelsen, til flere lærere, til bedre innkjøp av flere læremidler og mer tid. Vi har nå sagt at vi vil ha en annen, helhetlig plan for digitalisering av skolen, og vi har i til-

legg fremmet et løst forslag i dag om tolv måneders studiestøtte for studentene og endringer i konverteringsordningen. Dette er noe vi også er opptatt av.

Guri Melby (V) [09:33:07]: Representanten sa i stad at det var viktig å forholde seg til realitetene i skolen. Jeg besøker ganske mange skoler for å få vite litt om hvordan ting er. Bare for et par uker siden var jeg på Bangsund skole i Namsos. Det er en av de kommunene som nå innfører gratis skolemat. Da jeg spurte dem hva de var opptatt av, hva de trenger mer penger til, nevnte de at de ønsket seg miljøterapeuter, de ønsker seg mer kompetanse på grunnleggende lesing. De ønsket seg flere bøker i skolebiblioteket, og de ønsket seg nytt skolekjøkken. Det var ingen jeg møtte, som sa at de ønsket seg gratis skolemat. Likevel har det vært et av Arbeiderpartiets viktigste løfter. Det er noe man bruker penger på i budsjettet, og samtidig kutter man i lærerspesialistordningen, som representanten Tybring-Gjedde var inne på. Man kutter 160 mill. kr av de 200 mill. kr som ligger inne, altså omtrent en utradering av hele ordningen, en ordning som er populær på mange av de skolene som har fått det, som bidrar til et faglig løft både for den enkelte og for hele skolen. Spørsmålet mitt er: Hvorfor vil Arbeiderpartiet kutte i kompetansetiltak som skolen trenger, og heller satse på gratis brødskiver som ingen etterspør?

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:34:11]: Jeg vil også benytte anledningen til å si at jeg besøker veldig mange skoler og snakker med mange lærere. Lærere som representanten møtte på Bangsund skole i Namsos, burde ha stemt på Arbeiderpartiet og håpt på at vårt budsjett fikk flertall. Der ligger det penger til innføring av gratis skolemat og penger til miljøterapeuter, til flere lærere og til en kraftfull satsing på tidlig innsats, som ville betydd egne innsatsteam for å hjelpe elever som sliter i forskjellige fag. Da hadde de fått alle ønskene sine innfridd.

Jeg vil bare gjenta at det er ingen motsetning mellom å satse på skolemat, som vi også gjør på helsebudsjettet vårt – det er viktig å understreke – og den enorme satsingen, med flere milliarder mer enn regjeringa, som vi har på skole.

La meg igjen benytte anledningen til å si at lærerspesialistordningen er vi imot, en ordning som vi hørte på høringen at også fagforeningene er imot. Evalueringene viser at den fungerer ekstremt dårlig, og den er innført mest som et prestisjeprojekt fra regjeringa. Det viser seg at det hjelper ikke skolene noe. (Presidenten klubber.) Jeg tror ikke regjeringa bør være overrasket over at vi er imot den ordningen.

Presidenten: Da er taletiden omme. Det samme er replikkordskiftet.

Kent Gudmundsen (H) [09:35:32]: Norge er kåret til verdens beste land å bo i og er også blant de landene i verden med lavest ulikhet i inntekt. Men «oj, oj, oj, så glad» jeg hadde blitt om Norge også var det landet i verden med de skolene som løftet elevene mest. Men dessverre er det ikke sånn. Selv om vi ligger i toppen i pengebruk, har vi fortsatt en vei å gå. Neste år fortsetter vi satsingen ved å være på toppen i ressursbruk. Vi skal rett og slett «la det swinge, la det rock 'n' roll», men vi skal ikke miste «kontroll», for takket være åpenhet om resultatene i skolene kan vi nemlig målrette ressursene, få de gode faglige og politiske debattene om virkemidlene og bidra til at norsk skole, ja høyere utdanning og forskning, tas mot verdenstoppen.

Det må være vår felles ambisjon for barn og unge og for et bedre samfunn og en bedre framtid, og for Høyre er det viktig at vi har et samfunn som gir muligheter for alle. Det kunne derfor vært fristende i en budsjettdebatt å liste opp alle de store satsingene som dagens regjeringspartier leverer også i 2020, og alle de andre satsingene som vi oppigjennom årene har fått til i posisjon. For det har virkelig vært et taktskifte på kunnskapsfeltet.

Men «lykken er» ikke budsjettposter, det er hva man faktisk får til for hele utdanningssektoren. I dag vil jeg særlig fokusere på de første årene og grunnopplæringen, for mye har nemlig blitt bedre i norsk skole etter at Høyre kom i regjering. Elevene er mer til stede, og flere fullfører. Samtidig er det fortsatt store utfordringer, og kravet til fullført utdanning forsterkes i samfunnet. Det er problematisk at mange elever ikke får med seg de grunnleggende ferdighetene som er nødvendige for å klare seg videre i livet. Fortsatt betyr elevenes bakgrunn mye for sjansene til å lykkes på skolen, og variasjonene mellom kommunene og skolene våre er altfor stor. Det er urovekkende. Når vi på vår side satser så sterkt på kvalitet og innhold i barnehagene, styrker innsatsen tidlig på barnetrinnet og gjennomfører et lærerløft med videreutdanning og ny masterutdanning, er det nettopp fordi det er i barnehagen og i skolen at det legges et grunnlag som den enkelte kan bygge videre på, gjennom læring resten av livet.

En god oppvekst og en god skole er egentlig nøkkelen til alt. Det må være elevenes ulike talenter og interesser som avgjør, ikke hvilken skole man går på, hvor man bor, eller størrelsen på lommeboka til foreldrene. Den store satsingen på f.eks. gratis kjernetid i barnehagene og målrettede ordninger for lavinntektsfamilier i SFO er noen av de økonomiske grepene som vi har, og som bidrar til sosial utjevning.

Men det aller viktigste er at vi nå også leverer nye læreplaner og gjennomfører Kunnskapsløftet 2.0. Vi legger inn en kvart milliard til nye læremidler og oppfølging, og ikke minst legger vi også fram 60 nye tiltak i den stortingsmeldingen som nylig ble lagt fram om tidlig innsats og inkludering. Dette skal bidra til ytterligere grep som løfter skolen. For Høyres viktigste satsinger handler nemlig om det som løfter elevene, og som bidrar til at flere barn opplever mestring og dermed læringsglede. Vi kan rett og slett ikke slå oss til ro med at barn ikke får nødvendig oppfølging, støtte og trygghet til å mestre skolehverdagen.

I opposisjonen virker det som om gratis skolemat og SFO er løsningen, ordninger smurt tynt utover til alle framfor til dem som trenger det aller mest, tiltak som heller ikke er fullfinansiert, til tross for titalls milliarder i økninger i skatter, og som på toppen av alt forplikter kommuner i et spleiselag, og som kanskje igjen vil tappe skolebudsjettene og dermed viktige kunnskapssatsinger ute i kommunesektoren.

En skole som ikke klarer å følge opp alle elevene, bidrar til at vi reproducerer sosiale forskjeller. Hvorfor ser vi ikke heller en opposisjon som lanserer store satsinger i f.eks. realfag? I matematikk er karaktersnittet til elever med foreldre med høyere utdanning 4,4, mens det for elever med foreldre uten høyere utdanning er 2,8. Det forteller oss at skolen i dag ikke makter å kompensere for sosiale forskjeller hjemmefra i stor nok grad. Høyre vil bekjempe forskjellsskolen fordi kampen mot forskjellsskolen er kampen for kunnskapsskolen. Det er kampen for det enkelte barns like muligheter i livet uavhengig av bakgrunn.

Når vi vet at barnehage, skole og utdanning er så viktig for sosial mobilitet og for å kunne leve et selvstendig og godt liv, ja, da synes jeg det er rart at de partiene som mener de bryr seg mest om å utjevne sosiale forskjeller, nærmest ikke snakker om kvalitet og innhold i skolen. Utdanning er den viktigste enkeltfaktoren som bidrar til varig utjevning. Derfor må man satse målrettet på kunnskap, kvalitet og innhold.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [09:40:48]: En av de tingene som tydeligst står igjen etter denne regjeringa på barnehagefeltet, er at prisen stadig har økt for vanlige barnefamilier. I løpet av de siste seks årene er det tydelig at det er vanlige familier som må betale. Over 200 000 familier har fått økt prisen for barnehagen. Denne regjeringa har i løpet av sine seks år økt prisen for en barnehageplass for en vanlig familie med 8 000 kr. Nominelt er det 3 400 kr i 2020-kroner. Det som er paradoksalt, er at denne regjeringa har tatt inn mer penger på økt barnehagepris enn man har økt satsin-

gen på barnehage totalt. Hvis utviklingen fortsetter slik, hvis man framskriver dette, vil en vanlig familie om fire år, hvis regjeringa får fortsette en periode til, betale nesten 5 500 kr mer for en barnehageplass. Dette mener Arbeiderpartiet ikke er greit. Mitt spørsmål til Høyre er rett og slett: Når er nok nok? (Presidenten klubber.) Hva er beskjeden til vanlige familier? Hva er maksprisen for Høyre? (Presidenten klubber.) Hvor mye skal en vanlig barnefamilie betale med Høyre i regjering?

Presidenten: Taletiden er ute.

Kent Gudmundsen (H) [09:42:01]: Det er ingen tvil om at dagens regjering har målrettet sine satsinger mot kvalitet og innhold. Derfor har vi hatt en betydelig satsing på nettopp barnehagesektoren. Vi har styrket bemanningsnormen, vi har styrket pedagognormen, vi har satset på innholds- og kvalitetsløft gjennom etter- og videreutdanning, vi får oppfølging av styrerne, og ikke minst har vi fått på plass en rammeplan. Vi jobber nå målrettet med en barnehagelov som skal være med på å skape nødvendige rammer og videre oppfølging og dermed en kvalitetsstyrking i nettopp denne sektoren. Det er helt klart, vi har målrettet våre satsinger. Det har også gjort at vi har skapt rom for f.eks. å innføre gratis kjernetid for alle toåringer, treåringer, fireåringer og femåringer, noe som har vært et viktig sosialt utjevningstiltak for å bidra til at vi får et samfunn som inkluderer alle, og der alle har muligheten til å være med i dette barnehageløftet.

Martin Henriksen (A) [09:43:02]: Jeg takker for svaret, men det var ikke det jeg spurte om. Jeg registrerer at regjeringa ikke har noe svar til de 200 000 familiene som altså har betalt mer for barnehage de siste seks årene enn regjeringa har økt satsingen på barnehage.

En annen bekymring i barnehagesektoren er for de små ideelle barnehagene, som nå er bekymret fordi regjeringa kutter i finansieringen av bemanningsnormen. I går kunne vi lese på barnehage.no at den private Bukkspranget gårds- og naturbarnehage har vært på besøk på Stortinget og møtt representanter for regjeringspartiene. Konklusjonen til styreren i den private barnehagen er at man tydeligvis ikke forstår finansieringssystemet, og hun sier til barnehage.no at hvis de ikke får ekstra midler til neste år, har de ikke grunnlag for videre drift. Det sier altså styreren for en privat barnehage.

KS er bekymret for underfinansiering, PBL er bekymret for underfinansiering, mens regjeringa sier at alt er fint. Man bruker andre prinsipper på finansiering av bemanningsnormen enn f.eks. lærernorm eller pedagognorm.

Mitt spørsmål til Høyres representant er: (Presidenten klubber.) Hva er den konkrete forskjellen på finansi-

ering av lærernorm og pedagognorm versus bemanningsnorm som gjør at vi får disse utslagene?

Presidenten: Presidenten må be representantene holde seg til taletiden. Presidenten er optimist og vet at det vil gå bra til sist, men taletiden må holdes. (Munterhet i salen.)

Kent Gudmundsen (H) [09:44:22]: Det er ingen tvil om at vi har fulgt opp barnehagereformen og de finansieringene som ligger i den, på samme måte som det som lå til grunn da vi overtok Kunnskapsdepartementet, nemlig at bemanningsnormen er fullfinansiert. Men jeg vet også at det har vært utfordringer i problemstillingen knyttet til toårig etterslep, og at det har vært viktig å adressere. Derfor har det vært lett for de borgerlige partiene å komme til enighet om en overgangsordning.

Jeg registrerer i en henvendelse som kom fra Private Barnehagers Landsforbund i går, at de estimerer at vi i 2020 vil få en økning i overføringer til barnehagesektoren på om lag 360 mill. kr. Det er en fin økning i forhold til nivået for 2019. Det er noe lavere enn det som kanskje lå i estimatet fra Kunnskapsdepartementet i svar på et skriftlig spørsmål, men det er en økning, og jeg ser fram til at overføringene fortsetter å øke etter hvert som kommunene innfører bemanningsnormen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:45:32]: Senterpartiet er positive til innføring av bemannings- og pedagognorm i barnehagene, men for andre år på rad dekker ikke regjeringen kommunenes merutgifter til økt bemanning. Sterkt underfinansierte pålegg gir en risiko for kutt i andre velferdstjenester i kommunene og mulige kutt i kvaliteten i barnehagene. Senterpartiet er bekymret for at underfinansieringen vil føre til flere oppkjøp og nedleggelser.

For neste år melder KS at det mangler 275 mill. kr bare i de kommunale barnehagene, og i 2022 er etterslepet oppe i 700 mill. kr for både private og offentlige barnehager. Vi frykter at de private barnehagene må stenge dørene. Hvorfor vil Høyre påføre kommunene og private barnehageeiere svekket økonomi? Og har ikke Høyre større omsorg for de små barnehagene som sikrer barnehagedekning rundt omkring i hele landet?

Kent Gudmundsen (H) [09:46:23]: Som jeg sa i mitt forrige svar: Finansieringen av bemanningsnormen fra dagens regjering la seg på nøyaktig samme prinsipp som da Senterpartiet satt i regjering. I tillegg har vi lagt inn ekstra midler nettopp for å ivareta problemstillingene med etterslep og ivaretagelse av små ideelle barnehager. Det mener jeg at vi har fått en ganske brukbar ordning på. Det vil selvfølgelig være noen utfordringer,

men jeg vil minne om at da vi behandlet barnehage-loven i Stortinget for en del år tilbake, var det faktisk så mye som 75 pst. av barnehagene som allerede var på nivå med barnehagenormen.

Det er noe med å se hva som er de faktiske forhold i denne saken. Vi har fått en betydelig opptrapping ute i sektoren. Det ser vi nå ved at det estimert for 2020 rapporteres om økte overføringer til barnehagesektoren. Dermed mener jeg at vi er på god vei til å oppfylle denne normen på en god måte.

Mona Fagerås (SV) [09:47:32]: «Skolemat er et viktig måltid, og sunn mat er med på å legge grunnlaget for god fysisk og psykisk helse.» Dette er det ikke jeg eller SV som har sagt, men Torbjørn Røe Isaksen og Bent Høie i et felles leserinnlegg.

Men skolemat krever noe mer enn festtaler. Det er riktig som Høyre ofte påstår, at mange foreldre har mulighet og lommebok til å gi barna sine sunn og god skolemat – men ikke alle. Kan representanten fra Høyre forklare hvordan fine festtaler fra bl.a. Høyres nestleder, Høie, rimer med den latterliggjøringen jeg tydelig hørte av oss som er opptatt av skolemat, i innlegget?

Kent Gudmundsen (H) [09:48:31]: Først vil jeg ta avstand fra at man latterliggjør. Høyre og regjeringspartiene er veldig opptatt av at våre barn skal ha et godt, sunt og riktig kosthold. Så er spørsmålet, når vi står overfor en utfordring i skolesektoren der vi har behov for å satse mer på kvalitet og innhold, og der jeg er klar på at flere skal fullføre og bestå: Hvordan skal vi bruke de ressursene vi har til rådighet? For Høyre har det vært viktig å satse på etter- og videreutdanning av lærere, være med på å gjennomføre et realfagsløft, passe på at de som ønsker læreplass, får det gjennom å ha et lærlingløft, og satse på at alle statlige virksomheter også bidrar. Vi har satt i verk en rekke tiltak for å prioritere det viktigste først, som vi vet bidrar sterkest til sosial utjevning, nemlig at alle får en god utdanning.

Så vil jeg si at jeg tror det aller rimeligste er at man smører matpakke hjemme. Det tror jeg er enda billigere enn å måtte betale en egenandel for at skolen skal organisere skolemat.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:49:44]: Jeg vil starte med å takke for samarbeidet i komiteen. Overordnet tenker jeg at regjeringens budsjettforslag for 2020 er forholdsvis tamt. Det bærer preg av at det er fire partier som har gått sammen, og som har gitt, tatt og fordelt. Det blir gitt litt her og der, men de store satsingene uteblir. Det er mulig regjeringen mener vi skal finne inspirasjon fra «Spirit in the Sky».

Senterpartiet ønsker seg større ambisjoner for framtiden og for norsk skole. Vi mener det må til langt større statlig innsats på enkelte områder for å svare til behovet vi vet er der. Innføring av nye læreplaner, satsing på yrkesfag, rekruttering av kvalifiserte lærere og høyere utdanning i hele landet er nødvendige krafttak vi vil ta i statsbudsjettet for 2020.

Senterpartiet ønsker at flere skal lykkes i hele utdanningsløpet. Tidlig innsats er nødvendig og noe alle er enige om, men begrepet må fylles med innhold og reelle tiltak. Da må det mer lekbasert læring til i barnehagene, og trygghet må på plass tidlig i skolegangen. Som vi trenger praktikere og teoretikere i arbeidslivet, må vi fange opp og utvikle elevers både praktiske og teoretiske ferdigheter.

Vi legger fram vårt alternative statsbudsjett med økt kommuneramme for finansiering av bemanningsnormen i barnehagene. Vår kritikk av gjennomføringen av seksårsreformen står fortsatt. Selv om fagfornyelsen har en rekke positive formuleringer om lekbasert læring, er Senterpartiet ikke tilfreds med regjeringens manglende evaluering av seksårsreformen – slik Stortinget vedtok – og oppfølging av innsatsen mot de yngste elevene.

Selv om regjeringen er opptatt av sine tiltak over Kunnskapsdepartementets budsjett, er det kommunebudsjettene som er det viktigste for innholdet i skolen. Det er hvorvidt kommunene og fylkene er i stand til å innfri forventningene til en god skole, som er avgjørende for kvaliteten i undervisningen der elevene bor og går på skole. Derfor foreslår Senterpartiet å øke kommuneøkonomien med hele 2,5 mrd. kr for 2020. Slik vil Senterpartiet sikre flere lærere, flere helsesykepleiere og generelt større handlingsrom for kommunene. Det er behov for investeringer i laget og utstyret rundt eleven.

Skal vi ivareta nærskolene og rekrutteringen av kvalifiserte lærere i hele landet, må kommunene ha muskler og virkemidler som trengs. Våre enorme ambisjoner for nye læreplaner og større lærertetthet hjelper lite dersom kommunene og skoleeierne ikke har økonomi til å innfri. Dette gjør også at kommunene har midler til å finansiere økt bemanning og vikarbruk når de får pålegg om etter- og videreutdanning av lærerstaben.

Senterpartiet gir kommunene og skolelederne tillit og mulighet til å utvikle Skole-Norge videre. Med nye læreplaner er det uhyre viktig at det blir satt av nok tid og ressurser til å forberede alle endringene som må til. Gode profesjonsfelleskap og utvikling av metodebruk tilpasset fagfornyelsen er nødvendig å få på plass dersom reformen skal kunne få virkning der den er ment å virke: ute i det enkelte klasserom. Senterpartiet er derfor overrasket over at regjeringen ikke har satt av kompetansemidler til dette. Når alle landets lærere nå får helt nye emner å undervise i, krever det noe helt annet enn

regjeringens ensidige etter- og videreutdanning til prisen av 8 mrd. kr de siste årene. Regjeringen setter av 1,5 mrd. kr til videreutdanning av allerede faglærte lærere på grunn av steil holdning til nye kompetansekrav, men setter ikke av én krone for å forberede lærerne på nye læreplaner som skal fungere fra høsten 2020.

Senterpartiet vil legge til rette for utviklingsarbeid ved alle skoler, slik at lærerne og lærerkollegiene er forberedt på å ta i bruk nye læreplaner og på de forventningene som ligger i fagfornyelsen. Derfor vil vi bruke en halv milliard kroner på å gi lærerne mulighet til skolebasert kompetanseutvikling rettet inn mot fagfornyelsen. Utfordringene knyttet til rekruttering av lærere og å holde lærerne i yrket blir ikke enklere om ikke arbeidet som blir lagt ned, blir verdsatt.

Yrkesfagene fortjener også et reelt løft. Der regjeringen løfter lett, med 30 mill. kr på satsing, vil vi løfte enda tyngre. Samlet foreslår vi en satsing på 300 mill. kr. Senterpartiet har i en årrekke arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse. Vi har foreslått en rekke tiltak både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Endringene i arbeidslivet gjør det nødvendig å vurdere om fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen som arbeidslivet trenger, og vi gleder oss til Lied-utvalget legger fram sin utredning.

Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Det er et problem at skolen i dag slipper ansvaret for elevene når de går ut i læretiden. Gjennom vekslingsmodellen og andre tiltak må skolene i større grad følge opp elevene fram til fagbrev. Ved å beholde elevene/lærlingene som en del av skolemiljøet ved overgangen til læretid vil lærlingene beholde kontakten med medelever, lærere og skolens støttesystem. Forslaget om å øke midlene til fylkeskommunene vil gi rom for tettere oppfølgingsarbeid og formidling av lærlinger ved den enkelte skole. I tillegg foreslår vi økte midler til hospitering for yrkesfaglærere, slik at disse får oppdatert sin kunnskap og får en nærmere kontakt med lokalt og regionalt næringsliv. Dette vil bidra til å øke antallet læreplasser, noe som i sin tur øker sjansene for at elever faktisk får fullført fagopplæringen de har begynt på. Lite er dessuten så demotiverende som når utstyret i skolen ikke tilsvarer det elevene møter i bedrift, og det er et alvorlig problem når utstyrsstipendene ikke er i nærheten av det det koster å oppdatere utstyret. I tillegg mener vi at produksjonsskoler er et viktig alternativ for elever som blir motivert av praktiske oppgaver.

Økonomien for borteboere må vi også ta på alvor. Det er tøft nok å flytte fra alt som er kjent, med nye an-

svarsoppgaver. I tillegg får de fleste elevene en økonomi som ikke strekker til. Elevorganisasjonen kunne under budsjettøringen f.eks. fortelle om en elev der utstyrsstipendiet var langt unna å dekke det det koster å bli fagarbeider, der en elev på elektro måtte punge ut ca. 10 000 kr for utstyr, mens stipendiet er på en fjerdedel. Kombinert med dette var eleven borteboer og ble tvunget til å ta ekstrajobb for å ha noe å leve av. Og oppi alt dette lurer vi på hvorfor flere elever faller fra.

Mens vel 30 pst. av dem som er over 16 år, har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare 1,4 pst. på samme alder som har fagskoleutdanning. Dette er ikke på grunn av lave søkertall eller at arbeidslivets behov er dekket. Tvert imot, innenfor enkelte bransjer er det mangel på relevante fagskoletilbud sammenlignet med etterspørselen i arbeidslivet. Fagskoleutdanning er etterspurt både i næringslivet og i offentlig sektor. Tall fra NHOs kompetansebarometer for 2019 viste at 52 pst. av medlemsbedriftene har behov for flere fagskoleutdannende. Regjeringen har selv uttalt at det de kommende årene bør være størst vekst i fagskoleutdanningen og større vekst enn i universitets- og høyskolesektoren. Likevel har antall studieplasser i fagskolene økt langt mindre enn antall studieplasser i annen høyere utdanning de siste årene. Regjeringens budsjettforslag for 2020 legger opp til beskjedne 100 nye studieplasser ved fagskolene, selv om det er et skrikende behov etter langt, langt flere. Senterpartiet foreslår 500 nye studieplasser ved fagskolene, som en del av en større opptrapping. I tillegg foreslår vi økning i utviklingsmidler til fagskolene for å sikre en nødvendig kvalitetsutvikling av tilbudet i tråd med arbeidslivets behov for kompetanse.

Gjeldende finansiering for fagskoleutdanningen er ikke nok til å dekke kostnadene ved å tilby disse utdanningene. Fagskoleutdanningen er den eneste av de offentlige utdanningene som ikke er omfattet av gratisprinsippet. Studenter som går fylkeskommunale fagskoler, betaler i gjennomsnitt 24 500 kr i skolepenger. Senterpartiet foreslår derfor økt basisfinansiering av fagskolene i tillegg til å øke rammen til fylkeskommunene. Hvis vi alle er enige om at fagskolene er viktige, hvorfor er fagskolene den eneste offentlige utdanningen der det kreves skolepenger?

For høyere utdanning er både fagskoler og universitets- og høyskolesektoren viktig. Vi trenger flere studieplasser med bl.a. lege- og IKT-kandidater, dette bl.a. for å sikre cybersikkerhet. Videre må vi satse på livslang læring med både formell og uformell opplæring. Utdanning er avgjørende for å ta Norge videre. Tilgang på utdanning nær deg bør være en forutsetning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [10:00:03]: En av de store utfordringene i Skole-Norge er at det er for store kvalitetsforskjeller mellom skolene. Senterpartiet vil melde oss ut av PISA, de er imot nasjonale prøver, kartleggingsprøver, ja, egentlig alt som gir oss den kunnskapen vi trenger for å sikre alle barn en likeverdig og god oppfølging.

Representanten Marit Knutsdatter Strand har begrunnet ønsket om å slå av lyset i Skole-Norge med at de ulike prøvene hver for seg ikke gir noe helhetlig bilde. Men det er det da heller ingen som påstår at de gjør. Det er den samlede kunnskapen disse prøvene gir, sammen med forskningsprosjekter og annen oppfølging, som forteller oss hvilke tiltak vi bør iverksette for å kunne gi elevene den skolen de fortjener.

Kan representanten Knutsdatter Strand fortelle meg hvordan Senterpartiet vil sikre seg et helhetlig bilde av tilstanden i skolen, og hvordan Senterpartiet vil sikre at alle barn får en like god skole, uavhengig av hvilken skole de går på, uavhengig av hvordan den enkelte skole jobber med læring og trivsel i skolen?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:01:00]: Jeg setter pris på spørsmålet, for det er klart at vi må sikre kvalitet i skolene rundt omkring i hele landet. Det er en av verdiene i Norge nettopp at vi kan bo og drive i både store og små kommuner og på små og store tettsteder.

Representanten Kristensen legger til grunn at Senterpartiet vil skru av lyset, men vi mener derimot det er regjeringen som skyter i blinde og bommer på blink når de skal styre etter snevre tester som PISA, som ikke gir et helhetlig bilde. Det er faktisk et av funnene i PISA nettopp at forskjellene i Norge er mindre enn i andre, sammenlignbare OECD-land. Så jeg tenker at denne bekymringen for at det er så store kvalitetsforskjeller i Norge, kan vi legge helt til side. Vi har mye dokumentasjon fra før som gir oss mye god informasjon om skolen, bl.a. hvordan gutter og jenter har ulike måter å lære på, at vi må skape trygghet, og at det faktisk må settes inn tidlig innsats for elevene.

Roy Steffensen (FrP) [10:02:04]: Jeg registrerer at representanten Knutsdatter Strand snakket varmt om behov for et yrkesfagløft. Det er det lett å rope om i opposisjon, men skal man ha troverdighet, må man også levere i posisjon. Det gjør Fremskrittspartiet, det gjorde ikke Senterpartiet.

Det jeg hadde lyst til å ta replikk om, var PISA. Det er et av Europas største forskningsprosjekt. Det er 65 land som deltar. 4 000–5 000 elever i Norge blir plukket ut hvert tredje år til å ta en liten test. Det er altså ingen stor tidstyv. Jeg sier det heller er som en lyktestolpe: Den er god å støtte seg på, men den lyser bare opp et begrenset område. Den er nyttig til å samle inn informasjon som

gir oss et helhetsbilde. Nå fikk vi f.eks. se at leseferdigheten blant gutter synker, at skjermbruken øker, og at leselysten stuper. Det er interessant å se hvordan vi ligger an i forhold til andre land med høy eller lav innvandring.

Hvorfor er ikke Senterpartiet interessert i å få den informasjonen?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:03:06]: Senterpartiet er definitivt ikke imot å få kunnskap om innholdet i skolen, men vi mener det finnes en rekke andre måter å gjøre det på enn gjennom snevre tester som PISA. Til og med kunnskapsministeren innrømmer at det ikke gir et helhetlig bilde. Da er det viktig at vi tar innspillene om at lærerne opplever at det er for mye test- og pressjag i skolen. Det blir for lite tid til å prioritere elevene og den oppfølgingen de ønsker å ha i sentrum.

Elevene melder også om at tester og press påvirker dem negativt i hverdagen. Vi ser nå at i den utredningen regjeringen har lagt fram for skolestart, er faktisk det å skape trygge elever og trygge relasjoner noe av det viktigste skolen kan satse på og bruke tid på. Det ønsker vi å ta på alvor og sette av tid og ressurser til – tillit til læreren, tillit til eleven, framfor tid på snevre tester.

Grunde Almeland (V) [10:04:09]: Norge deltar i mange viktige forskningsprogrammer gjennom EØS. EØS-avtalen sikrer også norske studenter mulighet til å ta utdanning over hele Europa. EØS-midler og -reguleringer bidrar også til å utvikle forskningsmiljøene våre og gjøre dem mer attraktive. Forskning er internasjonalt, og ofte får vi mer til når vi kan samarbeide om felles løsninger på felles utfordringer på tvers av grenser. Internasjonalt forskningssamarbeid er også viktig for å støtte opp under fred og demokrati.

I Senterpartiets alternative budsjett står det under UD at de ønsker å «fase ut EØS-finansieringsordningene og innrette dem i tråd med norske interesser». Det kan bety en lite liberal regning, mildt sagt. I den forbindelse lurer jeg på hva Senterpartiet egentlig tenker om de EØS-ordningene som Norge nyter spesielt godt av. Er det slik at de ideelt sett vil oppheve norsk deltakelse i rammeprogrammer som Horisont 2020 og Erasmus+, eller er det slik at mangel på eksplisitte kutt i disse ordningene gjør at også Senterpartiet mener EØS har positive virkninger for Norge?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:05:14]: Jeg er langt på vei enig i resonnetet Venstre legger fram her, at internasjonalt samarbeid er ekstremt viktig. Vi ser definitivt verdien av det og er også glade for i disse brexit-tider at statsråden har vært med på å ta initiativ til at samarbeidet mellom Storbritannia og Norge faktisk blir ivaretatt uavhengig av framtiden og forholdet

de har til EU. De er faktisk en av våre viktigste samarbeidspartnere og handelspartnere.

I tillegg mener jeg det blir å begrense bildet hvis det er EØS og EU som er området vi vil samarbeide med. Senterpartiet ser goder i å samarbeide med USA, Australia eller andre deler av verden hvor vi kan hente inspirasjon og faglig samarbeid.

Når det kommer til Horisont 2020, skal det fornyes nå. Noen av oss var så heldige at vi fikk lov til å reise til Brussel for å høre mer om dette. Det er klart at det er viktig å ivareta det gode samarbeidet som er, men vi kan ikke gjøre det for enhver pris. Vi må faktisk også vurdere hva Norge får igjen, kost-nytte.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:06:24]: Senterpartiet gir statsråden i budsjettinnstillingen velfortjent ros for at den nye læreplanen legger opp til at eleven skal forstå temaer og problemstillinger på tvers av fag- og kunnskapsområdene. Samtidig uttrykker partiet seg kritisk til at implementeringen mangler tilstrekkelig finansiering. Jeg har stor forståelse for at innføring av ny læreplan koster. Derfor ligger det også en kvart milliard i budsjettet for neste år nettopp med det som formål. Det kunne helt sikkert vært behov for enda mer.

Da blir det litt underlig at Senterpartiet i sitt forslag foreslår et betydelig kutt i både Kunnskapsdepartementets og Utdanningsdirektoratets, Udirs, budsjetter for neste år – viktige instanser for nettopp å innføre læreplanen. Hvordan er det mulig å kritisere regjeringen for mangel på midler og deretter selv foreslå et kutt? Eller: Hvis Senterpartiets kutt ikke var ment å ramme fagfornyelsen, kan vi kanskje få en forklaring på hvilke aktiviteter som nå skal tas vekk gjennom de kuttene Senterpartiet foreslår?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:07:25]: Det er en helt bevisst prioritering fra Senterpartiets side at vi heller vil bevilge midler til folk i førstelinjen framfor til byråkrater som sitter på kontor. Det er helt bevisst at vi mener det er lærerne i klasserommene som faktisk må ta den største jobben med å innføre dette i august 2020. Det er faktisk de som skal stå og undervise i emner med helt nye kompetansemål, en helt ny innretning, helt nye tverrfaglige temaer. Jeg synes egentlig det er synd at Kristelig Folkeparti ikke ser det behovet den enkelte lærer har i det enkelte klasserom. Partiet har jo selv vært en sterk forkjemper for en lærernorm, og Senterpartiet mener at lærertetthet faktisk er noe av det viktigste for god læring i klasserommet. Men da må man også anerkjenne hva de lærerne har tid og kompetanse og mulighet til å drive med, bl.a. ved innføring av nye læreplaner. Det er helt avgjørende for at det skal bli en suksess.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Mona Fagerås (SV) [10:08:38]: «Jag har aldri slutat tro» på et samfunn med like muligheter for alle. Lik rett til utdanning er en av grunnpilarene for å skape dette samfunnet. Det jeg ikke kan forstå, er at noen vil gi de rikeste kortsiktige skattekutt istedenfor langsiktige investeringer i utdanning, forskning og oppvekst – for de mange og ikke for de få.

Det starter allerede i barnehagen. Nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager – en barnehage der alle blir sett og hver enkelt får omsorg og oppmuntring. Skal vi få til dette rundt omkring i alle norske barnehager i hele landet, må den nasjonale bemanningsnormen i barnehagen fullfinansieres. Og hvis det fantes «bara du och jag», ville jeg fortalt om SVs visjon, at alle barn skal ha mulighet til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. Dessverre fungerer regjeringens behovsprøving svært dårlig, og ingenting tyder på at de som trenger det mest, får hjelp av regjeringens politikk. Videre skal minimum 50 pst. av de ansatte i barnehagene ha barnehagelærerutdanning og minimum 25 pst. ha relevant fagbrev.

Gjennom mange år har jeg vært så heldig å høre den stille summingen av barn som lærer, lykkes og trives i norske klasserom. Dette har gjort mitt politiske engasjement for en mer praktisk og aktiv læring, for leken, for den fysiske aktiviteten og for dybdelæringen til en stor og «levande orkan» – for heldagsskolen, som er en skoledag bedre tilpasset livet folk lever i dag.

«Ingenting kan hindra mej» i å kjempe for skolemat og at elevene får hjelp til leksene av læreren sin. Og hvis det fantes «bara du och jag», ville jeg fortalt om en heldagsskolereform for læring, sosial utjevning og folkehelse, og om den nye skoledagen, som også gir en bedre familielivsdag.

«Det är dags» for ministeren å ta ansvar for lærernormen. Kvalifiserte lærere er en forutsetning for å lykkes med SVs visjon om at alle barn skal lære, lykkes og trives i norske klasserom. Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for læring i skolen. Vi trenger en nasjonal satsing på flere lærere i skolen, men under denne regjeringen har andelen ufaglærte som underviser i grunnskolen, økt med 40 pst., noe som betyr at barn og unge blir undervist i 1,5 millioner skoletimer av personer som ikke er utdannet lærer. Jeg har hørt at Utdanningsforbundet sågar opererer med enda høyere tall. Dette må være nedslående for regjeringsspartiet Høyre. Mens SV bevilger penger til å rekruttere og beholde flere lærere, og nok lærere med spesialpedagogisk kompetanse, føles det som om regjeringsspartiene bare sitter stille i båten og håper på at orkanen skal gå over.

Frafallet i den videregående skolen er noe annet som bekymrer. Frafallet er størst på yrkesfag og blant guttene. «Ingenting kan hindra mej» i å kjempe for tiltak

som vil øke gjennomføringsgraden på yrkesfag. Og om det fantes «bara du och jag», ville jeg snakket om flere lærere i videregående skole – ja, en ny lærernorm i videregående skole og viktigheten av skolehelsesøstre og utstyrs pakker for videregående skole.

Jeg er altså «fångat av en stormvind» av engasjement for norsk skole. Norske lærere, elever og foreldre fortjener intet mindre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [10:13:25]: I SVs budsjett er en av de viktigste satsingene én ekstra time med praktisk-estetiske fag. Å utvide skoledagen med én time for alle trinn i grunnskolen vil koste den nette sum av 11,5 mrd. kr i året. SV har satt av 100 mill. kr til dette tiltaket. Enkel hoderegning sier oss at da vil bare 25 av 2 830 grunnskoler få finansiert denne satsingen. Videre settes det av 50 mill. kr til fysisk aktivitet i skolen, noe som vil gi hele 29 skoler én ekstra time på en skoledag. Hva med resten? Det ser ut for meg som om dette er et budsjett for de få, og ikke for de mange.

Mitt spørsmål til representanten Fagerås er derfor: Hvor mange timer praktisk-estetiske fag og fysisk aktivitet i uka ligger det egentlig i dette budsjettforslaget, og hvilke skoler og klassetrinn skal tilgodeses?

Mona Fagerås (SV) [10:14:32]: I motsetning til Høyre investerer vi faktisk penger, og vi bruker penger og har lyst til å satse på disse fagene, for vi mener det er viktig for elevene å ha tilbud utover bare det teoretiske. Forskning viser jo at undervisningen er blitt altfor teoretisk, og da er det nettopp disse fagene man må satse på. Og hva er det framtiden trenger? Hva er det vi trenger når vi skal erstatte oljesamfunnet? Jo, vi trenger kreative elever. Derfor satser vi, og vi starter med et løft for de praktisk-estetiske fagene. Vi har vel snakket om at vi kanskje må starte med én time på ett skoletrinn, men dette er jo en opptrapping, og det er jo ikke sånn at Høyre heller har fått til alt som var deres mål, i løpet av det første året de satt i regjering.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [10:15:34]: Nei, Høyre satser jo også på disse fagene, som representanten Fagerås vet, men et av SVs store mål er jo å innføre heldagsskole i Norge, og så er det satt av bare 330 mill. kr. Det er 116 000 kr til hver skole og 519 kr til hver elev.

Når SV vil innføre 22 mrd. kr i økt skatt, er det jo kun smuler SV bruker på sitt viktigste løfte, som jo ikke gir mange timer med kultur, sang og fysisk aktivitet. Har representanten oversikt over antall skoler som får heldagsskole med SVs store satsing i årets budsjett, og hvor mange milliarder SV må øke skattene med framover? Og hvor skal det tas fra når Norges viktigste næring er lagt

ned og næringslivet er radbrekket av det økte skattepresset? For folk flest skal jo ikke merke skattepresset?

Mona Fagerås (SV) [10:16:27]: Det er litt underlig å bli beskyldt for at vi overlater til kommunene ansvaret for opplæringen i norsk skole når vi i sak etter sak etter sak får beskjed fra Høyre om at dette er det opp til kommunene å fikse. Det er det svaret Høyre gir, bl.a. når det gjelder bemanningsnormen. Vi har tidligere i dag hørt om de store utfordringene barnehagene har med å innføre en bemanningsnorm, som Høyre innfører uten å finansiere den. Så da blir dette litt merkelig.

Vi setter av, som representanten selv sier, 330 mill. kr til en heldagsskolereform. Det er 330 mill. kr mer enn det Høyre gir til en heldagsskole og til disse viktige fagene, som vil bety veldig mye for framtiden til norsk næringsliv.

Roy Steffensen (FrP) [10:17:39]: Under budsjettdebatten i fjor kritiserte jeg Arbeiderpartiet og SV for at de gikk ut og kritiserte økningen i makspris i barnehager, men uten å legge det inn i sine alternative budsjetter. De kritiserer som om de selv er tilbake på 2013-nivå. Arbeiderpartiet har tatt inn over seg kritikken fra i fjor og gjort endringer i sitt alternative budsjett, men jeg registrerer at selv om SV har en betydelig større økning i skatter og avgifter, klarer de ikke å finne de samme pengene som Arbeiderpartiet. Så jeg bare lurer på hvordan SV føler det nå som Arbeiderpartiet har blitt det foretrukne partiet for velgere på venstresiden når det kommer til barnehagepolitikk?

Mona Fagerås (SV) [10:18:21]: Det er veldig mye vi må gjøre for barnehagene. Blant annet er en av de viktigste reformene for SV å sørge for at vi får kvalitet inn når det gjelder de ansatte i barnehagene. Derfor er målet for oss at 50 pst. av de barnehageansatte skal være pedagoger.

Det er riktig at både Fremskrittspartiet og SV har store lovnader med hensyn til makspris, men det løpet Fremskrittspartiet har kjørt i regjering, synes jeg ikke representanten skal stå her og være spesielt stolt av.

Så er jeg helt sikker på at den dagen SV kommer i regjering sammen med Arbeiderpartiet, skal vi bli enige om å sørge for at maksprisen i barnehagene går mye mer ned enn det Fremskrittspartiet har klart i regjering.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:19:21]: I budsjettinnstillingen viser SV til at mange universiteter og høyskoler opplever mindre forutsigbarhet med hensyn til finansiering. Samtidig foreslår SV et kutt på 326 mill. kr til kristne private høyskoler, uten noen nærmere begrunnelse. Man foretar tilsynelatende et vilkårlig kutt, stikk i strid med vedtatte retningslinjer for offentlig

støtte til private høyskoler, og også i strid med de budsjettforslagene SV støttet da partiet var i regjering.

Spørsmålet mitt er: Er det de private høyskolene med ideelle formål SV vil til livs, fordi en ønsker at det offentlige skal være enerådende på området, eller er det en motstand mot alt som har et livssynsformål der det kristne verdigrunnlaget er utgangspunktet for høyskole-driften, som er begrunnelsen?

Mona Fagerås (SV) [10:20:11]: Det er tydelig at det er noen høyskoler som har en rik onkel i regjering. For mens alle andre i universitets- og høyskolesektoren har opplevd kutt på kutt på kutt på kutt på kutt på kutt seks år på rad – vi snakker om 1,3 mrd. kr i kutt for resten av sektoren – så har altså disse seks høyskolene levd herrens glade dager med Kristelig Folkeparti som samarbeidspartner og nå i regjering. Kristelig Folkeparti skal ikke være å komme gråtende til meg for disse seks høyskolene, all den tid de ikke løftet en finger for å hjelpe til da en hel kommune i Nordland, mitt hjemfylke, sto i brann.

Presidenten: Med det er replikkordskiftet omme.

Guri Melby (V) [10:21:24]: I dag skal vi vedta noe av det aller viktigste for å sikre ungene våre den friheten og de mulighetene de fortjener i framtiden, nemlig kunnskapsbudsjettet. Venstre har lenge hatt skole som et hovedsatsingsområde, for uansett hva spørsmålet er, er svaret kunnskap. Fullført skolegang er også det aller, aller viktigste for å sikre ungene våre sosial mobilitet – muligheten til å skape seg et bedre og friere liv, uavhengig av bakgrunn.

Kunnskap og kompetanse utgjør viktige grunnlag for demokrati, for verdiskaping og for livskvalitet. Gode barnehager, en god skole og tilgang på utdanning er med på å myndiggjøre hvert enkelt menneske. Og selv om vi har utfordringer i skolesektoren – det er fortsatt for mange elever som ikke får utbytte av undervisningen, vi har fortsatt behov for å rekruttere flere både til lærerutdanning og til skolesektoren, vi må fortsatt få guttene til å lese mer og bedre – «er jeg en optimist». «Jeg vet det går bra til sist», særlig så lenge Venstre er tungt representert i KD.

Venstre har vært med på å utforme et budsjett for 2020 som svarer på noen av de viktigste utfordringene i utdanningssektoren: Vi vil utjevne kvalitetsforskjellene i skolen og legge til rette for at hver enkelt elev ses og løftes. Derfor fortsetter vi satsingen på etter- og videreutdanning av lærere og på lærerspesialistordningen. For vi vet at læreren er en av de mest avgjørende faktorene for å sikre barn læring og trivsel. Det er viktig med høy kompetanse i alle ledd i skolen. Det er derfor Venstre har job-

bet målrettet for å rekruttere flere til læreryrket og for å løfte både statusen og kompetansen.

Vårt mål er at alle elever skal ha kvalifiserte lærere i alle fag, hver eneste dag. Derfor har vi sørget for at lærerutdanningen har blitt femårig, og at det stilles strengere krav til dem som søker seg inn på lærerutdanningen. Sammen med de andre regjeringspartiene gjennomfører vi også et historisk løft for etter- og videreutdanning for alle lærere, slik at alle som er i klasserommene, har den kompetansen de trenger, innen 2025. Og satsingen gir resultater. Nå er det mer enn 34 000 lærere som har fått tilbud om videreutdanning siden 2014. Vi fortsetter satsingen i 2020, og lærerne sier at det fungerer.

For Venstre er det også viktig at vi greier å beholde de gode lærerne i skolen. Klasserommet må være et utviklende og interessant arbeidssted, hele karrieren. Derfor har vi åpnet for å gi lærerne flere karriereveier og muligheter til å spesialisere seg. Én av disse ordningene er lærerspesialistordningen. En lærerspesialist får videreutdanning og skal være faglig oppdatert på forskning og fagdidaktikk på sitt område i tillegg til å bruke sin kompetanse til å være med på å utvikle hele skolen. Slik løfter man den enkelte lærer og gir den enkelte lærer en mer meningsfull hverdag, men samtidig utvikler vi sterke fagmiljøer og hever kvaliteten i skolen. Nå retter vi også en tydelig satsing inn mot begynneropplæring for å styrke tidlig innsats og opplæringen i grunnleggende ferdigheter som lesing, skriving og matematikk.

Dette er noe regjeringen har satt av 200 mill. kr til til neste år, slik at alle skoler skal få tilgang på en spesialist. Denne ordningen vil altså Arbeiderpartiet og Senterpartiet rasere ved å kutte mesteparten eller halvparten av bevilgningen. Mens regjeringspartiene jobber målrettet med det vi vet fungerer, nemlig flere lærere med god kompetanse, satser opposisjonen på tiltak som ingen trenger, men som alle skal få, f.eks. gratis skolemat.

Venstre og de andre regjeringspartiene vil også bruke 250 mill. kr til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen i 2020. Dette er en av de største endringene i norsk skole, det er i hvert fall den største siden Kunnskapsløftet, og alle fagene får nye læreplaner med mål om å forberede elevene best mulig for framtiden.

Endringene i samfunnet skjer fort. Derfor må det være et hovedmål for skolen å sette hver enkelt elev i stand til å delta aktivt i et samfunn og i et arbeidsliv som hele tiden ser annerledes ut og har nye behov. Det legger fagfornyelsen godt til rette for. Derfor er det også ekstra merkelig at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker store reduksjoner i bevilgningene til Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet, to viktige ressurser i implementeringen av læreplanene. Er det ett år det er kritisk, er det akkurat neste år.

Vi vil sikre alle tilgang til de viktige fellesarenaene som rustar barna for skolen, og som støtter opp under læring og trivsel, ved å inkludere flere gjennom målrettede ordninger som fungerer. Fra neste år blir SFO billigere for de 1.- og 2.-klassingene som har minst, og gratis for eldre elever som har særlige behov. Dette er første gang noen tar tak i SFO-prisene nasjonalt. Samtidig fortsetter selvsagt ordningen med gratis kjernetid i barnehagen for barn fra familier med dårlig råd, helt fra de er to år gamle. Ikke minst får de barna som trenger det aller mest, nemlig små barn på asylmottak, også tilgang på gratis barnehage.

For Venstre handler utdanningspolitikken om å se enkeltmennesker og sørge for at alle har frihet til å ta utdanning og delta i samfunnet, uavhengig av hvem foreldrene er, hva de tjener, eller hvor de kommer fra.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [10:26:36]: Representanten Melby sa seg tilfreds med alle de store utfordringene som Venstre i regjering sørger for å løfte. Jeg vil ta opp noe som Venstre i regjering ikke har klart å løse, og som er en stor utfordring, nemlig studentboliger. Det er blant de viktigste tiltakene for studentenes økonomi og velferd, men til tross for store udekkede behov er regjeringens måltall for studentboliger for lavt, og det er ikke blitt større de to siste årene. Boligbyggingen følger verken etterspørselen eller Stortingets vedtak. Arbeiderpartiet savner en aktiv oppfølging fra statsrådets side for å sikre at boligene som er vedtatt, blir bygd. I fjor endte det som kjent med at en god del av pengene ble trukket tilbake av regjeringen.

Vi vet at studentsamskipnadene står på, men de understreker at veldig mange krav vanskeliggjør en realisering av boligprosjektene. Nå har det kommet nye og velfunderte klimakrav. Da vil jeg høre: Hva vil Venstre gjøre for at disse kravene ikke skal bremse nye boligprosjekter?

Guri Melby (V) [10:27:46]: Takk for spørsmålet. Bygging av studentboliger har vært høyt prioritert av Venstre i mange år – og av regjeringen. Det har også vært det tydeligste kravet fra studentene at vi satser på å bygge studentboliger, og at vi innfører elleve måneders studiestøtte. Begge deler har regjeringen prioritert høyt og levert på. Det har aldri vært bevilget så mye penger til studentboliger som under den nåværende regjeringen. Utfordringen har vært, som også representanten peker på, faktisk å få realisert alle disse byggene som vi bevilger tilskudd til. De grepene regjeringen har tatt, har bl.a. vært å heve grensen for hvor dyr bolig man kan bygge – noe som bør gjøre det lettere å få realisert flere boliger i årene framover.

Jeg mener at vi er nødt til å ta tak i dette området. Det har nok tatt litt tid for samskipnadene å omstille seg til et så høyt utbyggingstempo som det denne regjeringen, i motsetning til den forrige, har lagt opp til. Jeg tror vi må se på alle virkemidlene vi kan ta i bruk for å sikre at vi faktisk får realisert de byggene som regjeringen for tjenstfullt har bevilget penger til.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:28:59]: Jeg vil fortsette med studentboliger, for antall studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader er fortsatt altfor høyt. Senterpartiet vil i dette budsjettforslaget følge opp målsettingen om 20 pst. dekningsgrad ved å øke antall boenheter i 2020 med 500 utover regjeringens forslag. Samtidig ser vi at regjeringens innretning på tilskuddet ikke klarer å fange opp enorme behov for rehabilitering, samtidig som det er begrensninger i kostnadsrammen. Mener representanten Melby at arbeidet med å ta tak i problemene med finansieringen går fort nok? Eller er hun enig i studentenes kritikk – at studentboliger må bli prioritert enda høyere, og at tiltak for bygging må på plass enda raskere?

Guri Melby (V) [10:29:48]: Jeg skulle gjerne sett at vi hadde greid å få opp tempoet enda mer i byggingen av disse studentboligene. Jeg mener at regjeringen for så vidt har gjort jobben, i og med at man har satt av penger til tilskudd til studentboliger. Utfordringen med at vi ikke greier å få realisert dette tilskuddet, er ganske sammensatt. Det handler bl.a. om kommunenes evne til å regulere fort nok. Det handler om samskipnadenes evne til å snu seg rundt og faktisk få realisert de boligene vi trenger. Og så er det også et faktum at der behovet ofte er størst – ikke alltid, men ofte – er i pressområder, der det også kan være veldig dyre tomtepriser. Der kan også kommunene bidra til å sikre at samskipnadene får tilgang på en lettere måte.

Jeg tenker at dette er et område der vi trenger å tenke litt nytt, og der vi må se på nye tiltak som kan bidra til at vi får realisert enda flere studentboliger. For eksempel er det å sikre det som et eget reguleringsformål noe Venstre har jobbet med, og jeg håper at regjeringen fortsatt vil ha et høyt trykk på dette arbeidet framover.

Mona Fagerås (SV) [10:31:03]: Venstre skryter ofte av at de har gjort veldig mye for at alle barn skal kunne gå i barnehage, og de påstår at de deler SVs visjon om at alle barn skal ha mulighet til å gå i barnehage uavhengig av foreldrenes inntekt. Dessverre fungerer Venstres løsning veldig dårlig. Behovsprøvingen har vist seg å ikke fungere. Tall jeg har sett, viser at bare 16 pst. av de som har krav på redusert foreldrebetaling, får det. Er representanten fornøyd med ordningen? Viser ikke dette

tallet at Venstre kanskje må tenke seg om når det gjelder behovsprøving?

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Guri Melby (V) [10:31:49]: Først vil jeg si at jeg har stor respekt for den jobben som SV gjorde med barnehageløftet tidlig på 2000-tallet – det å sikre at alle faktisk fikk en lovfestet rett til plass. At vi fikk en massiv utbygging både fra kommunene og fra private utbyggere, har vært en av de største velferdsreformene, og det skal SV ha stor ære for. Men en annen ting som SV da gjorde, var å prioritere veldig høyt å sette ned prisen for absolutt alle. Jeg tror det var riktig på det tidspunktet, for det var veldig høye priser mange steder. Nå er det sånn at de fleste betaler rundt 3 000 kr for en barnehageplass, som er en relativt rimelig pris. Samtidig har vi sett at den prisen var en terskel for mange med lav inntekt. Da ville vi heller få til en ordning der vi fjernet den terskelen for familiene som har lav inntekt, istedenfor å bruke mange milliarder på å kutte prisen enda litt mer for alle oss som har god råd.

Jeg skjønner ikke helt hvor representanten har tallene fra. De tallene jeg har, sier at over 26 000 unger benytter seg av ordningen med gratis kjernetid, og vi har mange forskningsrapporter som sier at dette funker. Det gjør at flere innvandrerbarn går i barnehage. Det gjør også at de lærer mer når de begynner på skolen, og at de får bedre norskkunnskaper.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:33:15]: Kristelig Folkeparti vil bygge samfunnet på det verdigrunnlaget som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv. Dette grunnlaget tar utgangspunkt i hvert enkelt menneskes uendelige verdi, i vårt kollektive og personlige ansvar for hverandre og i ønsket om å ta vare på miljø og livsgrunnlag for kommende generasjoner. De beste investeringene vi da kan gjøre, er å investere i barns kunnskap og oppvekst.

Barnehagen skal være et trygt og godt sted for små barn å være – et sted der barnet får utvikle seg gjennom lek, samspill og kreativ utfoldelse. Ja, det skal være litt «voi, voi» i barnehagen. Det aller viktigste for kvaliteten på barnehagetilbudet er at det er nok voksne i barnehagen og rett kompetanse. Derfor er vi i Kristelig Folkeparti fornøyd med våre gjennomslag for bemanningsnorm og økt pedagogtetthet i barnehagen.

Barnehagene representerer mangfold, både innad i den enkelte barnehage og også i form og eierstruktur. Vi heier på mangfoldet og har forventninger til regjeringens videre arbeid med å sikre de ideelle barnehagene

og de enkeltstående barnehagenes bærekraft for framtiden.

Da skolealderen ble senket fra sju til seks år, ble barna våre lovet en hverdag med bruk av lek som læringsmetode. Overgangen til skolebenken skulle gjøres så god som mulig, med små elevgrupper og gode lærerressurser. Ja, pedagogikken skulle hente det beste fra barnehage og skole. Det var også bakgrunnen for Kristelig Folkepartis initiativ til å få en evaluering av seksårsreformen. Den innhenting av kunnskap om seksåringene i skolen som Kunnskapsdepartementet nå har gjort, har helt tydelig gitt seg utslag i omleggingen av begynneropplæringen med mer vekt på lek som læringsmetode, som den nye læreplanen nå legger opp til. Slik sikrer vi skolen som en arena som anerkjenner forskjellene i modenhet, interesser og evner. Dette vil være en skole som tar seksåringene på alvor. Kristelig Folkeparti har også forventninger til at den siste delen av rapporten som Stortinget bestilte om evaluering av seksårsreformen, som kommer senere, kan bidra videre med ny kunnskap.

En lærer må ha tid til å se og støtte hver enkelt elev. Høyere lærertetthet gir mer tid til hver elev og bedre muligheter til tilpasset opplæring for å gi alle den hjelpen og oppfølgingen de har behov for. Derfor har Kristelig Folkeparti konsekvent prioritert flere lærere gjennom flere år og er glad for gjennomslaget om en nasjonal lærernorm, som hele regjeringen står bak.

Høy lærertetthet må starte fra 1. klasse, slik at en tidlig kan sette inn ekstra hjelp der det trengs. Tidlig innsats-meldingen Tett på tar nettopp helheten i skoleløpet på alvor på en ny måte og legger fram gode løsninger til viktige forbedringer gjennom tiltak tettere på den enkelte elev. Med denne meldingen ved siden av en historisk satsing på en lovfestet lærernorm sikrer regjeringen nå at alle elever skal få lik tilgang til skolen viktigste ressurs, nemlig læreren. Dette skaper skoler som ivaretar hele mennesket.

Som et viktig supplement til den offentlige skolen finner vi friskoler som med alternativ pedagogikk eller et livsynsmessig grunnlag beriker utdanningsmulighetene i Norge med et større mangfold. Friskolene gir foreldre rett til å velge opplæring for sine barn i tråd med egen overbevisning. Dette er et viktig demokratisk prinsipp og gir friskolene en egenverdi som må tas vare på. Med sitt bidrag til den norske utdanningen ser vi at innovasjon, mangfold og kvalitet ivaretas på en god måte.

Regjeringen gjennomfører nå en stor skolereform når vi igangsetter implementering av et lengre planlagt løft og full revisjon av læreplanene. Slik vi i Kristelig Folkeparti ser på det, har skolen et dobbelt samfunnsoppgave: Den skal både danne og utdanne. Verdigrunnlaget i opplæringen som bl.a. handler om respekt for mennes-

ker og natur og det å verdsette mangfold og likeverd, kommer nå tydeligere fram i alle fagene. Fra anbefalingene gjort fra fagplanutvalgene er det gjort gode forbedringer, ikke minst i KRLE-faget. Dette viser godt håndverk av en statsråd som makter å ta prinsippene om dybdelæring på alvor, redusere antall kompetansemål og la skolens verdigrunnlag få prege alle skolens fag.

Det bevilges i neste års statsbudsjett også friske midler til implementering av de nye læreplanene, og vi er glad for å ha sikret friskolene som skal levere jevn gode læreplaner med det offentlige, en mindre bevilgning til deres nødvendige arbeid med nye og reviderte læreplaner. «Adjø». (Munterhet i salen.)

Presidenten: Og om det skulle vera nokon tvil, vil presidenten meina at «voi, voi» i denne samanhengen er eit parlamentarisk uttrykk.

Det vert då opna for replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [10:38:24]: Regjeringa vil nå forby fylkene å organisere skolestrukturen og inntaket til videregående skoler slik de mener er best, gjennom såkalt fritt skolevalg. Det er jo Kristelig Folkeparti egentlig imot. Årsaken til at Kristelig Folkeparti egentlig er imot det, er kanskje at det er et virkelighetsfernt forslag. For når regjeringa foreslår to modeller, enten fritt skolevalg i hele fylket eller fritt skolevalg i såkalte inntaksregioner, betyr det at alle fylkene da må ha to like utdanningsprogrammer i hver inntaksregion, f.eks. to kokkelinjer eller to naturfaglinjer. Det er helt urealistisk å få til i mange fylker, f.eks. i Troms eller i Nordland. Det er ikke realistisk å få til, bl.a. fordi man ikke vil ha råd til det, særlig når regjeringa kutter i budsjettene.

Mitt spørsmål til Kristelig Folkepartis representant er rett og slett om Kristelig Folkeparti har vært med på vurderinger i regjeringa og sett vurderinger av om regjeringas to modeller realistisk lar seg innføre i alle landets fylker.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:39:36]: Vårt utgangspunkt for det forslaget som nå er på høring, har vært at en skal sikre elevenes rett til å kunne velge skole, samtidig som en ivaretar hensynet til en desentralisert skolestruktur. Det å velge fritt er jo en verdi i seg selv, som hele tiden må balanseres opp mot behovet en skoleeier har for å kunne opprettholde en desentralisert skolestruktur. Vi vet at de videregående skolene er viktige kompetansesentre der de er plassert. Derfor må en også sikre at en kan ta vare på den strukturen en har i dag, for å kunne gi gode tilbud til alle elevene.

Fylkene har jo også fått ansvaret for kompetansebyggingen i den nye regionreformen, så her er det flere hensyn som må vurderes opp mot hverandre. Nå er de forslagene som er fremsatt, ute på høring. Så vil vi lytte

til de høringsresultatene som kommer inn, før en tar endelig stilling til hvordan denne modellen skal se ut.

Martin Henriksen (A) [10:40:35]: Hvis en skal være helt presis, burde ikke betegnelsen være fritt skolevalg, men karakterbasert opptak, for det er karakterene som avgjør hvor elevene får plass. Noen får plass der de ønsker, mens mange må reise kanskje i timevis for å få plass på den linja de ønsker å gå på. Det er en trussel mot distriktsskolene, og det blir et ufritt skolevalg for veldig mange elever. Det er det som skjer når man tvinger alle fylker til å følge samme modell. Representanten Grøvan kjenner jo Høyres og Fremskrittspartiets representanter bedre enn meg. Dette er den type overstyring som de partiene misliker sterkt i andre sammenhenger. Og jeg er ganske sikker på at dersom Kristin Halvorsen som kunnskapsminister i en rød-grønn regjering hadde påbudt alle fylker å følge samme modell for inntak, altså forbudt dem å kunne organisere det slik de selv ville, ville representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet gått i fistel. Det er også en veldig dårlig oppfølging av regionreformen, der argumentet var økt lokaldemokrati.

Mener Kristelig Folkeparti at denne statlige tvangstrøya for alle fylkene er en klok oppfølging av regionreformen, som hadde som et av hovedargumentene å sikre økt lokaldemokrati?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:41:48]: Det er helt riktig som Henriksen sier, at noe av poenget med regionreformen var å styrke lokaldemokratiet, og derfor har fylkeskommunene fått ansvaret for kompetansebygging i de nye regionene.

Vi tror at når vi får gått gjennom høringsresultatene og sett på synspunktene som er kommet på de to modellene, skal det være mulig å få til en modell som sikrer elevene muligheten til å gjøre sine valg på et friest mulig grunnlag, og som også skal ivareta en desentralisert skolestruktur. Vi ser helt klart og tydelig behovet for og betydningen av å ha en struktur som gjør at alle fylkene får muligheten til å ha videregående skoler, til å kunne gi tilbud til de elevene som bor i nærheten. Dette må balanseres opp mot hverandre, og så vil vi konkludere når vi har gått igjennom høringsresultatene og sett på synspunktene og på hvordan vi kan få dette best mulig til.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:43:01]: Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har stått sammen i flere viktige saker, bl.a. i arbeidet for lokalt folkevalgt styre. Fylkeskommunene får for 2020 et nulloppgjør økonomisk. Parallelt med en påstått satsing på nye oppgaver, yrkesfag og nye læreplaner i videregående skole risikerer vi derfor en massiv nedbygging av linje- og skoletilbud – imot fylkespolitikernes vilje. Om ikke trang økonomi er nok, kommer i tillegg regjeringens krav om karakter-

basert opptak – som i motsetning til det representanten Grøvan sier, faktisk ble påstått konkludert i utdanningsnytt.no for to dager siden av statssekretæren i departementet.

Hvorfor aksepterer nå Kristelig Folkeparti å pålegge alle en tvangstrøye med karakterbasert opptak til videregående skole, og hvordan tenker Kristelig Folkeparti at skolen skal ivareta de elevene som strever, når de nå bli presset bort fra nærskolen sin?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:43:57]: Som jeg allerede har sagt i to svar, er det ikke konkludert endelig med tanke på hvordan denne modellen skal se ut. Som sagt, for Kristelig Folkeparti er det viktig å få en balanse mellom en desentralisert skolestruktur og muligheten til å kunne gi elevene friest mulig valg.

Så ser vi også faren ved at hvis det blir et helt fritt valg for eleven, kan dette bli fritt for noen og ikke fritt for alle, i tillegg til at dette også kan være en trussel mot skoler som ligger i distriktene og har et begrenset grunnlag for opptak. Men som sagt: Det å velge selv, mest mulig fritt for den enkelte elev, er også en viktig verdi. Så her må vi prøve å balansere ulike hensyn mot hverandre for å få til en løsning som kan tilgodese både eleven og også ta vare på regionen – som har ansvaret for kompetanse på dette området.

Karin Andersen (SV) [10:45:03]: Det som Kristelig Folkeparti nå ser ut til å gå inn for, er karakterbasert opptak, og det er ikke fritt. Det er forkjørsrett for noen, for dem som er født på solsiden – ikke for dem som er født med stein i skoa. Det vil også tvinge ungdom til å se enda mer på hverandre som konkurrenter – ikke som medelever og medmennesker. Det sier litt om menneskesynet i et slikt system. Hvis det skal være fritt for alle, må det i så fall være fritt for alle – og det er ingen av de systemene vi nå har snakket om.

Overstyring og tvang av verste sort, sier nestleder Ingegunn Naresjø i Kristelig Folkeparti. I tillegg funker det ikke i distriktene, slik som flere har vært inne på. Det som er helt sikkert, er at de som sliter, vil tape. Innser Kristelig Folkeparti at et slikt system vil gjøre det vanskeligere å velge for de elevene som sliter, og tror man at flere av dem vil gjennomføre hvis de må gå inn på opplegg de ikke ønsker?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:46:11]: Jeg tror det er veldig viktig, som representanten Andersen antyder, og nødvendig å få til både en skolestruktur og en skolegang som kan ta vare på alle elevene på best mulig måte, uansett hvilke forutsetninger de har.

Den ordningen som nå er ute på høring, om hva slags modeller en skal velge, har som hensikt å balansere en desentralisert skolestruktur med en større mulighet

for at elever skal kunne velge. I dag er dette veldig forskjellig fra fylke til fylke. Noen har allerede praktisert fritt skolevalg, andre har én struktur første året og en annen struktur – kanskje – de to siste årene. Vi tror det er viktig, uansett hva slags modell en velger, at man får en skole som kan ta vare på alle, og som kan gi et tilrettelagt opplegg, og ikke lager en skole hvor en produserer tape-re. Det er Kristelig Folkepartis politikk, og det er også regjeringens politikk. Det vil vi prøve å sørge for uansett hva slags modell en velger her.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:47:35]: Regjeringens mål er å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Det viktigste bidraget vi kan gi, er en god barnehage og skole som forbereder barn og ungdom på arbeidslivet, men som også bidrar til å utvikle trygge og aktive samfunnsborgere.

En god start varer livet ut. Det viktigste grunnlaget for mestring og læring legges i barnehagen. Derfor fortsetter regjeringen arbeidet med å øke kvaliteten og kompetansen i barnehagene. Vi ønsker en mangfoldig barnehagesektor, og vi vil legge til rette for at alle barn kan gå i barnehage.

Vi viderefører redusert foreldrebetaling, gratis kjer-netid for barn mellom to og fem år fra lavinntektsfam-lier, og vi sikrer at to- og treåringer i asylmottak får hel-tidsplass i barnehagen.

I skolen ser vi at mye går i riktig retning. Elevene læ-rer mer. De er mer til stede, og flere fullfører og består. I Elevundersøkelsen ser vi at elever melder at mobbingen går ned. Det er viktig. Trygge elever som trives, lærer bedre.

Men det er fortsatt utfordringer. Mange elever opp-lever at små problemer får vokse seg store. Kompetan-sen er ikke tett nok på barn og ungdom som sliter. De med de største utfordringene møter ofte ufaglærte assis-tenter fremfor voksne med relevant kompetanse. Derfor har vi lagt frem 60 tiltak i stortingsmeldingen Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Vi skal flytte kompetansen fra møterom til sandkasse og klasserom. Vi skal gjennomføre et stort og varig kompetanseløft for å sikre mer spesialpedagogisk kompetanse i barnehage og skole. De første skrittene tar vi allerede i budsjettet for 2020.

I november presenterte jeg de nye læreplanene, Kunnskapsløftet 2.0. Det er den største endringen i norsk skole siden 2006. Vi fornyer nå skolens innhold. Vi gjennomfører et verdiløft og legger til rette for at flere elever skal lære mer gjennom å lære bedre. Med nye læ-replaner er det også behov for nye læringsressurser. Der-for har vi satt av 250 mill. kr for 2020.

En annen hovedutfordring er at en stor gruppe elev-er går ut av grunnskolen uten å kunne lese, skrive og re-gne skikkelig. Det øker risikoen for å droppe ut av videre-gående, og veien til ledighet kan være kort. Senest på tirsdag så vi at den nyeste PISA-undersøkelsen viser at andelen elever med svake leseferdigheter har økt fra 2015 til 2018. Derfor er det en hovedprioritering for Høyre og regjeringen å sikre at alle lærer de grunnleg-gende ferdighetene. Å lese, skrive og regne er grunnleg-gende for annen læring.

De nye læreplanene er et godt svar på de utfordrin-gene vi ser i PISA-undersøkelsen. Vi har også fått på plass en plikt for skolene til å gi elever som blir hengende et-ter, intensivopplæring i lesing, skriving og regning, og vi skal sikre alle skoler tilgang til lærerspesialist i begyn-neropplæring. Vi vet at lærerens kompetanse betyr mye. Derfor har vi innført kompetansekrav, vi fortsetter sat-singen på etter- og videreutdanning, og vi har innført en lærernorm som gir flere lærere.

Hva er venstresidens svar? Jo, samlet ser vi at ven-stresiden

- sier nei til kunnskap om skolen ved å kutte nasjo-nale prøver og PISA
- senker kravene til lærerne ved å fjerne kompetanse-krav
- kutter i videreutdanning innen kjernefagene norsk, engelsk og matematikk
- kutter lærerspesialistordningen
- fjernerplikten til å gi intensivopplæring til elever som blir hengende etter i lesing, skriving og regning

Dette tydeliggjør en forskjell mellom regjeringen og venstresiden i skolepolitikken. Der vi prioriterer begyn-neropplæring og grunnleggende ferdigheter, ser vi at venstresiden prioriterer alt mulig annet.

I sitt alternative budsjett foreslår Arbeiderpartiet å kutte 200 mill. kr fra videreutdanning i de prioriterte fa-gene norsk, engelsk og matematikk. Med dette forslaget vil 850 færre nye lærer få fordypning i norsk, matte og engelsk i året.

Norge har det beste utgangspunktet for å skape et ut-danningssystem der alle mestrer, lærer og trives. Vi skal fange opp de elevene som synes at skolen er litt vanske-lig, og gi den hjelpen de trenger. Vi skal investere mer i kunnskap, for det gir mennesker muligheter og bedrifte-ne den kompetansen som de trenger.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:52:18]: Statsrådens historiefortelling om Arbeiderpartiets budsjett kan vi komme tilbake til, for jeg har lyst til å ta opp en viktige-re sak med statsråden nå.

I går kom det en dom i Borgarting lagmannsrett, sa-ken til lærer Clemens Saers. Læreren som ble angrepet

av en elev, tapte i går sin sak – kampen han har ført mot skoleeier og skoleleders ansvar i den typen saker. Jeg har utfordret statsråden på dette tidligere, og jeg tenker ikke at vi skal gå inn i enkeltsaken, men med bakgrunn i den dommen som nå har kommet, tror jeg det blir en del bekymrede diskusjoner på lærerrom rundt omkring i hele landet i dag. Saken mener jeg i stor grad handler om hvordan skoleeier og skoleleder skal ta ansvar for lærernes liv og helse i klasserommet. I sist runde vi hadde i Stortinget, understreket statsråden at ja, de har et ansvar. Men i lys av denne dommen som har kommet, ser statsråden også et behov for å gjøre noe med lovverk og regelverk for å understreke dette i større grad?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:53:23]: Dette er et viktig spørsmål fordi vi er helt avhengig av at lærerne, i likhet med elevene, er trygge på skolen. Det er viktig for meg å understreke at det er skoleeier som har hovedansvaret for sine ansatte. Men som jeg også har svart på et tidligere spørsmål, går vi nå igjennom både regelverk og behovet for bedre veiledning. Det er ikke et arbeid som er gjort i løpet av en uke eller to, men det er arbeid som vi har startet opp, hvor det selvsagt også er naturlig å lytte til dem det angår. Det gjelder både skoleeiere og lærerorganisasjonene. Så dette er et viktig spørsmål som vi kommer til å følge videre opp. Lærere skal være trygge på jobb.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:54:17]: Jeg er glad for at vi er enige om akkurat det – at lærerne skal være trygge på jobb, på samme måte som elevene. Det var jo full støtte i Stortinget for endringen i opplæringsloven § 9 a da den ble gjort, men jeg tror denne dommen viser at det har vært noen utilsiktede konsekvenser av den endringen i lovverket. Tidligere har statsråden sagt at han håper at utvalget som skal se på endringene i opplæringsloven, også tar grep og ser på dette, og det er bra, men det er også en prosess som vil ta tid. En av de tingene i hvert fall jeg ser for meg som bør være mulig å gjøre med en gang, er innenfor gjeldende regelverk å sikre lærerne rett til kontradiksjon i saker som omhandler § 9 a. Det ville vært et viktig skritt i riktig retning for å sikre lærernes rettssikkerhet i de pågående sakene. Vil statsråden være villig til å se på den typen endringer i praksis for å sikre lærerne rettssikkerhet?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:55:22]: Som jeg har varslet, ser vi på alle sider. Derfor vil det ikke være naturlig for meg nå å gå inn i enkeltelementer av den gjennomgangen vi har. Men det er flere spor her. Det ene handler om veiledning. For noe av den evalueringen som har vært av § 9 a, viser at det er ulik praksis. Det kan være mellom fylkesmenn, som har ansvaret for å behandle klagene, men det kan også være ulik håndte-

ring mellom kommuner. Derfor er det helt naturlig at vi går igjennom både veiledningssporet og reguleringssporet og i den sammenheng vurderer hva som eventuelt kan og bør gjøres for å styrke rettssikkerheten. Det er riktig, som det vises til, at opplæringslovutvalget kommer med sin utredning før jul, og da får vi se hva de kommer med.

Men la meg helt til slutt understreke det generelle bildet: Det er mindre bråk og uro i norske klasserom, det er et av de positive funnene i PISA. Lærerne gjør en god jobb med klasseledelse og relasjonsbygging, og det bidrar til mer tid til undervisning for elevene.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:56:27]: Det siste er vi helt enige om, og jeg synes også svaret fra statsråden om at man gjør en grundig gjennomgang, er veldig bra. Så håper jeg at han tar med seg oppfordringen fra oss på Stortinget om at spesielt dette med retten til kontradiksjon vil være viktig å se på i den prosessen.

Jeg vil gjerne utfordre statsråden på følgende: Som sagt tror jeg det vil være mange diskusjoner rundt omkring i norske lærerrom de neste ukene om hva denne loven – og dommen – betyr. Kan statsråden gi noen signaler om når denne gjennomgangen eventuelt blir konkludert, når lærerne kan få noen svar når det gjelder selve opplæringsloven, men kanskje spesielt dette med retten til kontradiksjon – om det blir i løpet av vårparten, eller om det er et lengre løp statsråden ser for seg?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:57:17]: Vi har jo startet opp dette arbeidet, men jeg vil ikke nå sette noen tidsfrist på det. Som jeg allerede har sagt, er det ulike elementer vi må se på. Det ene er spørsmålet om eventuell veiledning, hvis det er behov for bedre veiledning av skoleeierne. Det er også noe vi kan gjøre sammen med KS, som har en viktig rolle i dette, og det er noe som man kan gjøre i løpet av en kortere periode. Eventuelle justeringer i lov- og regelverk er noe som tar lengre tid. Jeg vil uansett understreke viktigheten av at skoleeiere tar en aktiv rolle og jobber med åpenhetskultur. For lærere må også føle trygghet for å kunne si fra. Det må ikke være slik at lærere er redde for å si fra av en eller annen grunn. Skoleeieren og skoleledelsen må gi lærerne trygghet i sin profesjonsutøvelse. De skal være trygge i klasserommet, på skolen, og de skal ha full mulighet til å si klart fra hvis det er noe som ikke er greit.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [10:58:33]: Tidlig innsats og fagfornyelsen ønsker vi velkommen. En gjennomgang av seksårsreformen har også vært viktig for Senterpartiet, fordi forskere, lærere og foreldre har vært bekymret for hvordan de yngste elevene har det på skolen etter at skolestarten ble senket fra sju til seks

år. Det første skoleåret skulle gi rom for lek og tid utenfor klasserommet og være en myk tilvenning til skolegangen.

Regjeringen kvitterer ut Kristelig Folkepartis og Senterpartiets forslag i statsbudsjettet for 2020 ved å vise til forskning som underbygger vår skolekritikk. Forskningen peker bl.a. på behovet for mer elevsentrert undervisning og rom for bedre lærer og elev-relasjoner.

Hvordan kan da regjeringens svar være å innføre kompetansemål i to nye fag i 2. klasse? Er regjeringen uenig i funnene som forskningen viser?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:59:28]: Nå er det sjelden slik at forskning er entydig. Det hadde vært veldig fint hvis forskning kunne gi oss ett svar. Ofte er det slik at forskningen peker på at det er behov for mer forskning.

Jeg mener at de nye læreplanene er et veldig godt svar på de utfordringer vi ser i norsk skole. Jeg mener de vil gi en god overgang fra barnehage til skole. Det vil også gi kommunene en plikt til å sørge for en god overgang.

Det er en diskusjon også blant fagfolk om kompetansemål på 2. trinn, eventuelt også på 1. trinn, kan bidra nettopp til å skape en god overgang. Men kompetansemål betyr ikke nødvendigvis at det skal være veldig høye krav, men det kan nettopp være å sørge for at denne overgangen blir myk.

Så mener jeg, slik jeg har varslet lenge, og det gjenspeiles også i læreplanene, at de yngste barna kan lære godt gjennom lek. Jeg er glad for at det er tatt godt imot. Samtidig tydeliggjør vi også de grunnleggende ferdighetene i de nye læreplanene, fordi det er viktig at barna lærer å lese, skrive og regne.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:00:35]: Jeg takker for svaret. Men når lærere, elever og foreldre fortviler over at de yngste elevene blir utsatt for et press de ikke er modne for, og som hemmer framfor å fremme læring, må vi anerkjenne at målkrav ikke nødvendigvis er løsningen. Elevene kjenner på «må, må, må, skynde meg å gå, gå, gå» – de har aldri tid nok til alt de skal rekke.

Ser statsråden det fra elevenes side om at det kan bli for mange tester, eller vil argumentet om et påstått behov for mer kunnskap alltid veie tyngst?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:01:18]: Det som veier tyngst for meg, er at alle barn og ungdommer får hjelp og støtte, at alle får mulighet til å utvikle sitt potensial, og at de lærer de grunnleggende ferdighetene lese, skrive og regne.

Jeg har møtt så mange ungdommer på ungdomstrinnet som forteller historier om at de aldri ble sett. Det ble aldri oppdaget at de hadde utfordringer med å lese,

skrive og regne. Når vi har kartleggingsprøver på barne-trinnet, er det nettopp for å kunne fange opp de elevene som sliter, og ha mulighet til å gi dem intensivopplæring, slik at disse elevene mestrer.

Når det gjelder kompetansekrav, hadde vi ute i høringen et spørsmål om på hvilket trinn kompetansekravene skal starte. Det er litt ulike syn på det. Noen mener at ved å ha kompetansekrav fra 1. eller 2. trinn kan man bidra til en mykere overgang, andre mener noe annet. Derfor har vi ikke justert dette nå, men det er en viktig diskusjon fremover, slik at vi kan sikre barna en god overgang fra barnehage til skole.

Mona Fagerås (SV) [11:02:29]: Tall fra SSB viser at overskuddet fra de private barnehagene i fjor var på 1,2 mrd. kr. Av disse ble 10 pst. overført til eiers utbytte. I tillegg vet vi at intrikate eierskapsstrukturer gjør at enkelte barnehageeiere har kunnet hente ut store summer fra det som SV mener burde gått til barna i barnehagen.

Men slik jeg har forstått statsråden, skal nå kommunene dele ut et barnehagetilskudd og føre tilsyn med alle andre forhold enn økonomi, mens innsyn i private barnehagers regnskap skal ikke kommunene kunne ha. Deler statsråden min frykt for at det statlige tilsynet vil føre til at lokalpolitikerne står maktesløse når barnehagene f.eks. ikke oppfyller normen og heller henter ut store utbytter, og mener statsråden at det nye statlige tilsynet vil tilfredsstille det behovet vi har for tilsyn i norske barnehager?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:03:37]: La meg først si at jeg mener at det er viktig at vi beholder mangfoldet i barnehagesektoren. Jeg mener det har tjent både barna, familiene og oss som samfunn godt at vi har en kombinasjon av små og store barnehager – kommunale, private og ideelle. Det er mitt utgangspunkt, og det er mitt mål å sikre det gjennom en ny regulering, en mer fremtidsrettet regulering av barnehagene.

Så beskrev representanten Fagerås en situasjon i barnehagesektoren i en situasjon hvor kommunene har hatt ansvaret for tilsyn. Utfordringen er de endringene som har skjedd innenfor barnehagesektoren, fra at kommunene ga tilskudd til én privat barnehage i sin kommune og førte tilsyn med den, til at man har fått store konsern som går i flere nivåer, og som er etablert i flere kommuner.

Det vi har sett, er at kommuner i liten grad fører tilsyn med økonomien i de private barnehagene. Jeg er helt sikker på at et statlig tilsyn vil ha mer kompetanse til å kunne føre tilsyn med økonomien i barnehagene, og at dette vil være bra både for barnehagene, foreldrene og for oss som samfunn.

Presidenten: Replikordskiftet er då over.

Statsråd Iselin Nybø [11:05:02]: Statsbudsjettet for 2020 inneholder noen viktige milepæler på forsknings- og høyere utdanningsfeltet. Jeg vil begynne med å gå fire år tilbake i tid. Da ble Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen enige med Venstre og Kristelig Folkeparti om å fase inn elleve måneders studiestøtte, en økning av studiestøtten på én ekstra måned. Det var en stor og viktig seier for Venstre.

Gleden er ikke mindre i dag, når Stortinget vedtar 2020-budsjettet for Kunnskapsdepartementet og med det fatter vedtak om innfasing av den fjerde og siste uken. På den måten har studentene fått over 11 000 kr i økt kjøpekraft siden enigheten i 2015. Sammen med andre satsinger har studentene fått 14 600 kr mer å rutte med nå enn før Solberg-regjeringen tiltrådte. Jeg vil også benytte anledningen til å gratulere studentene, som har stått på for dette gjennom mange år. Det er helt tydelig at det lønner seg å være «Optimist». Så vil jeg be om at studentene også framover står på bl.a. for å sikre at studentsamskipnader over hele landet står klare til å søke om tilskudd til de 2 200 studentboligene som også ligger inne i neste års budsjett. Det er et annet stort og viktig studentløft for denne regjeringen.

I budsjettdebatten for et år siden snakket jeg om at det som skjer på våre universiteter, høyskoler, forskningsinstitusjoner og i bedrifter, er avgjørende for å finne løsninger som kan bidra til å redusere norske klimagassutslipp. Da ble det forhandlet om klima i Katowice i Polen. Nå pågår klimatoppmøtet i Madrid. I mellomtiden går de norske klimagassutslippene ned, men konsekvensen av klimaendringene blir stadig tydeligere. Omstillingen til et grønnere Norge må fortsette. Forskning og teknologiutvikling skal bidra til reduserte utslipp og nye grønne arbeidsplasser.

Omstilling er et nøkkelord i regjeringens tre opptrappingsplaner knyttet til langtidsplanen, på til sammen 1,5 mrd. kr over fire år. Her går vi «Mil etter mil». Teknologiløftet skal gi oss grunnlag for grønn næringsvirksomhet og flere grønne arbeidsplasser over hele landet. Satsingen på FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet skal bidra til at vi løfter forskningsinnsatsen i næringslivet. Satsingen på kvalitet i høyere utdanning skal gi bedre og mer motiverte kandidater både i forskning og i arbeidslivet. Det er bra for samfunnet, og det er bra for studentene selv. I 2020 økes bevilgningene til Dikus kvalitetsprogrammer med 55 mill. kr som bl.a. skal brukes til tiltak for økt studentmobilitet og mer og bedre praksis.

Jeg er spesielt glad for at vi med dette budsjettet får flere virkemidler for å gjøre høyere utdanning mer tilgjengelig rundt omkring i distriktene og på steder uten

campus. For en del voksne studenter med familie og andre forpliktelser kan det være vanskelig å reise til en by der det er et universitet eller høyskole for å ta høyere utdanning. Vi tildeler nå midler tilsvarende 100 studie-plasser til en ny ordning som universiteter og høyskoler kan søke på, for å opprette desentraliserte studietilbud og til sammen 56 mill. kr til utvikling og drift av studietilbud og videreutdanning. Det gir også kommuner og lokalt næringsliv insentiver til enda tettere samarbeid med UH-sektoren for å løse kompetansebehovene de har i sin region.

Avslutningsvis vil jeg uttrykke stor glede over at vi med dette budsjettet legger penger på bordet for å starte med nybygg og rehabilitering av Vikingtidsmuseet. Det skjer etter at det har vært en ekstern kvalitetssikring, som ble ferdigstilt i fjor høst. Skipene og samlingene som er på museet i dag, er blant Norges og verdens viktigste verdensarv, og det er avgjørende at vi sikrer det for kommende generasjoner. Jeg ser virkelig fram til å besøke museet når det står ferdig rundt utgangen av 2025. «Oj, oj, oj, så glad jeg skal bli»!

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [11:09:56]: Det er fristende å starte med «Lenge leve troen på at fiender kan bli venner», men det gjør jeg ikke.

Allerede budsjett dagen ble det avklart at regjeringen på sjetten året foretar et såkalt avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt i UH-sektoren. Granavolden-erklæringen lovet å målrette kuttene, men det kjøres altså osthøvel flatt over det hele. Denne måten å styre på har ikke Arbeiderpartiets støtte. Vi mener at dette er ingen reform, det er bare ganske enkelt uprioritert, urettferdig kutt-politikk som undergraver institusjonenes handlingsrom.

Bare to dager etter at ABE-kuttene ble vedtatt i finansdebatten, kritiserte imidlertid Høyres representant Synnes Emblemsvåg disse kuttene og sa at de var lite målrettede, og at det er ingen grunn til å tro at ikke ABE-reformen i sitt sjetten år nå begynner å tære på både undervisnings- og forskningsressursene her i landet.

Arbeiderpartiet foreslår i dag (presidenten klubber) å vurdere konsekvensene for sektoren, og spørsmålet er om høyre regjeringen er i strid med Høyre på Stortinget, eller om de kommer til å lytte til Synnes Emblemsvåg. (Presidenten klubber igjen.) Spørsmålet var egentlig om Synnes Emblemsvåg er en enslig svale på Stortinget, eller om regjeringen (presidenten klubber igjen) vil evaluere kuttene.

Presidenten: Tida er ute.

Statsråd Iselin Nybø [11:11:18]: Dette mener jeg er et tilfelle der Arbeiderpartiet protesterer for all verden, men er med på ferden. De sier de er imot ABE-reformen, men de reverserer det ikke i sitt alternative budsjett. Nå ønsker de en evaluering av reformen, men det er jo vanskelig å få til noe sånt når de i tillegg kutter ganske dramatisk i byråkratiet vårt, altså de folkene som jobber opp mot høyskolene og universitetene våre. ABE-reformen har vært en viktig reform for hele veien å sørge for at vi bruker offentlige penger, skattebetalerens penger, på en god, effektiv og gjennomtenkt måte. Vi har så langt valgt å fordele det likt utover på våre universiteter og høyskoler. De står sånn sett fritt til å ta kuttene der de ser at det går an å ta de kuttene, men de har på tross av ABE-reformen også hatt realøkning (presidenten klubber) også i neste års budsjett.

Nina Sandberg (A) [11:12:27]: ABE-kuttene er blant flere faktorer som er med på å påvirke arbeidssituasjonen til forskere og undervisere på universitetene og høyskolene våre. I academia pågår det nå parallelt flere tunge endringsprosesser som legger krav og forventninger på de ansatte, f.eks. strukturreform, internasjonalisering, digitaliseringer, arbeidslivsrelevans, åpen publisering. Alt dette er med på å endre forskernes arbeidsbetingelser og selve forskerrollen.

Forskerforbundets leder skrev i Khrono i oktober at samtidig som kravene og forventningene til forskerne og underviserne øker i takt med politikernes ambisjoner, er det færre unge som fristes til en forskerkarriere. Vi vet at forskning er nøkkelen til den omstillingen vi skal igjennom, og vi vet at vi ikke kan risikere sviktende rekruttering også her. Så spørsmålet er da: Er statsråden enig i at en utredning kan være et godt utgangspunkt for å forstå og forbedre forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling, og vil statsråden ta initiativet til en sånn (presidenten klubber) kunnskapsstatus?

Statsråd Iselin Nybø [11:13:37]: Kunnskapsdepartementet og jeg er allerede i gang med mye av det som Arbeiderpartiet nå ønsker at vi skal ta initiativ til. Det skjer mye i vår sektor nå, det er helt riktig det som representanten sier; vi har kommet et godt skritt videre på det som handler om åpen forskning. Mobilitetsmeldingen skal legges fram til neste år. Vi er godt i gang med arbeidet med arbeidsrelevansmeldingen. Stortingsmeldingen om kompetansereformen skal legges fram neste år og har stor betydning for vår sektor. Vår sektor er avgjørende for Norges konkurransekraft og utvikling og grønne omstilling i framtiden. Det er krevende, men det er viktig. Derfor har vi store forventninger til vår sektor. Det med rekruttering er virkelig en problemstilling vi tar på alvor, særlig når det gjelder de yngre forskerne. Det handler om alt fra attraktiviteten

til yrket, men også midlertidigheten, å få ned midlertidigheten. Her har vi flere prosesser på gang (presidenten klubber) og gjør mye (presidenten klubber igjen) allerede.

Presidenten: Neste replikant er Marit Knutsdatter Strand. Eg må be om at replikantane klarer å passa tida. Sjølv om presidenten er ein gammal mann, følgjer han med på klokka.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:14:58]: Studieplasser er viktig for å møte framtidens kompetansebehov. Mangel på kvalifiserte lærere er den største utfordringen skolen står overfor, for å bli bedre og for å ta i bruk nye læreplaner. Derfor er vi kritisk til at regjeringen fortsetter å styre mot lærerkrise og faktisk forsterker denne ved en rekke tiltak, bl.a. nedlegging av lærerutdanninger i regioner som vi vet har underdekning av kvalifiserte lærere. Hvordan forsvarer statsråden at studiesteder med gode søkertall på lærerutdanningen, som Nesna, blir nedlagt når underdekningen av lærere vil vokse og andelen ufaglærte ansatte i skolen fortsatt er rekordhøy, spesielt i Nord-Norge?

Statsråd Iselin Nybø [11:15:44]: Det å ha gode og nok lærere er en viktig oppgave i årene som kommer. Derfor har vi tatt noen viktige grep. Vi har hevet karaktergrensen for å komme inn på lærerutdanningen for å gjøre den mer attraktiv. Vi har gjort lærerutdanningen femårig. Vi har lagt til rette for nedskrivning av studielån for dem som kommer seg gjennom lærerutdanningen. Vi har også startet et prosjekt nå på de to nordligste universitetene for å kvalifisere de halvstuderte som ikke ble ferdig med den gamle lærerutdanningen. Så her jobber vi på flere områder nettopp for å styrke rekrutteringen til læreryrket. Heldigvis ser vi at tallene er gode, søkertallene til lærerutdanningen er gode. Det er jeg glad for.

Det spørsmålet som representanten stiller, retter seg mot Nord universitet. Universitetet har nå selv sagt at de fortsatt skal levere lærere til Helgelandsregionen. Nå skal de gjøre det fra ett studiested, ikke tre – i Mo i Rana.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:16:45]: Det er bra at statsråden har tiltro til institusjonene, og det er klart at faglig autonomi er ekstremt viktig. Men samtidig mener vi at offentlige rammer og finansiering alltid vil påvirke institusjonene. «Aldri i livet» om det er annerledes.

Tidligere i høst reagerte Politiforum på kutt av studieplasser ved Politihøgskolen med sjokkstemning og vantrø. Utdanningsinstitusjoner og Stortinget forholder seg nemlig til én regjering. Da lurar jeg rett og slett på hva

som gjør at styrets vedtak for Nord universitet veier tungt, mens styrets vedtak for Politi-høgskolen blir satt til side når kutt av studieplasser tas i Oslo mot deres råd.

Statsråd Iselin Nybø [11:17:33]: Politi-høgskolen skiller seg i ganske stor grad fra våre andre høyskoler på flere punkter. For det første er det en høyskole som utdanner maktapparatet vårt. Våre andre høyskoler utfordrer noen ganger maktapparatet litt mer enn statsråden setter pris på, men sånn er det jo. Det er en stor forskjell som gjør at regjeringen og departementet har en tettere kobling til Politi-høgskolen enn vi har i Kunnskapsdepartementet, der vi holder armlengdes avstand.

I tillegg er det sånn at våre høyskoler som er under Kunnskapsdepartementet, kan ta opp og ned studietilbud etter hva behovet er. Det kan ikke Politi-høgskolen på samme måte, for de utdanner politifolk. De kan ikke flytte studieplasser over til et annet felt.

Men den viktigste grunnen er at Stortinget har vedtatt en lov: § 9-2 i universitets- og høyskoleloven sier at det er styrene ved universitetene som skal bestemme den interne organiseringen på alle nivåer, og den bestemmelsen gjelder ikke for Politi-høgskolen.

Mona Fagerås (SV) [11:18:37]: Jeg er nok også nødt til å spørre om forholdet mellom Nord universitet og politiutdanningen. Vi har én regjering – én regjering. Men de har åpenbart flere ulike politikker og prinsipper. Der den ene statsråden ikke vil overprøve styret i Nord universitet, som vil legge ned den 100 år gamle høyskolen på Nesna, vil altså den andre statsråden, for justis, overprøve styret ved Politi-høgskolen, som vil legge ned studiet i Stavern.

For meg er det uforståelig at én regjering kan stå for en så usammenhengende politikk. Er statsråden enig med meg i at det er spesielt at den ene statsråden overprøver styrets autonomi, mens den andre ikke gjør det? Og viser ikke justisministerens inngripen at lovverket åpner for at også statsråd Nybø kunne ha overprøvd styret ved Nord universitet hvis hun hadde villet?

Statsråd Iselin Nybø [11:19:42]: Det er en ganske enkel forklaring på disse to tilfellene, og det er rett og slett at vi har et ulikt regelverk som gjelder for Politi-høgskolen og for de høyskolene som er underlagt Kunnskapsdepartementet. I 2005 vedtok Stortinget enstemmig universitets- og høyskoleloven § 9-2 fjerde ledd. De har i stortingsmeldingen om struktur i forrige stortingsperiode presisert at det er styret som skal vurdere studiestedstrukturen, og de behandlet en sak tidligere i høst om nettopp Nesna.

Forskjellen er at de høyskolene og universitetene som er underlagt Kunnskapsdepartementet, også er underlagt universitets- og høyskoleloven § 9-2 fjerde ledd,

som sier at det er styret som skal bestemme over den interne organiseringen på alle nivåer. Den bestemmelsen gjelder ikke for Politi-høgskolen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Nina Sandberg (A) [11:21:05]: Utdanning og forskning er grunnlaget for utvikling, ny viten og nyskaping. Investeringer her blir avgjørende for omstillingen av Norge og for vår håndtering av kommende samfunnsutfordringer.

Dessverre gjenspeiles ikke dette nok i regjeringens statsbudsjett. Regjeringen sørger verken for nok studie-plasser rundt omkring eller for tilstrekkelig utdanningskapasitet på områder som Norge har kritisk behov for å videreutvikle. I stedet for å skyte inn friske midler for å utdanne flere tar regjeringen med den ene hånda og gir med den andre. For sjette gang gjennomføres et flatt kutt i universitets- og høyskolesektoren, og da hjelper det ganske lite at utdanningsinstitusjonene får utdelt noen hundre studieplasser på deling – 250 nye studie-plasser til uklare samle kategorier som helse og omsorg, teknologi og omstilling til grønn bærekraft. Dette er en dråpe i havet.

Arbeiderpartiet satser langt mer offensivt. Vi foreslår 3 000 studieplasser, ikke minst for å møte det enorme behovet for sykepleiere, for lærere, for IKT-kompetanse og for desentralisert utdanning. Dette er strategisk viktige områder for Norge som forsømmes av regjeringen i dag.

Digitalisering og globalisering er blant de viktigste endringsdrivkreftene som ruller over landet, men ikke engang her tas det styring. Regjeringen proklamerer ambisjoner, men tiltakene mangler. Internasjonaliseringen går tilbake, enda så viktig det er for kvaliteten i utdanning og forskning. Vi er ikke i nærheten av å møte behovet for studieplasser, stipendiater eller forskning innenfor IKT, og vi har svekket digital konkurransekraft.

Arbeiderpartiet foreslår ikke bare kvantitativt mer, vi har også kvalitative forbedringer. Vi vil satse mer på innhold, på velferd, på studie-kvalitet og på studentoppfølging for å få flere til å fullføre utdanningen. Norge er nå blant OECD-landene med svakest gjennomføring i høyere utdanning. Dette truer vår konkurranseevne og vår framtidige omstillingsevne. Høyre-regjeringens hovedstrategi for å øke gjennomføringen har så langt vært den omstridte konverteringsordningen for studiestøtten. Vi mener at dette stipendkuttet er usosialt og lite framtidsrettet, og vi foreslår at regjeringen evaluerer effektene av den.

Studentboliger er helt avgjørende for studentenes økonomi og velferd, men trass i store udekte behov er måltallet for studentboliger for lavt, og det er ikke blitt større enn de to siste årene. Vi savner en oppfølging fra

statsråden for å sikre at boligene Stortinget vedtar, faktisk blir bygd. Og vi doubler innsatsen til psykisk helse for studenter, der regjeringen heller ikke gjør noe.

Forskningens andel av BNP går tilbake. Arbeiderpartiet har tidligere advart mot at norske investeringer til forskning og utvikling ligger under OECD-gjennomsnittet og lavest i Norden. Vi er «En av de som våker ved flammen (for vår jord)», og vi satser ekstra på forskning innenfor klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og datasikkerhet og til fagmiljøene som skal utvikle og utdanne samfunnet og institusjonene våre.

Vi foreslår 150 mill. kr gjennom nye programmer i Forskningsrådet, og vi vil opprette nye toppforskningsentre på sentrale områder. Vi er «En av de som holder grenene sammen». Vi foreslår 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren til å utvikle profesjonene, øke omfanget av og kvaliteten på forsknings- og innovasjonsarbeidet i helse og omsorg, bidra til en god innføring av den femårige lærerutdanningen og utvikle flere solide fagmiljøer innenfor IKT, teknologi og realfag.

Statsbudsjettet for 2020 kunne og burde ha vært det viktigste umiddelbare tiltaket for å følge opp målene i langtidspanen i praksis og gi flere tilbud om studieplass, heve forskningsandelen, satse på livslang læring og få flere studenter gjennom utdanningen. Norge kan bedre enn dette, og det er absolutt ikke tid for å ta hvileskjær. Den eneste farbare veien for omstilling vi må gjennom, er å speede opp satsingen på forskning og utvikling, utdanning og innovasjon.

Ressursene Norge besitter, setter regjeringen i en gyllen posisjon for kraftsatsing, men da må viljen være til stede. Og jeg er «En av de som aldri våkner av drømmen».

Jeg fremmer de forslagene som Torstein Tvedt Solberg ikke har fremmet på vegne av Arbeiderpartiet.

Presidenten: Da har representanten Nina Sandberg fremja dei forslaga ho refererte til, forslaga nr. 17 og 18.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:26:13]: For noen uker siden ble en pressekonferanse med statsråd Sanner livestreamet på mange lærerværelser rundt omkring i landet. Jeg synes ofte Sanner holder gode taler, men jeg tror nok engasjementet denne gangen var litt over gjennomsnittet. Jeg er veldig stolt av at det er Høyre i regjering som nå har satt i gang med fagfornyelsen, Kunnskapsløftet 2.0, og at dette budsjettet skal ruste norsk skole til å gjennomføre en helt ny læreplanreform. Med fagfornyelsen skal vi fortsatt ha trykk på grunnleggende ferdigheter: lesing, skriving og regning. Men flere fag blir mer praktiske og utforskende – mer

kritisk tenkning og kildekritikk, mer tid til faglig fordypning.

Selv om jeg er veldig glad for at denne læreplanreformen skal gjennomføres, er det ingen tvil om at det ikke er nok for at man skal ha en god skole som følger opp alle. Skal vi løfte elevenes læring i skolen, må politikere tørre. Vi må tørre å prioritere det som er viktigst for elevenes læring, og ikke alt man tror kan være viktig noen steder. Det som er viktigst, er nok faglig oppdaterte lærere som får tid til å jobbe i gode profesjonsfellesskap, tidlig innsats og tettere oppfølging av ungdommer som står i fare for å falle ut.

Jeg er ikke en veldig lettskremt person, men jeg blir litt redd når jeg leser opposisjonens alternative budsjetter og også hører dem i denne salen. Selv med 10–22 mrd. kr i skatteøkninger er ikke Arbeiderpartiet eller SV i nærheten av å oppfylle sine viktigste løfter. SV skal innfri en heldagsskole ved å bevilge 3 kr ekstra per elev hver dag. Det blir ikke mye leksehjelp, fysisk aktivitet og kulturaktiviteter av det. Og representanten Fagerås sier i en replikkveksling i denne sal at ellers skal regningen sendes ned til kommunene, for de har ansvaret. Da lurer jeg på hvor kommunene skal kutte for å oppfylle denne heldagsskolen.

Arbeiderpartiet er heller ikke i nærheten av å finansiere sine viktigste løfter. Skolemat er ikke i nærheten av finansiert, ei heller ABE-reformen, som kommer til å spise opp hele skatteøkningen til Arbeiderpartiet. Løftene er så dyre at det kommer til å ødelegge for enhver satsing på tidlig innsats, flere lærere og mer kompetanseheving i årene framover. For selv ikke Arbeiderpartiet eller SV kan øke skattene med 20 mrd. kr hvert eneste år.

Vi vet hvilke tiltak som nedprioriteres. Vi ser det i byene som Arbeiderpartiet og SV styrer. Oslo har flere elever som sliter med lesing, men 300 mill. kr skal brukes på skolemat. Vi ser det i Senterpartiets budsjett også, for her kutter man 120 mill. kr i lærerspesialistordningen og i nasjonale prøver og sier man skal bruke pengene på andre kvalitetstiltak i skolen. Men pengene er borte vekk. Det bevilges ikke én krone mer til kompetanseheving av lærere, flere lærere eller tidlig innsats. Senterpartiets løsning er med andre ord å tre et blindetørkle nedover Skole-Norge, kutte i videreutdanning av lærere og kalle det tillit. Det er en temmelig dårlig oppskrift dersom man skal sikre at alle barn får en likeverdig opplæring.

Skolen skal både danne og utdanne. Men det er ingen motsetning mellom skolens brede samfunnsoppdrag og at elever lærer å lese, skrive og regne, og at man har åpenhet om resultater. Lesing er ikke en snever del av skolens oppdrag, snarere tvert imot, det er ganske avgjørende for at elever også skal mestre praktisk-estetiske fag og fullføre videregående skole. Det er ingen

motsetning mellom å anerkjenne at en god skole er ingen kvikkfix, og samtidig være opptatt av at kommunene følger opp de skolene som har større utfordringer over tid. Å vite at gutter nasjonalt sliter mer med lesing enn jentene, er vel og bra, men å vite at det er noen skoler i noen kommuner som har større utfordringer, og ikke minst også lære av dem som lykkes – Huseby skole i Oslo, f.eks., der guttene faktisk leser veldig godt – ja, det er med på å bringe skolen videre.

Kunnskap i skolen forutsetter kunnskap om skolen, og det blir ikke mindre stress, utenforskap eller følelse av stigmatisering dersom man henger etter i skolen år etter år og verken skolen eller kommunen evner å hjelpe deg. Snarere tvert imot, mennesker som faller ut av videregående skole, og mennesker som faller ut av arbeidslivet, sliter i mye større grad med psykiske problemer, og det er nettopp fordi man ikke har vært tidlig nok ute.

Jeg må si at hvis Senterpartiet skal kutte alle forskningsprosjekter som ikke sier alt om skolen, tror jeg det er veldig mange forskningsprosjekter som må kuttes, inkludert Elevundersøkelsen og medarbeiderundersøkelser. Jeg mener tvert imot at det er viktig å ha informasjon om skolen for å kunne følge opp.

Så tror jeg vi skal være så ærlige å si at problemet i norsk skole i dag er ikke at vi har for høye forventninger og krav til elevene. Snarere tvert imot, problemet i norsk skole i dag er at det er noen elever vi har lavere forventninger til. Det er noen elever, kanskje særlig de som hadde trengt det mest, som opplever at ikke noen tror på dem, og på at de kan mestre skolen og fagene. Vi har en plikt til å bygge et lag rundt de elevene. Nettopp derfor kommer Høyre aldri til å prioritere noe annet enn det som er viktigst for elevenes læring og mestring – «Aldri i livet, min venn».

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:31:27]: Om det var ett land i verden som burde sett til at barn ikke var sultne på skolen, så var det Norge. Om en hadde hatt en quiz i FN der de skulle nevne ett land i Europa som ikke hadde skolemat, er jeg helt sikker på at det var ingen av de 200 medlemslandene som hadde kommet på å skrive Norge.

I et folkehelseperspektiv betyr det mye om en er sulten eller mett i skolehverdagen. Mat har en sosialisende effekt, det bidrar til mindre uro, og det virker sosialt utjevne.

Arbeiderpartiet er tydelig: Vi skal ha en universell ordning, der alle barn skal få et skolemåltid, ikke egne ordninger for dem med fattige foresatte, slik vår folkehelseminister har tatt til orde for.

Jeg vil ta dere med hjem til Rogaland, først til Hå kommune. De har skolemat. Det er enkel brødmat på langbord med to–tre forskjellige pålegg. Men det mest populære er drikken, for de har hotellmelk, som de kaller det: iskald. Det er klokt og miljøvennlig. Så tar vi båten ut til Utsira. Her kan alle barn mellom 1. og 10. klasse takke for maten hver eneste dag. Ordfører Marte innførte gratis skolemat som et prøveprosjekt fra i fjor høst. Det var en suksess fra dag én – alt fra havregrøt til blomkålssuppe eller torsk fra havet, selv fisket, rett utenfor skolegården. De bor bokstavelig talt midt i matfatet. Og ja, de får av og til hummer til lunsj. Dette er dagens høydepunkt på skolen.

Gode matvaner skapes tidlig – i likhet med fysisk aktivitet. Hva er det som gjør at regjeringen kommer haltende etter Stortingets vedtak om én time fysisk aktivitet hver eneste dag? Vi vet at frisk luft gjennom tur og f.eks. ballidrett i hall gir mer aktive og friske unger. Dette i kombinasjon med skolemåltider ville gitt en bedre skolehverdag og lærevillige barn i skolen. En trenger ikke å være rakettforsker for å forstå det.

Arbeiderpartiet sier ikke bare «hallelujah» for dette, vi gjør det også, og det vises igjen i våre alternative budsjetter.

Karin Andersen (SV) [11:34:18]: Hvis man virkelig er det minste opptatt av at alle unger skal lære å lese, skrive og regne, kan en ikke, slik som Høyre og flertallet her, stemme ned SVs forslag om at alle skoler skal være dysleksi- og dyskalkulivennlige, nemlig ha kompetanse for å møte de elevene som har disse problemene. Og de finnes i hvert eneste klasserom. Da skal man gjøre det viktige før elevene blir hengende etter og har mistet sjøllittiten og lærelysten. For det vet vi skjer, og det skjer fort. Det er bedre å gjøre dette først og gjøre det ordentlig.

Det andre er diskusjonen rundt PISA. Ja, det tar for mye plass nå, både PISA og prøver, og det reduserer skolens oppdrag. Hele formålsparagrafen er bred, og det er nå et kjøp på prøver som ødelegger både sjølfølelsen og lærelysten i en evig konkurranse.

Det må være barnas behov og lærernes mulighet til å oppfylle hele formålsparagrafen som skal styre skolen. Og der står det mye: demokrati, likestilling, vitenskap, tenkemåte, skaperglede, forskertrang, kritisk tenkning og å handle etisk og miljøbevisst – for å nevne noe.

Det er også et tunnelsyn, hører jeg, særlig fra representantene i Høyre i denne debatten, knyttet til hvordan kommunene og skolene skal klare å gjøre dette. Jeg leder kommunal- og forvaltningskomiteen. Vi diskuterte dette i går. Da kunne kanskje representanten Tybring-Gjedde vært til stede og sett at SV foreslår økninger i kommuneøkonomien på over 6 mrd. kr totalt. Vi finansierer barnehagereformen i kommunenes opplegg, vi

finansierer bedre helsestasjonstjeneste til ungdom i kommunenes opplegg, vi finansierer mye av det andre kommunene har ansvaret for, slik at det blir rom for også å gjøre alle de gode tingene som vi vet skolen trenger, f.eks. å ansette nok lærere.

Jeg har vært med her lenge og blitt harselert med av Høyre når det gjelder lærernorm, at det er veldig lite viktig. Jo, det er viktig, og nå har gudskjelov også regjeringen blitt med på det. De fleste av oss har vel møtt de elevene som sier at de ikke ble sett, ikke ble hørt, at ingen hadde tid til dem, og at de mistet lysten til å være på skolen.

Ja, SV har den sterkeste kommuneøkonomien av alle partiene på Stortinget. Vi finansierer også opp det alvorlige regjeringen har gjort med å kutte i sosiale ytelser i staten og skyve ansvaret over på kommunene. 400 mill. kr legger SV inn til dette til kommunene, slik at de har penger til det. Vi setter altså kommunene i stand til å ivareta sine oppgaver. Det gjør ikke regjeringen, derfor skjønner jeg at de ikke vil være med på veldig gode forslag som hadde gjort skolen bedre.

Martin Henriksen (A) [11:37:38]: Siden jeg får ordet litt ute i debatten, vil jeg starte med å si at jeg synes en av de mest forundrende debattene man har i norsk skolepolitikk, er debatten der Høyre stadig skal insistere på at de er de eneste som er for læring, mens f.eks. Arbeiderpartiet ikke vil satse på læring. Det er en forundrende debatt fordi det er beviselig feil, og fordi man da ikke diskuterer det reelle innholdet i politiken.

Tidlig innsats har vært en av Arbeiderpartiets viktigste satsinger i skolen i mange år. Det er derfor vi har foreslått en lese-, skrive- og regnearanti som følges opp med ressurser f.eks. til spesialpedagogisk innsats og innsatsteam ute i skolene, slik at lærere kan gjøre jobben. Det er derfor vi har foreslått satsingen innenfor barnehage. Det er derfor vi har større utdanningsbudsjetter enn regjeringa.

Når Høyre skal snakke om dette, nevner de som et eksempel at Arbeiderpartiet er imot intensivopplæring for elever. Det er også feil. Det er riktig at Arbeiderpartiet stemte mot høyreregjeringas forslag og for vårt eget. Det var fordi vi mente at regjeringas forslag var for lite ambisiøst, at man skulle begrense plikten til intensivopplæring i skolen opp til 4. klasse, f.eks. Vi mente at den innsatsen ikke gikk langt nok. Etter å ha fått direkte kjeft fra Høyre-representanter i over et år siden den saken ble behandlet, kan vi nå lese i statsbudsjettet at regjeringa er på vei til å gi Arbeiderpartiet rett. Nå skriver regjeringa at de vil vurdere å utvide plikten til etter 4. klasse, slik Arbeiderpartiet ville, men som vi fikk knallhard kritikk fra regjeringspartiene for. Jeg mener dette er klokt av regje-

ringa, men det viser at Høyre ofte er mer opptatt av retoriske poeng enn av å diskutere det reelle innholdet i skolen.

Det er heller ikke slik at man ved å prioritere skolemat eller SFO prioriterer ned læring i skolen. Tvert imot, det går an å prioritere annerledes og heller satse på skole og velferd enn på skattelett. Det er derfor Arbeiderpartiet har 1,4 mrd. kr mer til tidlig innsats og flere lærere i skolen enn regjeringa. Det er derfor vi har 626 mill. kr mer til barnehage enn regjeringa, eller 250 mill. kr mer til yrkesfag. Det er fordi vi mener man kan satse på skolen og ikke gjøre som regjeringa, som mener at ethvert nytt tiltak, enhver ny idé i skolen, skal betales ved å kutte andre steder i utdanningsbudsjettet. Vi mener f.eks. ikke at det er barnehageforeldrene som skal betale for barnehagesatsingen gjennom at barnehageprisen har økt mer enn regjeringa har økt satsingen på barnehage de siste seks årene. Vi mener ikke at studentene skal betale for sin studiestøtte selv. Vi vil heller satse på skole og velferd enn på skattelett.

Marianne Synnes Emblem (H) [11:40:56]: Regjeringen har høye ambisjoner for det norske kunnskapssamfunnet og satser på forskning og utvikling. Siden denne regjeringen tiltrådte, har FoU-bevilgningene over statsbudsjettet økt med 12,5 mrd. kr.

En samlet komité merker seg at målet for 2020 er at Norge skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor utdanning, forskning og integrering. Komiteen viser også til at internasjonalt samarbeid er spesielt viktig innenfor forskning og innovasjon, der koblingen mot ledende forskningsmiljøer er avgjørende, og understreker betydningen av at Norge også tar en viktig posisjon i EUs nye forskningsprogram Horisont Europa.

Norge deltar aktivt i utviklingen av det europeiske forskningsområdet. Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, og kan påvirke innholdet i programmet. Norge har deltatt i rammeprogrammet for forskning i mer enn 20 år og på bakgrunn av EØS-avtalen siden 1994.

Hovedmålsettingen for Norges forskningssamarbeid med EU og deltakelse i verdens største forskningsprogram er å heve kvaliteten i norsk forskning og sikre fornyelse og relevans i norsk forskning og innovasjon.

Norge deltar også som programland i Erasmus+ på lik linje med EUs medlemsland. EU ser viktigheten av mobilitet i Europa og utveksling innenfor utdanning og forskning. Neste Erasmus+-program foreslås doblet til 30 mrd. euro. Hovedfokus er fortsatt individuell mobilitet mellom studiesteder og koblingen mellom utdanning og arbeidsliv. 33 000 norske studenter har studert utenlands gjennom Erasmus+.

Senterpartiet sier de er opptatt av forskning, og vil styrke forskningsinnsatsen for at forskning skal utgjøre 3 pst. av BNP innen 2030. Samtidig vil de skrote EØS-avtalen og viser det i sitt alternative budsjett ved å halvere EØS-midlene som finansierer forskningssamarbeid med en rekke europeiske land. I 2016 kuttet Senterpartiet hele driftsbudsjettet til SIU, Senter for internasjonalisering av utdanning, som administrerer Erasmus+. «Aldri i livet» har jeg tenkt at å reise utenlands kan være så farlig! Har Senterpartiet tenkt på konsekvensene for Norges forsknings- og utdanningssamarbeid ved å opptre så proteksjonistisk, eller tror de at vi kan løse alle samfunnsutfordringer gjennom nasjonal forskning alene? Og hva med deltakelse i Horisont Europa og Erasmus+ dersom Senterpartiet kommer i regjering?

Nina Sandberg (A) [11:43:58]: Studiestøtte er en viktig betingelse for lik rett til utdanning. Norge var tidlig ute med å etablere statlig studiestøtte, og Statens lånekasse har vært en av våre viktigste velferdsordninger etter krigen – både gjennom å bygge ned sosiale klasse-skiller og ved å bygge opp landet. «I en liten dal langt mot nord» var jeg den første i familien til å ta høyere utdanning, og det var takket være Lånekassen.

Arbeiderpartiet har alltid jobbet for like muligheter. Derfor var vi skeptiske til den innstramningen i studiestøtten som regjeringen innførte i budsjettet for 2019, som gjaldt konverteringsordningen for studielån. Før endringen ble inntil 40 pst. av lånet omgjort til stipend etter hvert som studentene fikk studiepoeng. Med ny ordning blir 15 pst. av stipendandelen gitt etter fullført grad. Arbeiderpartiet reagerte på at dette ble vedtatt uten tilstrekkelig utredning av konsekvensene for enkeltgrupper, uten å vurdere hva en slik innstramning vil bety for livslang læring, eller hvordan det vil påvirke arbeidslivets kompetansebehov. Vi reagerte også på at regjeringen verken involverte studentorganisasjonene eller andre berørte i beslutningsprosessen. Vi stemte imot stipendkuttet fordi vi fryktet at dette ville straffe studenter som av ulike årsaker ikke fullfører en grad, eller som bytter retning underveis. Vi mener dessuten at denne ordningen vil kunne fungere som et disinsentiv for etter- og videreutdanning, og at det er tvilsomt om innstramningen har effekt på gjennomføringen i høyere utdanning. Vi foreslo i vårt alternative budsjett for 2019 å tilbakeføre konverteringsordningen i sin helhet med 256 mill. kr.

Studentenes organisasjoner mener at konverteringsordningen ikke vil løse årsakene til frafall, og de er bekymret for konsekvensene. Arbeiderpartiet er enig i det, og vi foreslår derfor, sammen med Senterpartiet og SV, å evaluere effektene av konverteringsordningen. Arbeiderpartiet ser det som en politisk oppgave å redusere

forskjeller. Kan et krav få mykere form? Vi vil ha en studiestøtte som fortsetter å bidra til det, slik at vi ikke taper talenter og kloke hoder i en tid da kunnskap og kompetanse er viktigere enn noen gang.

Jorodd Asphjell (A) [11:46:43]: «Skaffe seg penger, gods eller gull; arve et slott, det kan vi, men hva er vel det; mot gleder som hverdagen gir» gjennom en læreplassgaranti?

Elever lærer med både hode og hender. Skal vi rekruttere flere til de viktige yrkesfagene, må vi starte tidligere. En mer praktisk opplæring for alle skaper interesse, og bedre utstyr i yrkesfagene og læreplass til alle kvalifiserte må til for å utdanne flere stolte fagarbeidere.

På førstesiden i Avisa Sør-Trøndelag den 3. desember står det følgende:

«Jankos AS i Snillfjord kunne økt omsetningen med flere millioner kroner – dersom de hadde hatt bedre tilgang på fagfolk.»

«Oj, oj, oj, så glad jeg skal bli» når høyreregjeringen vil lytte til NHO, LO og Arbeiderpartiet når det gjelder behovet for en kraftigere satsing på yrkesfag i 2020 og i årene framover. Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett satt av 250 mill. kr mer til satsing på yrkesfag. Norge kommer til å mangle over 90 000 fagarbeidere i 2035. Det vil svekke konkurransekraften til næringslivet og kvaliteten og kapasiteten i sykehjem, barnehager og skoler. Arbeiderpartiet vil ha flere stolte fagarbeidere. Da trengs det en betydelig sterkere satsing på yrkesfagutdanningene enn regjeringens knappe 30 mill. kr til nye tiltak.

Regjeringen klapper seg på skuldra for små skritt i riktig retning, men det er «mil etter mil etter mil» i avstand mellom regjeringens manglende satsing og Arbeiderpartiets kraftige satsing på yrkesfag. Det store bildet er at det fremdeles er 6 000–7 000 søkere som ikke får læreplass, hvert år. Det er ingenting å juble over. Av elevene som begynner på yrkesfaglig program, er det hele fire av ti som ikke har oppnådd fag- eller svennebrev etter fem år eller senere. Dette er utfordringer som understreker behovet for en større satsing på yrkesfagene, slik at vi utdanner fagarbeidere arbeidslivet sårt trenger.

Arbeiderpartiet vil satse en yrkesfagmilliard i denne perioden – med 250 mill. kr i 2020, 100 mill. kr til oppdatert, moderne utstyr, 45 mill. kr i økt lærlingtilskudd, 50 mill. kr til nasjonal læreplassgaranti, 20 mill. kr til stipend for flere yrkesfaglærere, 20 mill. kr til praksistilskudd, 15 mill. kr til rekruttering av flere lærebedrifter og 200 mill. kr til hospitering for rådgivere i ungdomsskolen.

Skal vi utdanne flere stolte fagarbeidere og arbeidskraft som landet trenger i framtiden, trenger vi en målrettet og klar strategi for hvordan vi skal nå dette målet.

For å si det forsiktig er det «intet nytt under solen» når det gjelder regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020, og da spesielt på yrkesfagområdet.

Til slutt vil jeg understreke behovet for en nasjonal læreplassgaranti – ikke bare på vegne av elevene, men ut fra hva et samlet næringsliv er opptatt av. Flere fagarbeidere vil gi et tryggere og bedre arbeidsmarked i framtiden.

Turid Kristensen (H) [11:50:00]: Et av de viktigste satsingsområdene for denne regjeringen er å sørge for at flere skal kunne fullføre videregående skole, sørge for at flere kan gå ut av videregående skole med et fagbrev eller et vitnemål i hånden. Andelen som fullfører videregående utdanning, er nå større enn den noen gang har vært siden målingene begynte, og vi ser at rekordmange får læreplass. Likevel er det ikke helt rom for å rope «halleluja» ennå. 15–20 pst. av elevene som går ut av videregående skole, har så svake ferdigheter at de vil ha problemer med å klare seg i videre utdanning og på jobb. Og det er fremdeles for mange som ikke får læreplass, og som faller ut av videregående skole.

Nå skjer det endelig mye også for den videregående skolen og for å sørge for at elevene er klare til å begynne på videregående. Regjeringen vil sikre en bedre overgang mellom ungdomsskolen og videregående. Vi vet at det er en direkte sammenheng mellom ungdommenes resultater i ungdomsskolen og deres muligheter til å klare å fullføre videregående, og ikke alle ungdommer er klare til å gå rett på videregående etter ungdomsskolen. Noen trenger mer tid til å få den kunnskapen de trenger. Noen trenger kanskje mer tid til å finne ut hva de vil, få lov til å kombinere skole og praksis et år og bli motivert for mer utdanning. Derfor skal ungdommene få tilbud om et mellomår mellom ungdomsskolen og videregående skole. Regjeringen gir også fylkeskommunene et ansvar for karriereveiledning i sin region og et utvidet ansvar for alle unge mellom 16 og 24 år.

Denne regjeringen er godt i gang med den største omleggingen i videregående på mange år. Det er lett for partier å si at man satser på bl.a. yrkesfag, spesielt med bruk av monopelpenger og med en ekstra stor skatteregning til bedrifter i Norge, bedrifter som trenger en sunn økonomi, ikke minst for å kunne ta imot flere lærlinger. Det som betyr noe, er at vi nå har en regjering som faktisk gjennomfører, etter mange rød-grønne år uten satsing på yrkesfag og videregående opplæring.

Vi er i gang med en strukturreform for yrkesfag, for ikke å snakke om alle tiltakene vi har satt i verk for å skaffe flere læreplasser og for yrkesfaglærerløftet. Liedutvalget er snart ferdig med sin vurdering av strukturen i videregående skole og med å se på om elevene har den kunnskapen de trenger, når de går ut derfra. Ikke minst

har statsråd Jan Tore Sanner varslet at det kommer en egen stortingsmelding om videregående til våren. I Høyre er dette også et viktig satsingsområde. Vi la for noen måneder siden fram en egen plan med 50 steg for at flere skal kunne fullføre.

Jeg er utrolig stolt av det arbeidet regjeringen gjør for å sikre en enda bedre videregående skole, og de satsingene som er gjort både i tidligere budsjetter og i dette. Med denne regjeringen vet jeg at «det går bra til sist», og akkurat som stortingspresident Wilhelmsen Trøen er jeg «en optimist».

Ingvild Kjerkol (A) [11:53:14]: Med høyreregjeringen er det et faktum at forskjellene mellom folk øker – mellom fattig og rik og mellom bygd og by – og utdanningspolitikken skal jo gi muligheter til alle. I 2025 vil nesten 20 pst. av Norges befolkning, eller over 900 000 mennesker, være over 67 år, og over en kvart million vil være over 80 år. Mange av dem vil ha behov for omsorg fra fellesskapet. Det vil selvsagt være færre arbeidsføre til å utføre denne hjelpen, og i deler av landet vil misforholdet forsterkes av geografiske forskjeller både i alderssammensetning og i tilgang på kvalifisert arbeidskraft. Det er en utvikling vi ikke ser noen plan for å møte fra høyreregjeringen. Vi er langt unna kandidatmålene, særlig for sykepleiere og spesialsykepleiere. Vi mangler 6 000 av dem, og høyreregjeringen ser her egentlig ut til å ha glemt samfunnsoppdraget, nemlig å sikre velferdsstaten. Vi trenger mer kompetanse på områder som representerer de største utfordringene i velferdstjenesten.

For Arbeiderpartiet er oppdraget til Stortinget åpenbart. Vi må tilpasse utdanningspolitikken til de behovene som er i samfunnet, slik at framtidens generasjoner får tilgang til like gode tjenester som vi selv har nytt godt av. Utdanning og forskning er nøkkelfaktorer for å videreutvikle helse- og velferdstjenestene og hindre framveksten av nye sosiale skiller. Medarbeidere med riktig kompetanse til tjenestene må være rustet for de utfordringene som møter oss.

Høyreregjeringen sørger verken for nok studieplasser rundt om i landet eller for tilstrekkelig utdanningskapasitet på områder som Norge har et kritisk behov for å videreutvikle. I stedet for å skyte inn nok friske midler for å utdanne flere tar regjeringen med den ene hånden og gir med den andre. Nok en gang gjennomføres det et flatt budsjettkutt i universitets- og høyskolesektoren. For Arbeiderpartiets del er dette feil politikk. Vi vil opprette 3 000 nye studieplasser i 2020 innen helse- og sosialfagene, IKT og teknologi – områder der vi vet at vi trenger å utvikle kompetanse for å sikre velferdstjenestene for folk i hele landet. «Voi, voi» – men det er vel allerede sagt i debatten.

Kjersti Toppe (Sp) [11:56:08]: Riksrevisjonen har nyleg lagt fram ein rapport om bemanningsutfordringane i helseføretaka. Rapporten viser at helseføretaka har store utfordringar med å rekruttera og behalda helsepersonell. Bemanningsutfordringane er så store at dei tilsette opplever at kvaliteten på pasientbehandlinga er trua. 40 pst. av dei kliniske einingane på sjukehus har utan hell forsøkt å rekruttera nye medarbeidarar dei siste tre månadane. At kvar sjette spesialsjukepleiar og jordmor er over 60 år, viser at rekrutteringsutfordringane ikkje vil gå over av seg sjølv. I ein slik situasjon treng vi meir enn nokon gong ein politikk som sørger for lik tilgang til høgare utdanning over heile landet, som gjer at ungdomen som drøymmer om å verta sjukepleiar, slepp å måtta reisa «mil etter mil etter mil» for å ta den utdanninga han eller ho ønskjer.

I ein slik situasjon er det eit alvorleg feilgrep å sentralisera sjukepleiarutdanningane i nord. Vedtaket om å leggja ned sjukepleiarutdanninga i Sandnessjøen er fatalt ikkje berre for Helgelandssjukehuset, det er like fatalt for kommunane rundt som slit med sjukepleiar-mangel. Senterpartiet åtvara tidleg om slike konsekvensar av regjeringas strukturreform for høgare utdanning. Målet for reforma var betre kvalitet gjennom samanslåing, men resultatet er altså sentralisering av studiestader. I nord er sentraliseringa allereie eit dystert faktum.

Styret har vedtatt å leggja ned studiestadene i Sandnessjøen og Nesna etter at det har pågått ei nedbygging av desse studiestadene heilt sidan fusjonen var eit faktum. Ein drivar oppi dette er regjeringspartia sin ambisjon om at finansieringa av høgare utdanning i større grad skal basera seg på konkurranse, med auka resultatbasert finansiering. Dette fører til ytterlegare press på dei mindre studieplassane og på viktige profesjonsutdanningar som lærarar, sjukepleiarar og ingeniørar.

Senterpartiet vil gjera det mogleg for utdanningsinstitusjonane å utføra sitt viktige samfunnsoppdrag. Vi føreslår i vårt budsjett å innføra særskilde tilskot til desentraliserte utdanningstilbod og tilskot som kan kompensera meirkostnadane ved å driva fleircampusinstitusjonar. Vi føreslår òg fleire rekrutteringsstillingar som er øyremerkte dei institusjonane som har størst behov for å styrkja forskarkompetansen i tråd med akkrediteringskrava.

Helsevesenet vårt er heilt avhengig av rekruttering, og da er ein avhengig av desentraliserte, gode utdanningsinstitusjonar. Vi treng ein politikk som gjer at utdanningsinstitusjonane kan vareta samfunnsansvaret sitt. Det skjer ikkje i dag.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:59:28]: En god start på livet er helt avgjørende for hvordan livet blir, og en god

skolehverdag er en god start på livet. Tradisjonell spesialundervisning i Norge blir gitt til over 40 000 elever. Halvparten av dem som gjennomfører spesialundervisningen, er ukvalifisert. Det betyr ikke at de gjør en dårlig jobb, men mange av dem er veldig opptatt av å kunne lære mer og få mer kompetanse i den viktige jobben de gjør hver eneste dag.

Mange elever klarer ikke å knekke lesekode tidssnok og blir ikke mottakelige for annen læring gjennom skoleløpet sitt. Tiltakene som blir satt inn, kommer for sent, og faglige utredninger går ofte for sakte. Elevene blir tatt ut av undervisningen for å gjennomføre eget opplegg, ofte tuftet på et detaljert enkeltvedtak fra PPT. Dette oppleves ofte som stigmatiserende. Ofte er skolehverdagen for mange av disse elevene ikke god.

Jeg kommer fra Dovre, som i mange år har gjennomført Dovre-modellen – en modell for tidlig innsats og god oppfølging i klasserommet. Modellen har virket, og skolen på Dovre har blitt klart bedre. Skolen har vært i toppen på KS' kommunebarometer over flere år, og dette har blitt gjort gjennom en innsats som lærerne absolutt har all min respekt for. Skoledagen har blitt bedre for mange av elevene og spesielt dem som har falt utenfor.

Tiltakene som er gjennomført, er ikke kompliserte. De er egentlig ganske enkle, men det må følges opp. Det må følges opp med ressurser, det må følges opp med penger, det må følges opp med mennesker, og det må gis tillit til dem som gjennomfører jobben ute i klasserommene. Lærerne må ha mulighet til videreutdanning. Tradisjonell gjennomføring av PPT-tjeneste må endres betydelig. Tolærersystemet vil gi mulighet for å følge opp den enkelte eleven i klasserommet. Lesekode, det som er helt avgjørende, må knekkes så tidlig som mulig, og det må gjøres gjennom metodisk innsats. Dovre med Dovre-modellen er valgt som en av pilotkommunene i regjeringens satsing på tidlig innsats.

Jeg ber statsråden og dere andre som styrer butikken i det daglige, om å lytte og lære av det de har å si, for de har mye å bidra med.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:02:31]: Studieforbundene har i alle år vist oss at opplæring er en viktig del av frivillighetens virksomhet. De er et godt virkemiddel for inkludering og motvirkning av utenforskap, demokratibygging og aktiv deltakelse i både samfunns- og arbeidsliv.

Vi i Kristelig Folkeparti har stor forståelse for at frykten for dårligere økonomiske rammevilkår over tid kan slite på både ildsjeler og kursdeltakere, samtidig som det skaper lite forutsigbarhet. «Oj, oj, oj, så glad jeg skal bli» for at vi i budsjettenigheten klarte å reversere kuttet til studieforbundene.

Høyere yrkesfaglig utdanning spiller en viktig rolle for å sikre etter- og videreutdanning til norske arbeidsplasser i det omstillingsarbeidet arbeidslivet står overfor. En økning av studieplasser neste år bør følges opp gjennom ytterligere opptrapping over tid. Det er et viktig tilbud som på en spesiell måte kombinerer praksis og teori. De tre private fagskolene som finnes i Norge, må det heller ikke skapes usikkerhet omkring finansieringen av, selv om tilskuddene som før gikk direkte fra staten, nå går via fylkeskommunen. Dette er midler som i sin helhet skal overføres til de respektive fagskolene.

Kristelig Folkeparti har etter omleggingen av NORPART-programmet i 2016 etterspurt virkningene med tanke på innslag av studenter fra de fattigste landene ved norske universiteter og høyskoler. Omleggingen ga nemlig en kraftig reduksjon av denne gruppen, som også ble et tap for våre studentmiljøer. Vi er derfor glad for at regjeringen nå har gjort endringer som åpner for å gi studiestøtte til hel grad i Norge med utveksling til samarbeidsinstitusjon i sør. Det betyr at nye grupper studenter fra de aller fattigste landene kan gjennomføre sine gradsstudier i Norge.

På Sørlandet er det etablert et nytt, spennende marint prosjekt som er et samarbeid mellom næringen, Havforskningsinstituttet og academia. Blått kompetansesenter Sør er tildelt 6 mill. kr for å utvikle grunnlag og muligheter for nye marine næringssatsinger.

Skoleskipet Gann er også et viktig rekrutteringstiltak for maritim sektor. Jeg er glad for de ekstra 6,4 mill. kr vi fikk til som en økning av det særskilte årlige tilskuddet til maritim drift.

Så er det noen ulikheter i finansieringen av de tre større allmennvitenskapelige akademiene i Norge. Mens to av dem får midler over statsbudsjettet, får det tredje, Agder Vitenskapsakademi, det ikke. Det bør være en likebehandling av disse tre på den måten at de alle får en plass på statsbudsjettet ut fra hva de produserer av vitenskapelige produksjoner og ellers dokumentert vitenskapelig arbeid, nasjonalt og internasjonalt.

Til slutt: De beste investeringene vi kan gjøre for ønsket om et bærekraftig samfunn, er å investere i barn og unges kunnskap, dannelse og oppvekst. Det har vi vist at vi prioriterer i denne budsjettinnstillingen.

Mona Fagerås (SV) [12:05:52]: Kloden vår trenger en radikal miljøomstilling. Vi trenger en ny, grønn deal. For SV er dette det første budsjettet som viser hvordan en ny, grønn deal kan se ut for Norge. For «aldri i livet» har jeg tenkt å gi opp drømmen om det grønne skiftet, og «aldri i livet» har jeg tenkt å gi opp drømmen om en ny, grønn deal. Men for å nå den drømmen kan ikke hvert budsjett framover bare bli litt grønnere enn det forrige, det må tas store grep.

Det grønne skiftet i Norge fordrer tidenes største omstilling av kompetanse. Framtidens kompetanse må handle om innovasjon, teknologiutvikling, nødvendig nytenkning, hvordan vi støtter opp under næringer som er nødvendige for nullutslippssamfunnet, og hvordan vi bruker kompetansen som er i f.eks. oljeindustrien i dag. Den må bevare og skape arbeidsplasser gjennom en stortilt satsing på grønn industri og nye, grønne næringer.

Forskning skal bidra til å løse klimakrisen og legge grunnlaget for nye næringer. Forskning er helt avgjørende for omstilling av norsk økonomi, og det må skje et grønt skifte også i forskningen. Det må også satses mer på forskning. Politikerne må gi et svar på den store uroen som vekkes gjennom klimakrisen – uroen til ungdommen som demonstrerer for handling, uroen til alle som ser klimaforskernes advarsler og er utålmodige etter en klimapolitikk som ikke biter på krisen. Vi kan ikke vente på en markedsbasert krasjlanding av petroleumsalderen, vi må reise nye næringer nå. Det har vi heldigvis svært gode forutsetninger for i Norge. Vi har store naturressurser, et rikt hav, store skoger, god tilgang til energi og teknologi og en av verdens mest høykompetente befolkninger.

I vårt budsjett foreslår vi mer enn 11 mrd. kr mer til klima- og miljøtiltak. Mye går til grønn forskning og investering i grønn næringsutvikling og teknologi. Da er det med stor bekymring jeg registrerer at forskningsbevilgningene i regjeringens statsbudsjett reduseres med 0,9 pst. Regjeringens budsjett styrer mot å bryte klimamålene for både 2020 og 2030. Det er nødvendig å sette i gang raske tiltak for kutt av klimagassutslippene.

Arild Grande (A) [12:09:11]: Det å sikre alle en plass i det nye arbeidslivet er, ved siden av klima og økende forskjeller, Norges største utfordring. Da skulle man kanskje forvente at regjeringen var offensiv og fremmet tiltak som sto i stil med hvor store utfordringene er, men nei, det går for tregt, og det skjer altfor lite. Og når det kommer penger, er det småpenger i forhold til det som er behovet der ute. Mange spør seg nå: Har jeg en plass i framtidens arbeidsliv? Er det noen som har bruk for meg? Arbeiderpartiets beskjed er: Ingen skal stå alene i de store utfordringene som Norge står overfor.

Arbeidskraften i Norge er kjennetegnet av høy kompetanse, at vi jobber effektivt, og at vi kjapt tar i bruk nye verktøy. Disse klare fortrinnene må vi bevare også i framtiden. Da kan vi ikke overlate hver enkelt til seg selv. Vi kan ikke overlate utviklingen til markedet. Da får vi nye, store klaseskiller, og Norge taper.

Arbeiderpartiet kjemper for arbeidstakerne fordi vi må sikre at flere kan stå i jobb lenger, at jobbene gjøres smartere og tjenestene bedre, og at næringslivet og kommunene får tilgang på den kompetansen de tren-

ger. Særlig utfordrende er dette i Distrikts-Norge. I årets alternative budsjett har Arbeiderpartiet derfor lagt inn over 1 mrd. kr til dette, et partsstyrt kompetansefond hvor vi først prioriterer dem med kortest utdanning, tre nye bransjeprogram som prioriterer utsatte bransjer, i første omgang varehandel, transport og maritim sektor, og bedre utdanningstilbud over hele landet. Vi vil gi bedre rettigheter til livslang læring, og vi vil ha en opprydningsaksjon i arbeidslivet fordi innleie, deltid og usei-riøsitet er det største hinderet for den kompetansehevingen vi trenger, for den investeringen i de ansatte som arbeidslivet trenger.

Derfor er det viktigste vi kan gjøre for å redde morgendagens arbeidsliv, å kaste dagens regjering. Regjeringens manglende satsing på kompetanse kan bli deres Waterloo.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:11:52]: Rett før sommeren fikk vi nye tall som viser at det er store forskjeller i læringsresultatene mellom kommuner, at en gutt som slipper hendene til mamma og pappa og går inn i skolegården med en litt for stor ransel på ryggen, er altfor avhengig av hvilken klasse han havner i, hvilken skole han begynner på. Da var Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets svar å kritisere regjeringen for at disse tallene ble offentliggjort, for det var visst stigmatiserende for kommunene. Når vi nå får en PISA-undersøkelse som viser at mange elever sliter med lesing på ungdomsskolen og har for lav utholdenhet, er SV og Senterpartiets svar å si at vi skal melde oss ut av PISA. Når regjeringen og Høyre vil vedta en plikt for skolene til å prioritere intensivopplæring til elever som henger etter i lesing, skriving og regning, stemmer SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet imot. Jeg forstår at det kan være frustrerende for representanten Henriksen at det er noe vi minner dem på, men vi minner dem på det nettopp fordi Arbeiderpartiets begrunnelse for å stemme imot, var at det å prioritere lesing, skriving og regning ville gå på bekostning av alle andre fag. Jeg mener at politikere må tørre å si at lesing, skriving og regning, grunnleggende ferdigheter, er viktigst de første årene. Det betyr ikke at man skal sitte foran tavlen og pugge i lange undervisningsøkter, det betyr at man skal møte hvert eneste barn på deres nivå, gi tilpasset oppfølging, variere undervisningen.

Det er det som er problemet med denne debatten og de alternative budsjettene, at når man prioriterer 1 krone og 85 øre per elev hver dag for å innføre skolemat og 25 øre for å innføre en fritidsreform, når man kritiserer gratis kjernetid i barnehagen, men ikke foreslår en krone for å endre på det, kritiserer konverteringsordningen, men ikke har en krone for å endre på det, kritiserer ABE-reformen, men ikke har en krone for å endre

på det, ender vi da nettopp opp med at de store pengene i framtidige budsjetter kommer til å være bundet opp til tiltak som ikke er viktigst for elevenes læring.

Det eneste Arbeiderpartiet kan trøste seg med, er at de ikke er like ille som SV. Karin Andersen skrøt av at SV bruker mer penger på kommunene, men det er heller ikke i nærheten av å betale for de store løftene som de har. Det er jo igjen det som er utfordringen for den gutten som går inn i skolen og opplever at han er så avhengig av hvilken lærer han får, hvilken skole han begynner på, hvilken kommune han bor i: Han er avhengig av at politikerne prioriterer det riktige.

Berit Bakke Berge er lærerspesialist i matte, hun ble det etter 25 år. Hun sa:

«Jeg elsker å undervise og jeg hadde ingen ambisjoner om å bli inspektør eller rektor.»

Hun sa videre:

«Det er i klasserommet med elevene jeg liker meg best.»

Hun fikk mulighet til å prøve en litt annen type attraktiv karrierevei. Det øker statusen til lærerprofesjonen, det gjør at flere ønsker å bli lærere, og ikke minst gjør det at flere elever møter faglig oppdaterte, engasjerte lærere i klasserommet. Dette er en ordning som hele opposisjonen nå er for å kutte. Det mener jeg er problematisk, for det går nettopp til kjernen av det vi vet er viktig for elevene, nemlig at de møter en lærer som ser dem, er faglig oppdatert, og som gir dem de mulighetene de trenger resten av livet.

Roy Steffensen (FrP) [12:15:02]: Representanten Fagerås snakket om behovet for å redusere klimautslipp, og da vil jeg bare minne om at denne regjeringen faktisk reduserer utslipp, mens under den forrige regjeringen gikk utslippene opp.

Det ble også tatt til orde for å snakke om oljenæringen og dens framtid, og da er jeg glad for at jeg er en del av et flertall hvor vi sier at oljenæringen skal ha en nøkkelrolle i norsk økonomi framover og bidra til finansieringen av det norske velferdssamfunnet. Jeg vil minne om at olje- og gasspengene bidrar til bl.a. forskningsbudsjettet, sånn som representanten tok opp.

Skal vi legge ned olje- og gassnæringen, sånn som mange tar til orde for, vil man altså ikke kutte utslipp globalt, man vil bare flytte produksjonen, man vil flytte velstanden, man vil flytte pengene over til land som blir styrt av Trump, Putin og bin Salman. Jeg visste ikke at de personene var så populære i SV.

Når det kommer til ABE-reformen, som representanten Sandberg tok opp, registrerer jeg at Arbeiderpartiet år etter år kritiserer en reform som de selv ikke legger inn penger til å kutte i. Så vil jeg minne om at sektoren altså har fått 280 mrd. kr på de årene. Hvis vi hadde

videreført bevilgningene fra 2013-nivå, hadde det vært 23 mrd. kr mindre, men vi har altså økt med 23 mrd. kr, og vi har satt et krav om effektivisering på 1,4 mrd. kr. Da kan man stille spørsmålet: Hvis man da har sagt at man ønsker å ta heisen opp til 23. etasje, men man kommer til 22. etasje, har heisen da gått opp eller har den gått ned?

Ellers nevnte jeg at jeg hadde lest en del høringsuttalelser fra 2012. De har jeg rett og slett tenkt å gi i julegave til opposisjonen, sånn at de selv kan lese hva organisasjonene der ute mente om innsatsen da opposisjonspartiene styrte. Forskerforbundet beklaget at regjeringen manglet vilje og evne til satsing, LO var skuffet over at 11 måneders studiestøtte manglet, Akademikerne sa at man kunne skyte en hvit pinn etter elleve måneders studiestøtte, og Utdanningsforbundet beklaget at satsing på tidlig innsats var begrenset til økt lærertetthet på ungdomstrinnet.

Jeg skal sørge for å skrive ut og gi høringsuttalelsene i julegave til opposisjonspartiene, sånn at de kan lese grundig gjennom hva de selv leverte da de var i posisjon, neste gang de skal utarbeide sine alternative statsbudsjetter.

Så nærmer det seg slutten. Jeg hadde tenkt å ønske god jul til komiteen, men jeg ser at både Carl I. Hagen og Karin Andersen har tegnet seg, så jeg regner med det blir en lengre dag.

Ruth Grung (A) [12:18:06]: Som flere talere har vært inne på før meg, står klima høyt på dagsordenen. Vi trenger mer kunnskap skal vi lykkes med å tilpasse oss til å bli et lavutslippssamfunn. Derfor er det ganske urovekkende når Arbeiderpartiet konstaterer at regjeringens partiene velger å redusere midlene til energiforskningsprogrammet CLIMIT. Det er faktisk CLIMIT som har bidratt til å løfte opp de sterke kompetansemiljøene vi har knyttet til karbonfangst. La meg bare presisere: Jeg roser Trondheim, de er best på fangst, men Bergens forskningsmiljø er best på lagring.

Det er også litt spesielt at TCM på Mongstad, som mange snakket stygt om ganske lenge, som månelandingsprosjekt osv., nå er blitt verdens fremste forskningssenter på området som gjelder karbonfangst. Men de har bare avtale ut august neste år. Det er litt spesielt når det kommer amerikanere, indere osv. som vil inngå avtale, at de ikke har klart å få på plass en avtale, slik at de klarer å få videreført den forskningen som skjer der. Så det håper vi snart blir avklart.

Et annet område der Norge er ledende, er Bjerknessenteret. Det er et tverrfaglig senter, og det er kanskje nødvendig når en skal løfte og forstå hva som skjer innenfor klima, at vi har ulike forskningsområder som samarbeider. Men de er helt avhengige av å ha den

grunnforskningen skal de klare å få til den helt nødvendige samhandlingen. De er faktisk de eneste i Norden som er med i de programmene som FNs klimapanel gjennomfører. Derfor er det litt spesielt at de bare har grunnforskning ut 2021. Så det er neste henstilling: Vi håper at man i løpet av 2020 klarer å sikre finansieringen til Bjerknessenteret videre.

Så har flere vært inne på Blått kompetansesenter. Norge har en lang kyst, så jeg synes det er bra å nevne at jeg berømmer det som skjer på Sørlandet, men vi har faktisk gode Blått kompetansesentre langs hele kysten, og det er viktig at vi nettopp bygger opp kompetansesentre langs hele kysten, og at vi klarer å støtte opp under dem – de er litt ulike – for å få til samhandling og ta i bruk kysten og ikke minst for at de skal klare å bidra til gode, lønnsomme arbeidsplasser.

Jorodd Asphjell (A) [12:21:09]: Konkurransen i næringslivet blir stadig tøffere og marginene blir mindre, sa jeg tidligere, og seks av ti NHO-bedrifter mangler ansatte med riktig kompetanse. Og i NHOs kompetansebarometer trekkes spesielt mangelen på fagarbeidere og på arbeidere med fagskoleutdanning fram. Den samme utviklingen ser vi også i mange kommuner, hvor viktige velferdsoppgaver skriker etter ansatte med rett kompetanse – i hele, faste stillinger.

I Fagbladet kan vi lese at Norge vil mangle 18 000 helsefagarbeidere i 2035, og allerede nå er det anslått at vi mangler 12 750. Vi mangler fagarbeidere som kan gi barn, unge og eldre god oppfølging av høy kvalitet. Den viktigste satsingen vi kan gjøre, er å investere i framtiden, nemlig i våre barn og unge. Vi trenger flere fagarbeidere for at Norge skal gå rundt, og at vi som samfunn skal kunne ha gode velferdstjenester for alle. Mangelen på fagarbeidere svekker næringslivets tilgang på god kompetanse og kunnskap, som igjen reduserer bedriftenes konkurransekraft. Samtidig truer dette et organisert arbeidsliv og svekker ansattes rettigheter til hele og faste stillinger med gode lønns- og arbeidsforhold.

Høyere yrkesfaglig utdanning: Her foreslår Arbeiderpartiet å bruke 47 mill. kr mer enn regjeringen i 2020. Regjeringens «kraftige satsing» på 100 fagskoleplasser – ja, da vet jeg ikke hva jeg skal si om Arbeiderpartiets satsing, som er på 1 000 fagskoleplasser i 2020! Dette handler om hvordan vi skal styrke og tilpasse etter- og videreutdanning for fagskolelærere, så der foreslår vi 20 mill. kr.

Arbeiderpartiet mener en kraftfull satsing på yrkesfag må kombineres med et mer forpliktende samarbeid mellom kommuner, arbeidsliv og staten. For å sikre læreplass for alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett vil vi innføre en nasjonal læreplassgaranti, og vi foreslår

derfor 50 mill. kr til flere prøveprosjekter i vårt alternative budsjett for 2020.

Arbeiderpartiet vil ha en målrettet satsing på yrkesfag sammen med partene i arbeidslivet, øke interessen for yrkesfagene og sikre flere tusen ungdommer et fagbrev.

«Småting, småting være til nytte. Småting, småting, det er å lytte» – ja, å lytte til hva næringslivet har å si.

Carl I. Hagen (FrP) [12:24:00]: Tidligere Dovre-ordfører Bengt Fasteraune snakket varmt for Dovre-modellen. Det har han god grunn til. Jeg er veldig glad for at statsråd Sanner så ut til å nikke og være enig med Bengt Fasteraune, og regner med at han følger opp.

Så har jeg lyst til å ta opp en ting som vi også kommer tilbake til senere når vi skal behandle meldingen om tidlig innsats. I Oslo brukes det ca. 300 mill. kr på spesialundervisning, særlig norskopplæring, i barneskolen. Det gjelder barn som er født i Oslo – en veldig stor andel av dem – som altså trenger spesialundervisning i norsk når de kommer i skolepliktig alder. Det betyr at vi må gjøre en innsats for å hjelpe disse barna, for jeg er helt enig med Fasteraune i at en god skole og en god oppvekst er grunnlaget for resten av livet. Da må vi sette inn tiltak før skolealder. Ja, jeg vil gå så langt som å si at når man på helsestasjoner opplever kommende foreldre som ikke kan norsk, bør det registreres slik at de etter fødselen kan få hjelp av det man kan kalle integreringsrådgivere, slik at barna vil lære norsk før de begynner på skolen.

Vi vet vi har virkemidler. Der hvor foreldre ikke kan norsk og kanskje baserer seg på kontantstøtte, må vi kunne pålegge dem å sende barn i barnehage. Det har vi lovhemler for nå. Vi kan føye til tiltak i regi av integreringskonsulenter som samarbeider med barnevernet, som også har virkemidler. Vi må ta hensyn til alle barn som fødes i dette landet og som skal bli her, og da kan man ikke sitte passivt og være vitne til at foreldre ikke sørger for at barna deres kan norsk når de begynner på skolen. Det er et foreldreansvar, og jeg vil i hvert fall hevde at det etter barnevernslovgivningen er grov omsorgssvikt hvis foreldrene ikke sørger for det.

Men vi kan hjelpe til. Vi kan komme med tilskudd, vi kan komme med råd om hvordan de skal innrette sine liv, hvordan de skal la barna leke med andre norske barn, og om hva som kan gjøres. Jeg håper vi kommer tilbake til dette, for vi har nå i 20–30 år sagt at bare barna kommer i barnehage, så er alt løst. Det er ikke løst. Nå har vi lang erfaring for at også barn som har gått i barnehage, får spesialundervisning i norsk når de begynner på skolen. Det er et dårlig utgangspunkt, og det er også en av årsakene til de leseproblemene som de senere får, og som PISA-undersøkelsen nå har vist. Det gjelder både

Norge, Sverige og mange andre land som ikke tar dette alvorlig nok, tidlig nok.

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:27:12]: Det er rørende å høre bekymringen fra Høyres representanter for Arbeiderpartiets politikk. Jeg tror vi nesten kan slå fast at representanten Mathilde Tybring-Gjedde er litt lett-skremt. Jeg kan forstå at det er litt forvirrende for Høyres representanter å lese Arbeiderpartiets alternative budsjett. Så store satsinger som vi har lagt opp til, er man jo ikke vant med fra regjeringspartiene.

La meg en gang for alle ta dette med plikten til tidlig innsats. Her er det helt tydelig at representanten Tybring-Gjedde er «in love with a fairy tale», for Høyres historiefortelling om dette er ikke annet enn et eventyr – et eventyr man kanskje forteller hverandre på Høyres Hus og tror på, men det stemmer altså ikke.

Vi hadde vårt eget alternative forslag, som ble nedstemt, og stemte for loven i sin helhet. Vi har også sagt at det er viktig med tidlig innsats om en sliter i f.eks. naturfag, at også de elevene skal få hjelp. Er det å nedprioritere? Nei, på ingen måte. I tillegg viser Arbeiderpartiets budsjett at vi er villig til å prioritere ressurser til dette. Vi setter av de nødvendige pengene til vår lese-, skrive- og regnegaranti, i motsetning til høyrepartiene, som kun driver på med skrivebordsplikt, uten å følge opp med de nødvendige ressursene. Det er høyrepartiene som har noe å svare for, og ikke vi. Jeg skulle gjerne hørt representanten Tybring-Gjedde svare på det som nå ligger i statsbudsjettet om at regjeringa ser på å utvide plikten til flere årstrinn. Det er helt på tvers av det Høyre nå står og sier om at man skal prioritere, når de nå går med på det Arbeiderpartiet har sagt lenge, at dette bør gjelde for flere årstrinn.

I tillegg – til statsråden som driver med en spesiell historiefortelling om etter- og videreutdanning: Arbeiderpartiet har mer til etter- og videreutdanning for lærere enn regjeringa. Vi har dog en bredere satsing som handler om flere fag, og som i tillegg handler om klasseledelse, i motsetning til Høyre og regjeringa, som jeg synes har en mer snever ordning som tar utgangspunkt i en avskilting av kompetente lærere, noe vi er imot.

Så synes jeg det er forunderlig å høre regjeringspartiene snakke om fagfornyelsen. For det første stusser jeg litt over omfanget av denne fagfornyelsen som nå skal komme. Det skulle egentlig bare være en justering av en tidligere reform. Nå er det den største endringen på lang tid. I tillegg makter ikke regjeringa å følge opp med de nødvendige ressursene for å få innført denne reformen. Så jeg skulle gjerne sett at statsråden kunne svare på om kommunene kan forvente at det blir flere midler til lærebøker de neste årene som kommer. Nå har de fått en liten sum som ikke er i nærheten av nok. Man har ikke

fått tid til kursing eller til forberedelser, og det burde regjeringa gjort når man nå snakker om en så stor endring, men ikke er villig til å betale for det.

Karin Andersen (SV) [12:30:30]: Når en har vært med en stund, er det lett å se et mønster i det vi ser skjer i disse debattene. Jeg har vært med så lenge at jeg husker at Høyre var mot retten til videregående skole. Barneha-gereformen var Høyre imot – veldig imot – og de stritter litt imot ennå, for de finansierer ikke normene ordentlig.

Så har det vært en diskusjon mellom SV og Høyre om måten å se skolen på, der SV vil at den skal være mangfoldig og ha et mye breiere metodetilfang og muligheter for elevene. Der har Høyre vært veldig kritisk, men nå har man altså lagt fram noen nye læreplaner som sier akkurat det samme. Det går i SVs retning, og det er vi glad for.

Lærernormen har jeg diskutert i denne salen mange ganger med Høyre. De var veldig imot, og de trakk fram forskning som sa at dette skulle være veldig viktig. Jeg har studert den forskningen litt, det er den som heter Visible learning, av Hattie. Der står det at jo da, det er nok slik at bedre lærerutdanning og høyere fagkompetanse er viktig, men det er på plass nummer 124 av 138 tiltak. Bedre fagkompetanse er på plass nummer 125. Flere lærere, som SV har slåss for, er på plass nummer 106. Det er litt foran, men ikke akkurat i toppen det heller.

Hva kan dette lære oss? Jo, det kan lære oss at det er ikke én ting som virker, det er mange ting som må på plass for at dette skal være bra. Det er ingen planter som vokser heller uten jord eller uten lys eller uten vann eller uten sol. Det er mange ting som må være på plass, og det er SV opptatt av. Vi er opptatt av mangfoldet, ikke ensrettinga, og det er derfor vi advarer mot PISA og alle disse testene, fordi det bidrar til den ensrettinga som ikke gjør skolen til det den skal være.

SV er mer opptatt av at de elevene som kommer på skolen, også de elevene som har lese- og skrivevansker, skal ha rett til å møte en skole som kan hjelpe dem, enn at lærerutdanningen og kommunene fritt skal kunne velge bort kompetanse og metoder som kan hjelpe elevene. Ja, jeg mener faktisk at det er utrolig viktig at vi får det på plass. Selvfølgelig skal skolene ha metodefrihet, men da må man ikke, sånn som man styrer nå, med PISA, f.eks., tro at ei jente i 10. klasse som vet at hun skal bli arkitekt, trenger samme metode i matematikk som den livredde seksåringen som har lese- og skrivevansker.

Kjersti Toppe (Sp) [12:33:36]: Eg skal halda eit innlegg om sidemålsundervisninga. Det er jo ein debatt om dei nye læreplanane. Eg vil ta opp det som står i innstillinga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV, som slår fast at både bokmål og nynorsk har ein lovforankra status som likeverdige og likestilte norske skriftspråk og

skal vera integrerte delar av ein språkdelt nasjonal felleskultur.

I dag er det slik at det berre er elevar på barnetrinnet som har krav på opplæring i hovudmålet sitt. På ungdomstrinnet er denne retten avgrensa til læremiddel og eksamen på eiga målform. I språkblanda område ser ein at dette ofte fører til at elevar som tidlegare hadde nynorsk som hovudmål på barnetrinnet, skiftar over til bokmål på ungdomstrinnet – altså at det skjer eit språkskifte når ein skiftar skule.

Eg er glad for at både Arbeidarpartiet og SV er med oss i Senterpartiet i å slå fast at det er språkpolitisk viktig å halda oppe språkdelt undervisning òg på ungdomstrinnet. Senterpartiet har i sitt budsjett 10 mill. kr til språkdelte klasser på ungdomstrinnet.

I 2016 fremja eg på vegner av representantar frå fleire parti – Arbeidarpartiet, SV, Venstre og Kristeleg Folkeparti – eit representantforslag i Stortinget om nettopp å sikra elevar i grunnskulen rett til opplæring i hovudmålet sitt. Noregs Mållag hadde den gongen rekna ut at det var ca. 46 kommunar i Noreg der dette var eit problem. Vi viste i representantforslaget til Odda-modellen. I Odda hadde dei løyst denne utfordringa i mange år, og det er eit språkblanda område. Dei hadde heile tida hatt eigne bokmåls- og nynorskklassar òg på ungdomstrinnet. Det var ein stor suksess. Dei hadde lite overgang og språkbyte, og dei hadde elevar som var trygge språkbrukarar. Dei måtte gå vekk frå denne ordninga på grunn av kommuneøkonomien. Det er ikkje eit lovpålagt krav til kommunar å ha ei slik ordning.

Eg saknar ei oppfølging av dette representantforslaget. Det vart gjort eit samrøystes vedtak i Stortinget i samband med dette, der både Høgre og Framstegspartiet gjekk med oss på å be regjeringa greia ut ei endring av opplæringslova. Eg ser at dette òg står i Granavolden-plattformen. Men det vert usett, og utsett og utsett, og det er heller ikkje i dette budsjettet kome ei avklaring. Her vil eg be Kristeleg Folkeparti og Venstre, som var med oss, og som kan skapa fleirtal for dette, å følgja det opp og få ei ordning på det.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mona Fagerås (SV) [12:36:52]: Høyre trikser med tall. I SVs alternative budsjett innfører vi f.eks. én ekstra time til praktisk-estetiske fag i 4. klasse, slik jeg sa i replikkvekslingen med representanten Synnes Emblemsvåg, og én gratis kulturskoletime, slik vi hadde det under den rød-grønne regjeringen, men som Erna var så grei og tok bort fra norske elever. At Høyre gjen-tar, gjennom representanten Mathilde Tybring-Gjedde, at dette betyr 3 kr per elev smurt utover 1., 2., 3., 4., 5., 6.,

7., 8., 9. og 10. klasse, blir med respekt å melde litt for dumt. Tall fra KD viser at én skoletime mer per uke på ett klassetrinn koster 100 mill. kr. Det er det vi har lagt til grunn, og det kan jeg berolige representantene fra Høyre med.

Presidenten: Representanten Jorodd Asphjell har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Jorodd Asphjell (A) [12:38:11]: Litt om fritt skolevalg. Trøndelag er et av de fylkene som kanskje har den mest desentraliserte strukturen for videregående skole. Et fritt skolevalg med rent karakteropptak vil utfordre mange av disse skolene og mange av linjetilbudene. Dette er distriktsskoler som har et lavt elevgrunnlag i utgangspunktet, og hvis noen få velger å søke seg inn til Trondheim eller større steder i Trøndelag, vil mange av disse tilbudene legges ned. Dette er tilbud som er utviklet i samarbeid med lokalt næringsliv, slik at elever som tar yrkesfag eller utdanning på andre områder, får et tilbud tilpasset det miljøet en bor i.

Orkdal videregående skole var i sin tid landsgymnas. Det kom elever fra hele landet. Gå god inn – gå bedre ut. Jeg tror ikke vi ønsker oss tilbake til den typen skoler. Vi må opprettholde en desentralisert skolestruktur, som gjør at ungdom kan bo hjemme, lære hjemme og være sammen med kamerater og familien.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Nina Sandberg (A) [12:39:25]: Jeg tar ordet for å svare representanten Steffensen. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet nå sier at vi i regjering vil avskaffe ABE-reformen. Og så er det ikke sånn at Arbeiderpartiet på Stortinget med ett enkelt budsjett kan rette opp i alle de feilgrepene som høyre regjeringen har gjort.

Jeg synes også det er leit at Høyre i regjering ikke er mer villig til å ta de signalene som nå kommer veldig kraftig fra sektoren, på alvor. Man har her på Stortinget i hvert fall én representant i Høyre som har lyttet til disse signalene, og som nå antyder at man i hvert fall bør evaluere og kanskje også på sikt avvikle reformen i universitets- og høyskolesektoren.

Jeg vil bare kort og godt oppfordre regjeringspartiene i salen til i hvert fall å forsøke å etterkomme noen av de signalene som kommer utenfra, og i det minste stemme for første trinn i en sånn prosess: stemme for en evaluering av effektene av reformen.

Kent Gudmundsen (H) [12:40:42]: Det som fikk meg til å ta ordet, var representanten Tvedt Solberg, som påsto at Høyre var litt lettskremt. Det kan jeg be-

trygge ham på at det er vi ikke. Tvert imot vil jeg nesten påstå at hvis man ser på det alternative budsjettet til Arbeiderpartiet, har de kanskje latt seg skremme litt av egne løfter. Det er nå en gang sånn at når man kritiserer en politikk som regjeringen gjennomfører, er det nettopp i det alternative statsbudsjettet man kan vise den alternative kursen og hvilke prioriteringer man ønsker å gjøre.

Da er det litt betegnende at man kritiserer, som representanten Sandberg var inne på, ABE-reformen. Man kritiserer konverteringsordningen – nå nylig fra talerstolen. Man kritiserer det med læremidler. Men man legger ikke inn noen ekstra penger selv i sitt alternative statsbudsjett. Derimot har man under valgkampen og i oppspillet til dette statsbudsjettet vært veldig tydelig på at man skal ha på plass gratis skolemat, man skal ha på plass gratis SFO, man skal ha en fritids- og frivillighetsreform, man skal ha på plass ressurser for det. Man lover velgerne at det skal man løse gjennom økte skatter, så man smeller til med 10 mrd. kr i økte skatter til befolkningen. Og når vi ser på hvordan man har tenkt å følge opp disse lovnadene, er det bare smuler.

Når det gjelder f.eks. skolemat, foreslår egentlig Arbeiderpartiet i sitt budsjett å finansiere bare en tredjedel av det som skal være statens andel. Man forutsetter i tillegg at halvparten skal tas av kommunene. Men i kommuneopplegget til Arbeiderpartiet har man ikke fulgt opp med frie inntekter som ikke er bundet opp mot nettopp disse andre satsingene. Med andre ord: De forutsetter at kommunene innenfor egne rammer skal finne den andre halvparten. Da er mitt poeng – når vi slenger på gratis SFO, som er finansiert med omtrent en lik tredjedel, og en rekke annet som er sterkt underfinansiert i forhold til hva man har lovt – at det blir ganske vanskelig å se at ikke dette vil gå utover kvaliteten og innholdet i norsk skole, med mindre man har tenkt å kutte i eldreomsorgen, selvfølgelig, eller andre kjerneoppgaver ute i kommunesektoren når man skal finansiere valgkampløftene til Arbeiderpartiet.

Og når man skal samarbeide på rød-grønn side, ser man at samarbeidet med f.eks. SV kanskje medfører en dobling av skattene. Men på samme måte som hos Arbeiderpartiet, er det ikke å kjenne igjen i satsingen. Det er jo sterkt underfinansiert. Og selv om jeg regner med at representanten Fagerås sa feil da hun sa at det kostet 100 mill. kr i uken med praktisk-estetiske fag, er det nå en gang sånn at reformen faktisk koster 11 mrd. kr hvis man skal innføre én time gjennom hele grunnskolen. De har inne 100 mill. kr.

Presidenten: Representanten Roy Steffensen har hatt ordet to ganger før og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Roy Steffensen (FrP) [12:43:53]: Jeg valgte å ta ordet igjen etter at representanten Tvedt Solberg prøvde å framstille det som om det er Arbeiderpartiet som er det store partiet når det kommer til videre- og etterutdanning av lærere. Jeg vil igjen gå litt tilbake i tid, til forrige regjering. Da var gjennomsnittet av antall lærere som ble sendt årlig på videre- og etterutdanning, 1 500. I valgkampen i 2013 reiste Trond Giske og Jens Stoltenberg opp til Trondheim og lovet at i den neste perioden skulle de få på plass at 3 000 hvert år skulle få videre- og etterutdanning.

Med denne regjeringen har vi nå hatt et snitt på 6 000 i året. Det blir 6 050 lærere som neste år skal på videre- og etterutdanning. Totalt har 34 000 lærere fått det tilbudet med denne regjeringen. Når 2020 er over, er det altså 40 000 lærere. Det er et massivt løft, slik Utdanningsforbundet etterlyste i høringen i 2012. Det kom altså med denne regjeringen.

Turid Kristensen (H) [12:45:06]: Jeg må si at jeg trodde nesten ikke jeg hørte riktig da representanten Marit Knutsdatter Strand trakk fram at forskjellene i skolen i Norge er mindre enn i andre sammenlignbare OECD-land, og at vi kan legge denne utfordringen til side. Og jeg har sjekket: Det var det som ble sagt. Faktum er at det kan skille så mye som et helt års læring mellom den dårligste og den beste skolen. Et helt års læring er en betydelig forskjell, og da hjelper det lite at forskjellene er mindre enn i andre land. At vi ikke skal gjøre noe med dette, framstår som helt utrolig for meg.

Men dette forklarer kanskje hvorfor Senterpartiet er så motstandere av å skaffe både skolene, lærerne og skolepolitikere, både lokalt og nasjonalt, den kunnskapen vi alle trenger for å kunne sikre alle elever en likeverdig og god skole uansett hvor de bor i Norge, og uansett hvilken skole de går på. De mener tydeligvis at dette ikke er noe vi skal bry oss om, at vi kan legge det helt til side.

Jeg har også lyst til å kommentere innleggene som flere fra opposisjonen har holdt her i dag, om prioritering av skolemat og fysisk aktivitet. Nå tok min kollega Kent Gudmundsen og kjørte igjennom tallene for skolemat, så da skal ikke jeg gjøre det en gang til, men faktum er at Arbeiderpartiet ikke legger pengene på bordet. Skolemat til alle skolebarn i Norge var hovedsaken til Arbeiderpartiet i valgkampen, og da bør de faktisk legge inn nok penger til at alle får det, og ikke prøve å lure seg unna med et prøveprosjekt hvor de bare finansierer en liten andel – og bare en liten andel av den andelen de sier at de skal – og skyver regningen over på kommunene. For meg er spørsmålet: Hva er det viktigste? 97 pst. av alle barn i grunnskolen har med seg skolemat, og veldig mange i ungdomsskolen. Da blir det feil å bruke store penger på dette, når vi bør satse på kvaliteten i skolen.

Det samme gjelder faktisk satsingen på fysisk aktivitet. Midlene Arbeiderpartiet har lagt inn her, dekker bare 1,5 pst. av totalkostnaden. Dette er smuler.

Jeg vil avslutningsvis få kommentere representanten Asphjells innlegg om yrkesfag. Regjeringen har og har hatt en storsatsing på yrkesfag over flere år og har brukt mange hundre millioner kroner på det. Å påstå at det brukes lite penger på yrkesfag, er rett og slett underlig å høre. Og jeg vil gjenta det jeg sa under mitt forrige innlegg: Det er lett for partier å si at man satser på yrkesfag når de bruker Monopol-penger og sender skatteregningen til bedriftene, bedriftene som skal ha råd til å ansette lærlinger. Det må være flaut å gå så høyt på banen, slå seg på brystet og si at dette satser vi på, når man enten ikke legger inn penger, eller sender regningen til andre.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:48:13]: Nå er det en del påstander som har kommet her, som det er på sin plass å svare på.

Jeg får starte med representanten Mathilde Tybring-Gjedde, som påstår at Senterpartiet gjør kutt i lærerspesialister og kutter i testregimet uten at de ser noen satsing. Men da må jeg selvfølgelig si at en skal ikke lese mye mer før en finner mange satsinger i Senterpartiets alternative statsbudsjett, bl.a. på elevene og deres læringsmiljø.

Representanten Kristensen er forskrekket over at forskjeller i skolen er noe jeg ikke vil bruke opp mot PISA. Poenget mitt er at vi har fullstendig ulik inngang til det spørsmålet. Senterpartiet har jo som fanesak at vi vil ha skoler nært folk i hele landet. Det handler selvfølgelig også om at det er et kvalitetsfortrinn, for vi mener at tilgang på utdanning er et gode og er viktig for velferdsstaten Norge. Vi mener at lærertetthet og kvalifiserte lærere ved alle disse skolene også er et viktig pre for at elevene skal få gode læringsmiljø. Elevene sier jo selv, bl.a. via SkoleProffene og Forandringsfabrikken, at trygghet for å lære er noe av det viktigste de trenger og etterspør. Dette vil Senterpartiet følge opp.

Å redusere testregimet er en del av dette. Høyre ser dessverre på elevene som materiale på et samleband, der man måler, tester, justerer og sender delene videre i produksjonslinjen. Når det gjelder kutt i lærerspesialister, er vi også godt innenfor, fordi pengene heller bør gå til å sikre kvalifiserte lærere og rekruttering framfor at vi nå skal sette enda et nytt mål, nye ambisjoner, noe som virker nærmest urealistisk når vi vet hvor stort behovet for kvalifiserte lærere er allerede i dag.

Så er det representanten Synnes Emblemsvåg, som kritiserer Senterpartiets kutt i EØS-midler: Da er det jammen godt å vite at vi kan delta i Horisont- og Erasmus-program uavhengig av dette medlemskapet. Det er

godt at forskning og internasjonalt samarbeid skjer over hele verden. Representanten fra Høyre deler heldigvis Senterpartiets syn på at finansiering av utdanning og forskning er viktig. Derfor ønsker Senterpartiet å vri tilskuddet til høyere utdanningsinstitusjoner mer over på basisfinansiering, for det er det som sikrer at en får aktiviteten som skal være en forutsetning for kvalitet og det å ta Norge videre.

Forskningsinstitutter setter vi også av mer midler til enn regjeringen, for det er det som gjør at vi kan ta forskningen i bruk. Tilgang på utdanning i hele landet er en av de godene vi vil fortsette å jobbe for.

Marianne Synnes Emblemsvåg (H) [12:51:18]: Representanten Fagerås sier at Høyre tukler med tall. Mitt spørsmål til representanten var hvor mange timer praktisk-estetiske fag og fysisk aktivitet i uken som ligger i dette budsjettet, fordi det er litt uklart i SVs budsjett. Jeg leser fra budsjettet:

«I dette budsjettet starter vi heldagsskolesatsingen ved å innføre en ekstra time i ett av de praktiske og estetiske fagene, og ved å gi tilbud om en gratis og frivillig kulturskoletime for elevene på 1.–4. trinn. For elevene på 5.–7. trinn vil vi øke tiden til øvingsarbeid på skolen sammen med lærer, slik at elevene kan ha leksefri når de kommer hjem.»

Jeg kan ikke av noen av disse setningene lese at det gjelder bare 4. klasse, som representanten Fagerås sa. Beregninger fra Kunnskapsdepartementet viser at en ekstra time per dag i alle klassetrinn med for- og etterarbeid vil koste 11,5 mrd. kr, som jeg sa.

Representanten Andersen sier at de styrker kommunene med 6 mrd. kr, men 6,9 mrd. kr er jo allerede oppbrukt på Fagerås' løfte om 100 000 i ekstra lønn til alle lærere. Og de sier ingenting om dysleksi eller tidlig innsats i sitt budsjett. Jeg lurer på hva de vil satse på der.

Til Senterpartiet om EØS og Horisont 2020 og Erasmus+: EØS-medlemskapet er jo en inngangsbillett til å være med. Det er ikke gitt at vi får være med på de samme premissene som i dag. Norge stiller mye sterkere enn landene som står helt utenfor en avtale.

Martin Henriksen (A) [12:53:17]: Jeg ble ganske glad nå, jeg. Jeg synes det var veldig fint å oppdage at regjeringspartiene har lest Arbeiderpartiets alternative budsjett. Det er jo god lesning, selv om det åpenbart er uvant for Høyre-representantene med så store tall på et utdanningsbudsjett. Det er fordi Arbeiderpartiet prioriterer mer til utdanning enn regjeringspartiene gjør. Det er derfor det går an å satse både på skolemat – som vi for øvrig ikke bruker en eneste krone av på skolebudsjettet, det er finansiert over helsebudsjettet som et folkehelseiltak – og på SFO og tidlig innsats. Vi bruker 1,4 mrd. kr mer til tidlig innsats, 626 mill. kr mer til bar-

nehager, 250 mill. kr mer til yrkesfag. Det er derfor vi kan starte innføringen av skolemat og starte innføringen av gratis SFO. Det er fordi vi prioriterer annerledes enn regjeringa.

Men jeg må innrømme at det er litt vanskelig å bli klok på regjeringspartiene. Mange ganger i de siste årene har vi hørt særlig fra Høyre at de savner det ansvarlige Arbeiderpartiet fordi vi har offensive satsinger i alternative budsjett. I dag får vi høre at vi er altfor ansvarlige, når vi starter innføringen istedenfor å innføre f.eks. gratis skolemat over natta i alle landets skoler.

Jeg synes det er vanskelig å bli klok på regjeringspartiene. Når representanten Synnes Emblemsvåg fra Høyre er ute og kritiserer ABE-reformen, er det helt greit, men når Arbeiderpartiet kritiserer ABE-reformen, er det plutselig uansvarlig. Når Arbeiderpartiet vil satse på intensivopplæring etter 4. klasse, går Høyre i fistel – de gjorde det i hvert fall i fjor. Når de selv nå sier de vil vurdere det samme, er det tydeligvis helt greit. Jeg synes det er vanskelig å forstå at Høyre- og Fremskrittsparti-representantene for ti år siden var krakilske på grunn av det de mente var et hvileskjær i forskningsbudsjettet, men når forskningsandelen nå går ned, under deres styre, omtales det som en offensiv satsing. Man skulle nesten tro at de hadde andre motiver enn å diskutere det reelle innholdet i politikken.

Jeg skulle ønske at regjeringspartiene brukte like mye ressurser og energi på å løse de reelle utfordringene, som at vi mangler nesten 6 000 sykepleiere landet rundt allerede i dag. SSB sier at sykepleiermangelen kommer til å øke også. Det burde man møtt med en kraftig satsing på studieplasser. Eller til lærermangelen og at bruken av ukvalifiserte har økt på regjeringspartienes vakt: Det er ingenting som er viktigere for elevenes læring enn at man har en god, kvalifisert lærer i klasserommet. I altfor mange klasserom er det tomt for kvalifiserte lærere på denne regjeringas vakt. Jeg skulle også ønske at man viste den samme omsorgen f.eks. for barnefamiliene – som må betale stadig mer år for år for å ha ungen sin i barnehage – som man viser for landets millionærer.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [12:56:27]: Jeg er veldig stolt over å være med i et parti som har slåss fram rett til videregående opplæring, rett til barnehageplass – alle disse tingene som de andre kommer etter med. Jeg er helt sikker på at når vi får jobbet litt mer – lærernorm har vi også bidratt til – vil tida vise at både skolemat, mer av estetiske fag og fysiske aktiviteter kommer vi også til å vinne fram med, fordi det er sunn fornuft, og fordi det er god skole. Også på vårt budsjett ligger det på helse-

budsjettet 390 mill. kr til skolemat. Jeg skjønner at denne komiteen ikke ser på tvers av budsjettene, men det er vi altså nødt til å gjøre.

Så blir jeg litt bekymret når det er mange som stiller spørsmål ved disse tallene, for det vi gjør i SV, er at vi skriver brev til Finansdepartementet og spør: Hva koster det? Vi får svar tilbake fra Finansdepartementet, og vi tar de tallene for god fisk. Det regner jeg da virkelig med at Stortinget kan gjøre, at ikke Finansdepartementet driver og gir oss gjerne tall – da har vi et alvorlig problem. Men jeg frykter at det er det som skjer, for kommunesektoren totalt sett er underfinansiert.

Presidenten: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:57:41]: Til representanten Henriksen: De store tallene jeg er mest bekymret for, er de som ikke er i dette budsjettet i år, men som åpenbart kommer i budsjettene senere, og som kommer til å bli sendt med til kommunene, som allerede har nok med å prioritere gode lærere, tidlig innsats og spesialundervisning.

Så ønsker jeg å være tydelig til representanten Karin Andersen: Fagfornyelsen er et resultat av vårt kunnskapssyn, vår tro på at skolen skal både danne og utdanne, og at gode lærere kan variere undervisningen og ruste elever til et samfunn som endrer seg. I motsetning til hva SV påstår, har ikke SV og Høyre vært uenige om at lærere kan ta i bruk ulike metoder, lekbasert læring. Barn er ulike og lærer på ulike måter. Forskjellen på SV og Høyre er at SV først og fremst er interessert i å detaljstyre hvordan lærerne underviser, mens Høyre er opptatt av å vite at elevene også lærer. Vi er opptatt av åpenhet om at de elevene som sliter, får den oppfølgingen, og at det ikke hemmeligholdes fordi det er best for lokalpolitikkerne i en kommune. Fagfornyelsen kommer til å sikre at flere får variert praktisk undervisning, men det avhenger også (presidenten klubber) av at lærerne er faglig oppdatert. Det prioriterer vi.

Presidenten: Då er tida ute.

Marit Arnstad (Sp) [12:59:03]: Jeg har lyst til å kommentere et par av de angrepene som har kommet på Senterpartiet i løpet av debatten. Jeg kan egentlig ikke si jeg synes en del av det som har blitt sagt, er så veldig overraskende. Det er nokså forutsigbart, men jeg synes allikevel at det er viktig å få kommentert det. Det ene gjelder forsknings- og utdanningsprogram innenfor EU og EØS-avtalen. – Nei, det er ikke EØS-avtalen som er inngangsbilletten til de programmene. Det som er inngangsbilletten til programmene, er de pengene

Norge legger inn. De pengene kan Norge legge inn uansett om vi er med i EØS eller ikke. Hvis Norge hadde lagt inn de pengene også da vi ikke var medlem av EØS, ville vi sjølsagt hatt muligheten til å delta i de forskningsprogrammene og utdanningsprogrammene, det tror jeg er nokså klart. Det å prøve å kategorisere Senterpartiet for å være imot forsknings- og utdannings samarbeid med EU-land fordi vi ikke er for EØS-avtalen, mener jeg det ikke finnes et faktisk grunnlag for.

Så har jeg lyst til å kommentere kort det som er sagt i debatten omkring fritt skolevalg. Det er egentlig ikke fritt skolevalg regjeringen vil innføre. Det er karakterbasert skolevalg regjeringen vil innføre. Regjeringen er til og med så ivrig på det at Kristelig Folkeparti lenge før høringsfristen har gått ut, varsler at dette skal bankes igjennom. Før hørings svarene har kommet inn, før en har lyttet til dem som er berørt i saken, varsler flertallspartiene hva de ønsker å gjennomføre.

Det er en rekke fylker som mener at dette ikke er hensiktsmessig for deres område, og grunnene til det er jo mange. En av grunnene til at de ikke ønsker dette sentrale pålegget om et karakterbasert inntak, kan være at situasjonen i de ulike regionene er forskjellig. I mitt fylke f.eks. er det minst 3–4 mil mellom hver enkelt videregående skole, og hvis karakterbasert opptak skal gjelde, kan elever med dårlige karakterer faktisk bli tvunget til å pendle langt, kanskje flytte, for å gå på videregående skole – så den valgfriheten gjelder dem som har de gode karakterene.

Senterpartiet er også opptatt av å ha et fritt skolevalg, men vi ønsker å premie dem som bor i nærmiljøet med nærmiljøpoeng, slik at de slipper å komme i en situasjon der de blir nødt til å flytte eller pendle langt for å gå på videregående skole.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Guri Melby (V) [13:01:50]: Det er mange ting som har blitt løftet i debatten, og som jeg er fristet til å kommentere, både når det gjelder barnehage, skole og SFO. Jeg tror vi får rikelig anledning til det i senere debatter også i denne sal.

Det jeg synes er litt viktig å korrigere, er det bildet som framstilles her av regjeringens satsing på forskning og høyere utdanning. Siden denne regjeringen tiltrådte, har FoU-bevilgningene over statsbudsjettet økt med 12,5 mrd. kr. Det er også sann at 2020 er det femte året på rad med over 1 pst. av BNP til FoU over statsbudsjettet. Dette skjedde første gang i 2016, så det viser at det er en helt annen takt for FoU-innsatsen med dagens regjering enn vi hadde med de rød-grønne. Vi følger opp alle opptrappingsplanene som lå i langtidsplanen for forskning, i dette statsbudsjettet. Det er økning i antallet

studieplasser, og det er en sterk satsing på forskning i universitetssektoren og ikke minst i forskning og utvikling i næringslivet. Det er ingen tvil om at dette er en regjering som er på lag med forskning og høyere utdanning, og som gir veldig viktig påfyll til innovasjon og omstilling i Norge.

Carl I. Hagen (FrP) [13:03:30]: Jeg har vært medlem av Oslo bystyre de siste åtte årene, og der diskuterte vi barnehager, prioritering av barnehager og grunnskoler, og fordi Oslo også er et fylke, diskuterte vi ofte videregående skole – det er et kommunalt og et fylkeskommunalt ansvar.

Så kom jeg hit til Stortinget og måtte spørre min fraksjonsleder: Har det skjedd noe i senere tid som ikke jeg har oppfattet? Er det ikke lenger fylkeskommunene som driver videregående skoler, og kommuner som driver grunnskoler og barnehager? Jeg fikk bekreftet at det ikke var noen endring.

Men denne forsamlingen diskuterer jo som om det var Stortinget som i detalj prioriterte kommunebudsjetter og fylkeskommunale budsjetter. Jeg er vitne til at opposisjonen kritiserer regjeringen. Men etter siste lokalvalg har faktisk både Senterpartiet og Arbeiderpartiet gjort det ganske godt ved valget, så hvis Arbeiderpartiet og Senterpartiet er misfornøyd med hvordan grunnskoler, videregående skoler og barnehager drives i dette land, er det bare å gjøre noe med det, for de har mange steder flertallet og ordførerne, som har ansvaret for å prioritere innenfor kommunebudsjetter og fylkeskommunale budsjetter.

De må være veldig irritert på sine egne partimedlemmer og tillitsvalgte i fylkeskommuner og kommuner og tør egentlig ikke å si det som det er. De skal liksom prøve å la det være regjeringspartiene og regjeringen som har ansvaret for at Arbeiderparti-ordførere og Senterparti-ordførere og deres respektive flertall i kommunestyre ikke makter å prioritere skikkelig. Jeg synes egentlig den ansvarsfraskrivelsen som de bedriver, er en ganske fantastisk opplevelse. Men jeg ser fremover til at vi nå etter hvert får rapporter fra de ulike kommuner og fylkeskommuner – opposisjonspartiene her i Stortinget, som fikk flertall i Kommune-Norge – om at i mange av de kommunene som nå drives av de rød-grønnes flertall, vil alle problemer i barnehager og skoler som man her snakker om, egentlig bli løst, for det er jo en prioriteringsoppgave. Og som Guri Melby også sa: Kommunal og fylkeskommunal økonomi har vokst under denne regjeringen, så man kan ikke skylda på det.

Presidenten: Torstein Tvedt Solberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:06:24]: Jeg vil bare minne representanten Hagen om at det er Stortinget som bevilger kommunerammene, og vil egentlig anbefale at representanten tar et møte med KS og får høre litt mer om konsekvensen av regjeringas dårlige kommuneopplegg ute i landet.

Det er også rørende å se at den bekymringen fra hørererepresentantene over Arbeiderpartiets politikk fortsetter. Det høres ut som om hørererepresentantene nesten mener det var synd at ikke Arbeiderpartiet vant valget, og at en skulle ønske seg at det var vårt alternative budsjett som ble vedtatt i dag.

Først og fremst synes jeg at denne retorikken avslører en kjent strategi, at Høyre heller snakker om andre for å skjule svakheter og et kjedelig budsjett uten profil som regjeringa legger fram.

Så merker jeg meg at statsrådene ikke har hvileskjær i å skrive julekort. Jeg håper de nå deltar på slutten av debatten. Jeg er glad for at høyere utdanningsministeren har meldt seg, og håper også at statsråd Sanner melder seg på slutten av debatten og er med på å forsvare sitt budsjett og noen av de utfordringene han har fått fra opposisjonen i diskusjonen.

Statsråd Iselin Nybø [13:07:43]: Jeg benytter anledningen til å takke komiteen for en god debatt. Jeg synes representanten Guri Melby gjorde en god jobb nå nettopp i å forklare hvordan situasjonen for forskning og høyere utdanning faktisk er. Denne regjeringen har gjort et betydelig løft, og det er en helt annen drive innenfor forskning og utvikling nå enn det har vært tidligere. Det er også helt nødvendig, for våre universiteter og våre høyskoler spiller en nøkkelrolle når det kommer til å sikre et bærekraftig velferdssamfunn og det grønne skiftet for landet i årene som kommer.

Vi opererer i et internasjonalt marked når det kommer til forskning og høyere utdanning. Det er også helt nødvendig, for verden står overfor noen helt formidable utfordringer, der klimakrisen er den største av de alle. Hvis vi ikke jobber sammen på tvers av landegrenser, hvis våre smarte hoder ikke setter seg sammen med andre lands smarte hoder, så lykkes vi ikke. Da klarer vi ikke å løse de store utfordringene som verden står overfor.

Det var også grunnen til at jeg tok ordet, for representanten Marit Arnstad fikk det til å høres ut som om det ikke hadde noe å si hva slags tilknytning Norge som land har til Europa. Det er feil, for det har en enorm betydning hva slags tilknytning Norge har til Europa. Forskningsfeltet er et eksempel på det, og jeg mener at brexit er til skrekk og advarsel. Jeg har ikke truffet en eneste person som jobber innenfor forskning og høyere

utdanning i Storbritannia, som synes det er en god idé å melde seg ut av det europeiske fellesskapet.

Det er ikke sånn at man automatisk får rett til å delta i de rammeprogrammene som EU har. Jeg har personlig brukt ganske mye tid på å drive lobbyvirksomhet overfor mine kolleger i EU, der mitt kronargument har vært at det er EØS-avtalen som sikrer oss retten til å delta i hele bredden av programmene som EU legger fram. Et av de viktigste programmene i årene som kommer, er det nye rammeprogrammet Horisont Europa.

Vi føler vi når gjennom med det argumentet der. Det er klart at det er Stortinget som skal ta stilling til om vi skal delta, og om vi er villig til å legge pengene på bordet, men det er EØS-avtalen som sikrer oss retten til å bli med i det programmet. Uten den EØS-avtalen svekker vi vår tilknytning også innenfor forskning og høyere utdanning. Da svekker vi våre muligheter til å bidra til å løse de store problemene og utfordringene som verden står overfor. Så jeg er veldig opptatt av at vi fortsatt må ha et sterkt europeisk samarbeid innenfor forskning.

Marit Arnstad (Sp) [13:10:57]: Det er svært lett å være enig i at forskning er internasjonal, at forskningsarenaen nærmest er en global arena. Det er ingen på denne talerstolen som ikke har sagt det, sjøl om Høyre sikkert ønsker å plassere Senterpartiet, i en slags form som de har imot oss, når det gjelder graden av internasjonalisering av forskning.

Sjøsagt er forskning internasjonal. Sjøsagt var det en kamp som den rød-grønne regjeringen førte for å hindre at Moser-miljøet i Trondheim ble flyttet til Cambridge eller Berkeley. Sjøsagt gjorde vi det. Sjøsagt vet vi at forskning i sin natur er internasjonal. Men jeg står fast på at inngangsbilletten til EU-programmene fortsatt er de pengene vi bidrar med. Det er også fordi vi får mindre ut enn det vi legger inn – det er jo ren netto for EU. Det tror jeg også har litt å si i denne sammenhengen.

Ellers var det et interessant innlegg fra representanten Carl I. Hagen. Ja, det er fylkene som driver skolene. Jeg tenkte at Carl I. Hagen kanskje ville fortsette med å si at nå skal fylkene slippe å få noe sentralt diktat fra fire partier i Stortinget om et karakterbasert opptak, som de sjøl ikke ønsker, men det ble ikke sagt. Jeg mener at hvis han virkelig mener at dette er fylkenes og kommunenes ansvar, så må vi også når det gjelder akkurat det – spørsmålet om karakterbasert opptak – unngå å lage et sentralt diktat som tres nedover hodet på fylkene fra de fire partiene i regjering.

Det er klart at det er et dilemma for fylkene at flertallet i denne salen lover en lærernorm som koster penger, og som fylkene skal betale. Det er et dilemma for fylkene at vi nå vedtar fagplaner som fylkene skal finansiere, mens det ikke er bevilget penger til det samtidig. For fyl-

kene har jo ikke bare egne inntekter, noen av dem har svært lite egne inntekter. De er avhengige av de rammeoverføringene som kommer fra staten, og det er de rammeoverføringene som ikke står i forhold til løftene som flertallet i denne salen har gitt.

Presidenten: Representanten Kent Gudmundsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kent Gudmundsen (H) [13:13:10]: En kort merknad for kanskje å oppklare en del uklarheter:

Til representanten Arnstad på slutten her vil jeg bare gjøre oppmerksom på at vi har karakterbasert opptak til videregående opplæring allerede.

Men det var ikke derfor jeg tok ordet. Jeg synes det er litt rart å høre SV stå på talerstolen her og si at problemet har vært tallene fra Finansdepartementet. Nei, problemet er ikke tallene fra Finansdepartementet. Problemet er hvor mye penger man prioriterer å legge inn i sine alternative budsjetter for å oppfylle de løftene man har lagt inn der. Og det gjelder like mye Arbeiderpartiet. Da er – for å gjenta det – mitt poeng at man kommer til å belaste kommunesektoren når man skal betale sin egenandel for å ta del i de løftene som man vedtar i denne salen, partier som snakker om lokaldemokrati. Det kommer til å gå ut over noe, og det er sannsynligvis skole som blir rammet. Da vil jeg minne om at kommuneøkonomien er god, og at vi har et historisk lavt antall kommuner på ROBEK-lista. Så det er ikke kommuneøkonomien det står på.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:14:44]: La meg først takke representanten Tvedt Solberg for å etterlyse enda mer taletid fra Høyre og statsråden om regjeringens gode budsjett. Jeg skal gjøre det, men jeg vil også påpeke at flere har snakket om andelen ukvalifiserte lærere i skolen. La meg være helt tydelig: Vårt klare mål er at alle elever i alle klasserom skal møte kvalifiserte lærere. Derfor er jeg veldig glad for at det siden 2013 har blitt 2 500 flere kvalifiserte lærere i norske klasserom. Det er bra for skolen, og det er ikke minst bra for elevene.

Så har vi et budsjett hvor vi har prioritert det viktigste. Vi prioriterer nye læringsressurser for å følge opp fagfornyelsen. Marit Arnstad etterlyser – hva med fylkene? Fylkene har fått finansiering til å bytte ut lærebøker om lag hvert tredje år. Det betyr at fylkene har finansiert behovet for nye læringsressurser. Vi har en satsing på SFO, slik at flere barn fra lavinntektsfamilier kan få et SFO-tilbud. Vi sørger for å løfte yrkesfagene gjennom både utstyrsstipend og mer utstyr. Vi satser på kompetansereformen Lære hele livet, hvor vi nå også får på plass et nytt bransjeprogram.

Men det er åpenbart at Arbeiderpartiet synes det er ubehagelig at vi peker på svakhetene i deres kunnskapspolitikk. Sammen med venstresiden ber man egentlig om at vi slår av lyset, når man skal kutte både i nasjonale prøver og i PISA. For oss er det viktig at vi får den kunnskapen og informasjonen som ligger også i de internasjonale sammenligningene. For meg er det viktig å vite at nesten én av fire norske gutter som er 15 år, har problemer med å lese. Det betyr at vi får viktig kunnskap som gjør at vi kan iverksette nødvendige tiltak. Arbeiderpartiet synes åpenbart det er ubehagelig at vi peker på at de ikke har vært for intensivopplæring for 1.–4. klasse i å lese, skrive og regne, og at vi også påpeker at de kutter i videreutdanning i kjernefagene.

Dette er viktige debatter som viser noen av de politiske skillelinjene mellom regjeringspartiene og venstresiden i norsk skole. Jeg er sikker på at vi får gode muligheter til å diskutere det også i 2020.

La meg avslutte i ånd av at de to statsrådene også har benyttet litt tid til å skrive julekort mens vi hørte på den gode debatten. På vegne av statsråd Nybø og meg selv vil jeg ønske hele utdannings- og forskningskomiteen en riktig god jul. Vi ser frem til nye, viktige debatter på nyåret.

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:18:05]: Til å begynne med vil jeg snakke litt om valget som har vært. Det er ingen tvil om at lokalvalget og fylkestingsvalget i år til dels rystet en del av det politiske miljøet i Norge. Regjeringspartiene gikk kraftig tilbake, og opposisjonen kjenner på at vi har fått et forsterket mandat til å stå her og opprettholde vår kritikk. Deler av den kritikken går nettopp på at vi må fortsette å jobbe for at oppgaver skal bli flyttet ut fra sentrale styresmakter og over til lokal forvaltning. Vi skal ikke underslå at dersom det blir gjort vedtak om en nasjonal ordning for opptak til videregående skole, skjer det på kant med og på tross av at man i både Innlandet og Viken har gått til valg og inngått plattformer med opptak til videregående skole som en viktig sak. Trøndelag og Oslo utreder, Vestland får tøffe omlegginger i videregående skole, og Troms og Finnmark og flere står midt oppi dette. Tillit er løsningsen.

Takk for debatten og god jul!

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [13:19:19]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (vilkår for statstilskudd til private høyskoler) (Innst. 76 L (2019–2020), jf. Prop. 9 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Roy Steffensen (FrP) [13:19:54] (komiteens leder og ordfører for saken): Bare for kjapt å ta det som ble sagt i slutten av forrige sak om å ønske oss god jul allerede 6. desember: Jeg skjønner at det må være behagelig for statsråden, men jeg håper han kan avbryte juleferien og komme og diskutere bærekraftig læreplan i neste uke.

Ellers ser vi, når debatten går sin gang, at vi nesten skulle vurdert om budsjettdebattene startet med de korte merknadene, og så fikk vi de lengre innleggene til slutt, for det liver opp debatten.

Jeg skal ikke bruke så lang tid. Hensikten med lovforslaget her i dag er å legge til rette for både kvalitet, nyskaping og utvikling i utdanningssektoren. Institusjonsakkreditering som kriterium vil bidra til en struktur med sterkere institusjoner også i den private delen av sektoren. Samtidig er loven fleksibel og åpner for overgangsordninger og unntak for de skolene som ikke passer inn i A4-formatet.

De private skolene har et viktig samfunnsoppdrag. De bidrar til at elever og studenter får kvalitet og mangfold, og til nytenkning og utvikling av bedre utdanningstilbud. På den måten utfordrer og inspirerer de offentlige skoler og universiteter til også å levere enda bedre tilbud.

Mange private skoler satser på å utvikle mer praksisrettet utdanning og effektive opplæringsprodukter for bedriftsmarkedet. For Fremskrittspartiet er det viktig å gi disse rom og støtte til å utvikle seg både pedagogisk og kommersielt. Sånne skoler vil ofte være små. Unntaksregelen i loven sikrer at også små og eksklusive utdanningsinstitusjoner kan få statsstøtte, om kvaliteten er god nok. Unntaksregelen sikrer også at det i framtiden blir mulig å starte opp nye tilbud i utdanningssektoren. Det er ikke nødvendigvis sånn at stor alltid er best.

Fremskrittspartiet vil ha en mangfoldig universitets- og høyskolesektor der det legges til rette for ny-

tenkning og kreativitet, og det mener vi at denne loven ivaretar godt.

Nina Sandberg (A) [13:22:07]: Ved første øyekast virker dette forslaget til lovendring tilforlatelig. I Arbeiderpartiet er vi selvsagt for å stille høye kvalitetskrav til private institusjoner, men etter nærmere vurdering ser vi at denne lovendringen vil kunne få uønskede konsekvenser. Vi kommer derfor til å stemme imot forslaget, for lovendringen innebærer en betydelig begrensning i adgangen til statlig finansiering, og da er vi som lovgivere nødt til å vurdere hva det er vi risikerer å stenge for.

Det er grunn til å notere seg, mener vi, at forslaget etter departementets syn vil stimulere til en struktur med færre og sterkere institusjoner i privat høyere utdanning. Lyder det kjent? Det er grunn til å se seg over skulderen og dra helhetlig lærdom av hva strukturendringer i offentlig høyere utdanning har ført med seg. Stortingsmeldingen Konsentrasjon for kvalitet løftet ikke bare kvalitetshensynet, men også behovet for en mangfoldig universitetssektor som bidrar til mobilitet, samarbeid og arbeidsdeling og til å opprettholde faglig spesialisering. – Jeg sa universitetssektor, men jeg mener universitets- og høyskolesektor.

Det er, uten å overdrive, ikke hele fasiten fra strukturen at den har sikret det differensierte utdanningstilbudet rundt om som Norge trenger. Vi i Arbeiderpartiet ser at den foreslåtte innskjerpingen vil kunne motvirke et ønsket, men allerede svekket mangfold i høyere utdanning. Vi ønsker ikke å ta strukturelle grep som svekker det sammensatte og desentraliserte tilbudet norsk høyere utdanning bør ha, og vi er ikke overbevist om at det foreslåtte unntaket i lovendringen vil være tilstrekkelig til å ivareta et sånt mangfold. Et krav om institusjonsakkreditering kommer til å bli vanskelig å innfri for helt nye og små utdanninger. Et sånt krav kommer til å legge en demper på nyskapende initiativ til utdanningstilbud som typisk oppstår i gründermiljøer, små fagmiljøer, og et sånt krav skaper heller ikke rom for små og spesielle utdanninger på institusjoner som ikke nødvendigvis kan eller vil ta mål av seg til å vokse.

Så vi i Arbeiderpartiet mener at det trengs generelt bedre insentiver for en mer sammensatt, mangfoldig høyere utdanning, desentralisert, og vi vil ikke støtte lovfesting av kravet om institusjonsakkreditering.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:25:07]: Jeg tar ordet for å legge til litt utover det saksordføreren og komitélederen sa her. Jeg vil nemlig legge til at flere av de private høyskolene som mottar statlig tilskudd, selv har vært pådrivere for at staten skal stille strengere krav til dem og mer på linje med de statlige institusjonene. For-

slaget har fått tilslutning blant flere av de berørte institusjonene.

Det bør være høy kvalitet for å få statlig tilskudd, noe institusjonene selv er enig i. Samtidig er vi opptatt av å påpeke at kravet om institusjonsakkreditering ikke må bidra til strukturrasjonalisering. Departementet mener at det vil stimulere til en struktur med færre og sterkere institusjoner, så da er vi opptatt av oppfølgingen av utviklingen her. Lovendringen kan nemlig begrense muligheten for statlig finansiering. Selv om institusjonsakkreditering ikke skal utløse tilskuddene automatisk, vil kravet være med på å sortere hvem som søker, og hvilke læresteder som får tilskudd.

NOKUT uttalte at ressursbruken nok vil overgå den kvalitetsmessige gevinsten, og Senterpartiet forutsetter at departementet følger opp de private høyskolenes situasjon samt ressursbruken sammenlignet med andre hensyn. Vi ønsker ikke å svekke mangfoldet av høyere utdanning. Senterpartiet vil ikke med dette støtte strukturelle grep som svekker det sammensatte og desentraliserte tilbudet norsk høyere utdanning må ha.

Men jeg er enig i forslaget om å behandle statlige og private institusjoner likt, forutsatt at unntaksbestemmelsen blir reell og ivaretar faglig bredde. Vi understreker at målet er å sikre kvaliteten i utdanningstilbudet. Hvis institusjonene må gjennomføre kostbare tilpasninger som overgår nytte, må dette bli fulgt opp, og kravene for å få akkreditering må bli vurdert lettet på. Vi vil hindre sentralisering i sektoren, og hvilke krav som blir stilt ved akkreditering av institusjoner og tilbudene blir avgjørende for gjennomføringen.

Strukturen i høyere utdanning viser behovet for en vurdering av akkrediteringskravene, for å sikre en bedre arbeidsdeling i sektoren og mulighet til å ivareta institusjonenes brede samfunnsmandat.

Med dette forbeholdet står vi bak flertallsinnstillingen: Senterpartiet er opptatt av å ha et bredt utdanningstilbud sammensatt av både mindre og større institusjoner og studier i både offentlig og privat regi.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:28:02]: Høyere utdanning handler om å danne og utdanne framtidens arbeidskraft på et høyt nivå. For å sikre utvikling og verdiskaping vil Kristelig Folkeparti prioritere investering i kunnskap og kvalitet, samtidig som vi er opptatt av å ivareta sektorens autonomi. Derfor har det vært et viktig signal for Kristelig Folkeparti i denne prosessen at flere av de private høyskolene som i dag mottar statlig tilskudd, selv har vært pådrivere for at staten skal stille like strenge krav til kvalitet til dem som til de statlige institusjonene.

I forslaget om lovendringen i universitets- og høyskoleloven om vilkår for statstilskudd til private høysko-

ler lovfester vi en hovedregel om institusjonens akkreditering som vilkår for at private høyskoler skal kunne få statstilskudd. Med institusjonens akkreditering som et kriterium for å kunne motta statstilskudd vil det, slik vi har forstått det, være åtte institusjoner fra den gamle ordningen som ikke oppfyller de nye kravene for tilskudd. Derfor mener vi det er viktig med en god overgangsperiode, slik at de vi allerede vet er i en prosess for sammenslåing med en større privat høyskole eller vurderer andre muligheter, får rikelig med tid til dette, og at de andre får muligheter til å gå gjennom en akkrediteringsprosess.

Selv om fagmiljøer slås sammen og institusjoner fusjonerer, mener vi det er viktig at det fremdeles skal være et mangfold. For Kristelig Folkeparti er det derfor nødvendig at den enkelte utdanningsinstitusjon får mulighet til å ivareta og videreutvikle sin egenart, ikke minst for å møte lokale og regionale behov for kunnskap og kompetanse. Vi forventer derfor at statsråden ivaretar dette hensynet i den videre oppfølgingen av lovforslaget.

Det er viktig med en mangfoldig universitets- og høyskolesektor. Vi kjenner oss trygge på at departementet følger opp videre høyskolene som er omfattet av dette, med sikte på at institusjoner som i dag mottar tilskudd, får rimelige overgangsordninger for å kunne nå de nye kravene til institusjonsakkreditering. Vi er av den oppfatning at fem år gir den enkelte de mulighetene som de bør ha for å få dette på plass.

Private høyskoler er en viktig del av det norske utdanningssystemet. Samfunnet vil ha et økende behov framover for de yrkesgruppene også de private høyskolene utdanner til. Vi mener det er viktig at de private høyskolene sikres utvikling av sin identitet og kan bygge videre kompetanse på de områdene de skal levere på. Derfor er det nødvendig at det legges til rette for en unntaksbestemmelse som kan sikre en fortsatt mulighet for statstilskudd for høyskoler med kun akkrediterte studie-tilbud uten å ha den på institusjonsnivå.

Statsråd Iselin Nybø [13:31:13]: Regjeringen mener det er grunn til å stille høye krav til kvaliteten på private høyskoler som mottar statstilskudd. Alle de statlige institusjonene har i dag en slik institusjonsakkreditering, og de foreslåtte endringene i tilskuddsordningen har som formål å styrke kvaliteten i privat høyere utdanning og i større grad stille like forventninger til private og statlige høyere utdanningsinstitusjoner.

Regjeringen foreslår derfor å lovfeste et krav om at private høyskoler må ha institusjonsakkreditering for å kunne motta statstilskudd. Lovforslaget betyr at kravene til å motta statstilskudd for private høyskoler strammes inn sammenlignet med dagens regelverk. Denne end-

ringen har likevel ikke som mål at færre utdanningsinstitusjoner skal inkluderes i tilskuddsordningen, formålet er at kravene for å kunne motta statstilskudd skal settes høyere.

Private høyskoler spiller i dag en viktig rolle i høyere utdanning i Norge, og det skal de fortsatt gjøre i framtiden. Dette er institusjoner som bidrar til utdanninger og kunnskap som er viktig for samfunnet, og mange av de private høyskolene har utdanninger som er veldig viktige for velferdsstatens yrker. De private høyskolene representerer et viktig alternativ til de statlige institusjonene.

Det er viktig med robuste og solide fagmiljøer i høyere utdanning. Samtidig mener regjeringen at det er viktig å opprettholde mangfoldet i den norske universitets- og høyskolesektoren. Derfor må det legges til rette for kreativitet og nytenkning. Regjeringen foreslår derfor en unntaksordning som åpner opp for at mindre og spesialiserte private institusjoner med viktige utdannings-tilbud av høy kvalitet skal kunne få statstilskudd uten å være institusjonsakkreditert.

Jeg vil gjerne avslutte med å si at den private høyskolesektoren selv har vært en sterk pådriver for den endringen som regjeringen nå har foreslått, og at forslaget fikk bred støtte i høringen. Jeg er derfor også tilfreds med utdannings- og forskningskomiteens tilråding.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [13:33:54]: I lovendringen foreslås det en unntaksbestemmelse der det vil være mulig å søke finansiering ut fra institusjonsakkreditering, så fremt det foreligger «særlige samfunnsmessige behov». Hovedregelen kommer likevel til å bli at institusjoner alltid skal være rammen for privat høyere utdanning. Denne lovendringen vil etter hvert medføre begrensninger i dagens mangfoldige landskap, som også inneholder utdanninger som er nær studentene, nær lokal-samfunnet sitt, studier som ikke har behov for eller ønske om institusjonell vekst.

Det jeg vil spørre statsråden om, er om hun kan forsikre oss om at denne, ganske markante, begrensningen gir mulighet for statlig finansiering, som lovforslaget innebærer. Kan hun forsikre oss om at det likevel ikke vil hindre det mangfoldet i høyere utdanning som det er et nasjonalt mål å sikre, slik at vi også i framtiden kan utdanne folk i hele landet til et bredt spekter av yrker?

Statsråd Iselin Nybø [13:34:57]: Jeg føler et visst behov for å understreke at det er noen store hindringer i dag for at private institusjoner skal komme inn under denne finansieringsordningen. For det skjer nemlig ikke automatisk; det må løftes inn politisk. Rammene må økes, og de må få tilskuddet tildelt av Stortinget

gjennom budsjettet. Mange høyskoler har opplevd – og opplever i dag – det som en betydelig hindring. Slik vil det fortsatt være – at det er opp til Stortinget å bestemme hvem som skal motta statstilskuddet.

Det jeg kan forsikre representanten om, er at intensjonen bak unntaksbestemmelsen er nettopp det som representanten er bekymret for. Vi ønsker nemlig å sikre at vi fortsatt skal ha et mangfold og en bredde også i den private delen av sektoren.

Nina Sandberg (A) [13:35:52]: Da takker jeg statsråden for svaret, og så får Stortinget merke seg den intensjonen. Men hvis statsråden er så sikker på at man med dette ikke innfører en strukturrasjonalisering som svekker mangfoldet i sektoren, vil jeg gjerne høre litt mer om hvordan hun overordnet ser for seg at det kan sikres. For vi har nylig sett at Norge mister mindre utdanningstilbud, f.eks. på Helgelandskysten, selv om det er behov for utdanningen lokalt – og nasjonalt.

Jeg er ikke overbevist om at denne regjeringen ser at man har et overordnet samfunnsansvar for å sikre mangfold i sektoren, så jeg vil gjerne høre: Hvilke konkrete tiltak vil statsråden iverksette for å ivareta mangfoldshensynet i høyere utdanning-sektoren?

Statsråd Iselin Nybø [13:36:47]: Som jeg også sa i innlegget mitt, er det i stor grad den private delen av sektoren selv som har vært pådrivere for denne endringen, og en av grunnene til det er at de ikke ønsker at det skal bli et A-lag og et B-lag i sektoren. Vi skal ha gode offentlige institusjoner, og vi skal ha gode private institusjoner. Derfor er også de opptatt av at vi skal stille høye krav også til den private delen av sektoren for at de skal motta statstilskudd. Men det er jo akkurat det unntaket som er det konkrete tiltaket for å sikre at vi fortsatt skal kunne ha en bredde i sektoren vår. Det å ha en viss størrelse på en utdanningsinstitusjon kan være viktig nok i seg selv, men det er både utdanninger og institusjoner som ikke har som mål å bli veldig store, nettopp fordi det ikke er behov for å utdanne så mange. Derfor må vi ha et slikt unntak – for at også de skal kunne motta statsstøtte i framtiden.

Mona Fagerås (SV) [13:37:50]: Tidligere i høst ble studenter og ansatte ved Nordland kunst- og filmfagskole i Kabelvåg informert om at finansieringen av institusjonen var i ferd med å bli avvirket. Videre drift står i fare. Nordland kunst- og filmfagskole er den eneste utdanningsinstitusjonen i Norge som tilbyr bachelorutdanning i bevegelige bilder, en utdanning som krysser film og billedkunst. Bakgrunnen for at skolen har kommet i denne situasjonen, er at skolen har gått fra å være fagskole til å bli en høyskole. Ja, jeg vet at ministeren er godt informert om denne saken og har vært

i Kabelvåg og besøkt institusjonen. Det er jeg veldig glad for, og jeg setter stor pris på engasjementet.

Kan denne skolen ha mulighet til å komme inn under unntaket i denne lovendringen? Og vil ministeren gjøre sitt for at skolen får mulighet til å komme inn under denne unntaksordningen?

Statsråd Iselin Nybø [13:39:00]: Dette er en skole med et spennende studietilbud. De havnet i dette utføret da de gikk fra å være fagskole – med støtte som fagskole – til å bli en høyskole, en privat høyskole eid av fylkeskommunen. Det er viktig for meg å understreke at det ikke er noe mål for regjeringen at fagskoler skal bli høyskoler. Vi er opptatt av fagskolesektoren og at det skal være gode, solide fagskoler rundt omkring i landet. Men nå har de tatt et valg, de har beveget seg den veien og ønsker å være en høyskole. Da er de en privat høyskole på lik linje med andre private høyskoler og må sånn sett politisk velges – og løftes inn i statsbudsjettet – for å komme inn under en slik ordning.

Så spør representanten om et slikt unntak vil være for dem. Jeg kan ikke nå stå og si at de vil få unntak. De må jo søke, og så må den saken saksbehandles, men formålet med unntaksbestemmelsen er at vi fortsatt skal kunne ha mindre høyskoler, som gir oss en bredde i sektoren.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 6. desember 2019

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 18 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–14, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 15, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslag nr. 16, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 17 og 18, fra Nina Sandberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 16, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan bærekraftig utvikling kan inkorporeres i etter- og videreutdanningstilbudet for lærere.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.50.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer, å komme tilbake til Stortinget med plan for et nytt og forbedret kvoteprogram for studenter fra det globale sør, samt en vurdering av hvorvidt Panorama-strategien trenger justering.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.50.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–14 og 17, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere muligheten for å opprette flere landslinjer eller landsdekkende tilbud innen yrkesfaglige studieretninger og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for bygging og rehabilitering av svømmeanlegg, inklusiv forslag til finansiering blant annet gjennom rentekompensasjonsordningen for skolebygg og svømmeanlegg, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, slik at alle elever når ferdighets-

målene som er satt for svømme- og livredningsopplæring i grunnskolen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstyrsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av behovet for nye folkehøgskoler i årene framover, inkludert en opptrappingsplan for nye folkehøgskoleplasser.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2020 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygg- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen for å løse utfordringene som bremser eller stan- ser nye studentboligprosjekt. I den grad klimakrav fordyrer prosjektene, forutsettes dette kompensert, eller forhindret på annen måte, for eksempel ved økt kostnadsramme.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter, og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avklare regelverket rundt studenter arbeid i utlandet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til at utenlandsstudenter skal kunne arbeide ved siden av studiene uten å risikere å miste plass i den norske folketrygden.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre den framtidige utviklingen av prosjektet Campus Kristiansund, og komme tilbake til Stortinget med en sak om mulig kompensasjon av husleiekostnader.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget knyttet til studenter gjennomføring av studier, og i framlegget gjøre greie for vurderinger og konsekvenser av endret konverteringsordning ved omgjøring av lån til stipend for studenter.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om endringer av ordninger under lånekassen som skal stimulere til livslang læring, og presentere kostnad og nytte disse forslagene vil ha.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige justeringer i stipendordningen for videregående opplæring, fordi det er viktig at elever ved studieretninger med store egenandeler til verneutstyr eller annet utstyr/materiell som er nødvendig for å følge opplæringen, får dekket dette fullt ut.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig tiltakspakke for å gjøre det enklere å være student med barn.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere akkumulert avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt i universitets- og høyskolesektoren, med særlig hensyn på konsekvenser for studie- og forskningskvalitet og -aktivitet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av effektene av konverteringsordningen for studiestøtte som ble innført med statsbudsjettet for 2019, for å undersøke hvorvidt og i hvilken grad ordningen påvirker studieprogresjon og fullføringsgrad.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.51.19)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Rammeområde 16

(Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	389 977 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	16 712 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 012 000	
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter	216 285 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	364 427 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	203 059 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	70 549 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	15 913 000	
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	136 065 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 964 000	
225		Tiltak i grunnsopplæringen		
	1	Driftsutgifter	23 611 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	109 614 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	240 373 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	80 107 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	62 111 000	
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	248 556 000	
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	15 480 000	
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	8 967 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	292 537 000	
	74	Prosjekttilskudd	9 437 000	
	75	Grunntilskudd	88 587 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 296 726 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 543 467 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	57 400 000	
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	61 920 000	
	63	Forskning på effektene av økt lærertetthet	50 687 000	
	64	Programfinansiering av 0-24-samarbeidet	39 310 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	82 705 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	41 467 000	
	78	Tilskudd	177 354 000	
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.		
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 875 033 000	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 678 612 000	
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	169 916 000	
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	124 389 000	
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	23 235 000	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	347 299 000	
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	41 071 000	
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	28 288 000	
	78	Kompletterende undervisning	24 004 000	
	79	Toppidrett	48 808 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	2 122 000	
	82	Kapital- og husleietilskudd til friskoler	66 218 000	
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Driftsutgifter	676 395 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	35 088 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 414 000	
231		Barnehager		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	464 683 000	
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	111 210 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	144 549 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	17 342 000	
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	69 993 000	
240		Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	782 138 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	43 204 000	
241		Felles tiltak for fagskoler		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 893 000	
242		Norges grønne fagskole - Veia		
	1	Driftsutgifter	30 299 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 271 000	
251		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter	11 723 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	951 516 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 377 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	686 000	
254		Studieforbund mv.		
	70	Tilskudd til studieforbund	219 641 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 236 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre		
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	10 740 000	
	77	Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre	97 711 000	
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	104 369 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	8 814 000	
257		Kompetansepluss		
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	172 134 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	233 376 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	36 899 475 000	
	70	Private høyskoler	1 686 038 000	
270		Studentvelferd		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	822 442 000	
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	174 821 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning		
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	601 000 000	
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	164 495 000	
274		Universitetssenteret på Svalbard		
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	142 463 000	
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	176 603 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 514 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	98 304 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	19 303 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 810 078 000	
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 408 881 000	
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	791 409 000	
	55	Virksomhetskostnader	783 617 000	
286		Regionale forskningsfond		
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	189 119 000	
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	218 120 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	141 073 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	288 845 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 390 128 000	
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	646 902 000	
	75	UNESCO-kontingent	24 944 000	
	76	UNESCO-formål	4 109 000	
289		Vitenskapelige priser		
	51	Holbergprisen	17 341 000	
	71	Abelprisen	16 288 000	
	72	Kavliprisen	11 340 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til forskning	2 089 400 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	633 250 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	416 600 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	170 000 000	
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Driftsutgifter	168 450 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	42 000 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	65 500 000	
	60	Blått kompetansesenter Sør	6 000 000	
	72	Tilskudd til Nofima AS	98 550 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	241 761 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	187 815 000	
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000 000	
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	4 500 000	
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 908 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter	414 877 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 343 311 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 552 532 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	725 460 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 339 845 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	787 385 000	
	74	Tap på utlån	392 500 000	
		Totale utgifter		84 100 482 000
Inntekter				
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	13 612 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 295 000	
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	8 884 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	23 617 000	
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	35 088 000	
	2	Salgsinntekter mv.	10 775 000	
3242		Norges grønne fagskole - Veia		
	2	Salgsinntekter mv.	4 878 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 268 000	
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	8 425 000	
	2	Salgsinntekter mv.	378 000	
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	617 000	
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	6 236 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	430 400 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	88 150 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	13 000 000	
	29	Termingebyrer	7 835 000	
	89	Purregebyrer	112 335 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	5 120 420 000	
		Totale inntekter		5 887 233 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2020 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 242 post 1	kap. 3242 postene 2 og 61
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 271 post 1	kap. 3271 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

1. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.

2. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved selvforvaltende universiteter til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

3. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2020 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	30 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	236,9 mill. kroner
270		Studentvelferd	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	830 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.

3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2021 (andre halvdel av undervisningsåret 2020–21) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2020 (første halvdel av undervisningsåret 2020–21), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre sti-

pend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2021 (andre halvdel av undervisningsåret 2020–21) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2020 (første halvdel av undervisningsåret 2020–21), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 150 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 302 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 981 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 966 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2020 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 - d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
3. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehagetilbud blir fastsatt til 3 135 kroner per måned fra 1. januar 2020 og 34 485 kroner per år fra 1. januar 2020, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
4. inntektsgrensen for fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 566 100 kroner per år fra 1. august 2020, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.
5. Kunnskapsdepartementet i 2020 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend gjøres, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.
Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas

med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser under kap. 917 post 22, kap. 919 post 76 og kap. 923 post 22 tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1137		Forskning og innovasjon	
	71	Bioøkonomiordningen	6,6 mill. kroner

Voteringstavlene viste at det var avgitt 49 stemmer mot komiteens innstilling og 48 stemmer for.
(Voteringsutskrift kl. 13.51.43)

Morten Ørsal Johansen (FrP) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Vi tar voteringen om igjen. Ting kan tyde på det.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 47 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.52.22)

Votering i sak nr. 2, debattert 6. desember 2019

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (vilkår for statstilskudd til private høyskoler) (Innst. 76 L (2019–2020), jf. Prop. 9 L (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i universitets- og høyskoleloven (vilkår for statstilskudd til private høyskoler)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler skal § 8-3 lyde:

§ 8-3 Statstilskudd og egenbetaling

(1) Private institusjoner som er akkreditert som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet etter § 3-1, og som tilfredsstiller kravene i denne lov, kan etter søknad til departementet kjennes berettiget til statstilskudd til

dekning av driftskostnader for den akkrediterte virksomheten.

(2) Private høyskoler som tilfredsstiller kravene i denne lov, og som ikke har akkreditering som nevnt i første ledd, kan, etter søknad til departementet, kjennes berettiget til statstilskudd til dekning av driftskostnader for utdanninger som er akkreditert av NOKUT dersom det foreligger særlige samfunnsmessige behov.

(3) Alle private universiteter og høyskoler skal benytte statstilskudd og egenbetaling fra studentene til den akkrediterte utdanningen og innenfor lovens formål.

(4) Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, skal la tilskudd og egenbetaling komme studentene til gode. Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, kan ikke foreta utdelinger.

(5) Private universiteter og høyskoler som ikke mottar statlig tilskudd, kan ikke foreta utdelinger som medfører at egenkapitalen blir lavere enn 20 prosent av eiendelene.

(6) Departementet kan gi forskrift om nærmere vilkår for statstilskudd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 63 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.52.52)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 63 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.53.13)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 3 [13:53:38]

Referat

1. (89) Særskilt melding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) om PSTs ulovlige innhenting

og lagring av flypassasjeropplysninger (Dokument 7:2 (2019–2020))

Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

2. (90) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Bengt Fasteraune, Nils T. Bjørke, Ole André Myhrvold og Marit Knutsdatter Strand om endring av Statens vegvesens vegnormaler for gang- og sykkelveg (Dokument 8:23 S (2019–2020))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdig behandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.54.
